

J e g y z ő k ö n y v

Szatymaz Község Képviselő-testületének 2012. július 24. napján megtartott
rendes nyílt üléséről.

Napirendi pontok:

1. 2012. évi költségvetési rendelet módosítása
Előadó: dr. Kormányos László polgármester
Gulyás Zsuzsanna főelőadó
2. Falunapi rendezvény értékelése
Előadó: dr. Kormányos László polgármester
Kálmán János művelődési ház igazgató
3. Előterjesztések
Előadó: Mákos Istvánné jegyző

T a r t a l o m j e g y z é k
A Képviselő-testület 2012. július 24. napján megtartott
rendes nyílt ülésének határozataiból

1. 121/2012. (VII. 24.) KT határozat Tárgy: Lejárt határidejű határozatok végrehajtásáról szóló tájékoztató elfogadása.....	2
2. 122/2012. (VII. 24.) KT határozat Tárgy: Beszámoló a Falunapi rendezvénysorozatról.....	3
3. 123/2012. (VII. 24.) KT határozat Tárgy: Tanyafejlesztési program véleményezése	4
4. 124/2012. (VII. 24.) KT határozat Tárgy: Sportegyesület hiánypótlása.....	5
5. 125/2012. (VII. 24.) KT határozat Tárgy: NetChannel Kft kérelme.....	6
6. 126/2012. (VII. 24.) KT határozat Tárgy: Útterv' 83 Bt. tervezési árajánlata.....	7
7. 127/2012. (VII. 24.) KT határozat Tárgy: Útjavítás.....	8
8. 128/2012. (VII. 24.) KT határozat Tárgy: Léckerítés készítése.....	9

T a r t a l o m j e g y z é k

A Képviselő-testület 2012. június 24. napján megtartott rendes testületi ülésének rendeleteiből

1. 22/2012. (VII. 24.) önkormányzati rendelet
Szatymaz Községi Önkormányzat 2012. évi költségvetéséről és annak
végrehajtásáról, a költségvetési gazdálkodás 2012. évi vitelének szabályairól
szóló 5/2012.(II.10.) önkormányzati rendelet módosításáról.....3

JEGYZŐKÖNYV

Szatymaz Község Képviselő-testületének **2012. július 24.** napján a Dankó Pista Művelődési Ház tárgyalójában megtartott testületi üléséről.

Jelen vannak:

Dr. Kormányos László	polgármester
Dékányné Dr. Balogh Andrea	alpolgármester
Barna Károly	képviselő
Dr. Kónya Ferenc	képviselő
Lengyel Istvánné dr.	képviselő
Makra Sándorné	képviselő

Távolmaradt:

Bódis Margit	képviselő
--------------	-----------

Tanácskozási joggal jelen vannak:

Mákos Istvánné	jegyző
Andódi Tamás	Sándorfalvi Rendőrkapitányság
Szilasi Tiborné	Mozgáskorlátozottak Egyesülete
Kormányos Éva	SZKTT Szatymazi Bölcsöde
Marótiné Balogh Zita	SZKTT Szatymazi Óvoda
Rácz István	Nyugdíjas Egyesület
Rapcsányi Gábor	Gazdasági Bizottság
Kálmán János	Dankó Pista Művelődési Ház
Báló Bertalan	Gazdasági Bizottság
Burkus Andrásné	Családsegítő Egyesület
Dr. Somogyi György	Gazdasági Bizottság

/a jelenléti ív a jegyzőkönyv 1. számú melléklete /

Dr. Kormányos László polgármester: Köszöntötte a megjelenteket. Megállapította a határozatképességet és ismertette a napirendi pontokat. Felkérte a képviselőket, hogy aki a napirendet elfogadja, kézfelemeléssel szavazzon:

A képviselő testület

6 igen szavazattal - nem szavazat nélkül - a tárgyalás menetét elfogadta.

/ a Meghívó a jegyzőkönyv 2. számú melléklete /

Napirend előtt

Tájékoztató a lejárt határidejű határozatokról

(az írásbeli előterjesztés a jegyzőkönyv 3. sz. melléklete)

Dr. Kormányos László polgármester: Ismertette a lejárt határidejű határozatokról szóló tájékoztatót. Felkérte a képviselőket, hogy aki a tájékoztatót elfogadja, kézfelemeléssel szavazzon.

A képviselő testület

6 igen szavazattal - nem szavazat nélkül – az alábbi határozatot hozta:

121/2012. (VII. 24.) KT határozat

Tárgy: Lejárt határidejű határozatok végrehajtásáról szóló tájékoztató elfogadása

H a t á r o z a t

Szatymaz Község Képviselő-testülete a lejárt határidejű határozatok végrehajtásáról szóló tájékoztatót elfogadta.

Felelős: polgármester

Határidő: azonnal

A határozatról értesítést kap:

1. Dr. Kormányos László polgármester
2. Mákos Istvánné jegyző

1. napirendi pont:

2012. évi költségvetési rendelet módosítása

(Az írásbeli előterjesztés a jegyzőkönyv 4. sz. melléklete)

Dr. Kormányos László polgármester: Felkérte Gulyás Zsuzsannát az előterjesztés ismertetésére.

Gulyás Zsuzsanna: Ismertette a rendeletmódosítást, az írásbeli előterjesztésnek megfelelően.

Lengyel Istvánné dr. elhagyta az ülést

Dr. Kormányos László polgármester: Megkérdezte, hogy van e kérdés, vélemény az elhangzottakhoz, mivel nem volt, felkérte a képviselőket, hogy aki a költségvetési rendelet- módosítást elfogadja, kézfelemeléssel szavazzon.

A képviselő testület

5 igen szavazattal - nem szavazat nélkül – az alábbi rendeletet alkotta:

22/2012. (.....) önkormányzati rendeletet Szatymaz Községi Önkormányzat 2012. évi költségvetéséről és annak végrehajtásáról, a költségvetési

gazdálkodás 2012. évi vitelének szabályairól szóló 5/2012. (II.10.) önkormányzati rendelet módosításáról

(A rendelet teljes szövegét a jegyzőkönyv 4. sz. melléklete tartalmazza)

2. napirendi pont:

A Falunapi rendezvény értékelése

(Az írásbeli előterjesztés a jegyzőkönyv 5. sz. melléklete)

Dr. Kormányos László polgármester: Felkérte Kálmán Jánost az előterjesztés ismertetésére.

Kálmán János: Ismertette az előterjesztést, elmondta, hogy idén a szokottnál több nehézség merült fel a rendezvény szervezése során. Az őszibarack hiánya érezhető volt, hiszen e miatt nem volt zöldség kiállítás, árusítás és lekvár főzés sem. Elmondta, hogy jövőre telesen szeretné megváltoztatni a falunap arculatát, melyről kidolgozott tervet is készít a testület számára.

Lengyel Istvánné dr. visszajött az ülésre

Dr. Kormányos László polgármester: Megkérdezte, hogy van e még hozzászólás.

Dékányné dr. Balogh Andrea: Elmondta, hogy a fogatosok által szervezett vetélkedő sikere nagyban köszönhető a Domaszékről érkező műsorvezetőnek.

Dr. Somogyi György: Elmondta, hogy a bor és csokoládé- kóstolónak nagy sikere volt, látogatottabb volt, mint más településeken.

Dr. Kormányos László polgármester: Megkérdezte, hogy van e még hozzászólás, kérdés, vélemény, mivel nem volt, felkérte a képviselőket, hogy aki a beszámolót elfogadja, kézfelemeléssel szavazzon:

A képviselő testület

6 igen szavazattal - nem szavazat nélkül – az alábbi határozatot hozta:

122/2012. (VII. 24.) KT határozat

Tárgy: Beszámoló a falunapi rendezvénysorozatról

Határozat

Szatymaz Község Képviselőtestülete megtárgyalta a Falunapi rendezvénysorozatról szóló beszámolót és az alábbi döntést hozta:

Szatymaz Község Képviselőtestülete a
Falunapi rendezvénysorozatról szóló
beszámolót elfogadja.

Felelős: polgármester
Határidő: azonnal

A határozatról értesítést kap:

1. Dr. Kormányos László polgármester
2. Mákos Istvánné jegyző

3. Előterjesztések

3/1. Tanyafejlesztési program véleményezése

(Az írásbeli előterjesztés a jegyzőkönyv 6. sz. melléklete)

Dr. Kormányos László polgármester: Felkérte Mákos Istvánét az előterjesztés ismertetésére.

Mákos Istvánné: Ismertette az írásbeli előterjesztésben leírtakat, kérte, hogy a testület fogalmazza meg javaslatait.

Dr. Kormányos László polgármester: Megkérdezte, hogy van-e kérdés javaslat, mivel nem volt, felkérte a képviselőket, hogy aki az előterjesztésben foglaltakat elfogadja, kézfelemeléssel szavazzon.

A képviselő testület

6 igen szavazattal - nem szavazat nélkül - az alábbi határozatot hozta:

123/2012. (VII. 24.) KT határozat

Tárgy: Tanyafejlesztési program véleményezése

Határozat

Szatymaz Község Képviselőtestülete
megtárgyalta a Tanyafejlesztési program
véleményezéséről szóló előterjesztést és az
alábbi döntést hozta:

Szatymaz Község Képviselőtestülete a
Tanyafejlesztési program véleményezésével
kapcsolatos előterjesztésben foglaltakkal
egyetért, azt nem kívánja kiegészíteni.

Felelős: polgármester

Határidő: azonnal

A határozatról értesítést kap:

1. Dr. Kormányos László polgármester
2. Mákos Istvánné jegyző

3/2. Sportegyesület hiánypótlása

(Az írásbeli előterjesztés a jegyzőkönyv 7. sz. melléklete)

Dr. Kormányos László polgármester: Felkérte Mákos Istvánnét az előterjesztés ismertetésére.

Mákos Istvánné: Az írásban kiküldött anyagnak megfelelően ismertette az előterjesztést, elmondta, hogy a hozzájárulás csak arra az esetre szól, ha a beruházás megvalósul.

Dr. Kormányos László polgármester: Megkérdezte, hogy van e kérdés javaslat, mivel nem volt, felkérte a képviselőket, hogy aki a határozati javaslatot elfogadja, kézfelemeléssel szavazzon.

A képviselő testület

6 igen szavazattal - nem szavazat nélkül – az alábbi rendeletet alkotta:

124/2012. (VII. 24.) KT határozat

Tárgy: Sportegyesület hiánypótlása

Határozat

Szatymaz Község Képviselő-testülete megtárgyalta a „ sportpályát kiszolgáló öltözőblokk és hozzá kapcsolódó rekreációs épület építése” tárgyú pályázat hiánypótlási felhívását és az alábbi döntést hozta:

Szatymaz Község Képviselőtestülete hozzájárul ahhoz, hogy a „sportpályát kiszolgáló öltözőblokk és hozzá kapcsolódó rekreációs épület építése „ tárgyú beruházás üzembe helyezését követő 30 napon belül az Önkormányzat tulajdonát képező Szatymaz, 359/1 hrsz-ú ingatlanra, a Magyar Állam javára a beruházás üzembe helyezését követő legalább 15 évre a folyósított támogatás mértékéig jelzálog bejegyzésre kerüljön sor.

A képviselő-testület felhatalmazza a polgármestert, a szükséges intézkedések megtételére.

Felelős: polgármester
Határidő: azonnal

Határozatról jegyzőkönyvi kivonaton értesítést kap:

- 1) Dr. Kormányos László polgármester
- 2) Mákos Istvánné jegyző
- 3) Magyar Labdarugó Szövetség

3/3. NetChannel Kft. kérelme

(Az írásbeli előterjesztés a jegyzőkönyv 8. sz. melléklete)

Dr. Kormányos László polgármester: Felkérte Mákos Istvánnét az előterjesztés ismertetésére.

Mákos Istvánné: Ismertette az előterjesztést az írásban kiküldött anyagnak megfelelően. Elmondta, hogy a NetChannel Kft-nek tartozása van az önkormányzat felé, ezért javasolja, hogy az új szerződést csak a tartozás kifizetését követő hónap 1 napjától kösse meg az önkormányzat.

Dr. Kormányos László polgármester: Elmondta, hogy egyetért a javaslattal. Megkérdezte, hogy van e kérdés, más javaslat, mivel nem volt felkérte a képviselőket, hogy aki azzal a kiegészítéssel fogadja el a határozati javaslatot, hogy a NetChanel Plusz Kft-vel csak a tartozás rendezését követő hónap 1. napjával köthető meg a szerződés, kézfelemeléssel szavazzon.

A képviselő testület

6 igen szavazattal - nem szavazat nélkül – az alábbi határozatot hozta:

125/2012. (VII. 24.) KT határozat
Tárgy: NetChannel Kft kérelme

Határozat

Szatymaz Község Képviselőtestülete megtárgyalta a NetChannel Kft. kérelmét, és az alábbi döntést hozta:

Szatymaz Község Képviselőtestülete azzal a feltétellel járul hozzá a NetChannel Kft-vel kötött bérleti szerződés közös megegyezéssel történő megszüntetéséhez, ha a Kft. a megszüntetés napjáig esedékes bérleti díjat az önkormányzat részére megfizeti.

A képviselőtestület hozzájárul ahhoz, hogy a NetChannel Plusz Kft-vel az önkormányzat bérleti szerződést kössön a NetChannel Kft-vel kötött megállapodás szerinti tartalommal, a NetChannel Kft tartozásának kiegyenlítését követő hónap 1. napjától.

A képviselőtestület felhatalmazza a polgármestert a szükséges intézkedések megtételére.

Felelős: polgármester

Határidő: azonnal

Határozatról jegyzőkönyvi kivonaton értesítést kap:

1. Dr. Kormányos László polgármester
2. Mákos Istvánné jegyző

3/4. Tervezési árajánlat

(Az írásbeli előterjesztés a jegyzőkönyv 9. sz. melléklete)

Dr. Kormányos László polgármester: Ismertette az előterjesztést, elmondta, hogy a CBA előtti parkoló fennmaradási engedélyéhez szükséges terv elkészítéséhez árajánlatot kért az Útterv '83 Bt-től. Az ajánlat 80.000 Ft + ÁFA összegről szól. Megkérdezte, hogy van - e kérdés az ajánlattal kapcsolatban vagy van e más javaslat, mivel nem volt felkérte a képviselőket, hogy aki az árajánlatot elfogadja, kézfelemeléssel szavazzon.

A képviselő testület

6 igen szavazattal - nem szavazat nélkül – az alábbi határozatot hozta:

126/2012. (VII. 24.) KT határozat

Tárgy: Útterv '83 Bt. tervezési ajánlata

Határozat

Szatymaz Község Képviselőtestülete megtárgyalta az Útterv '83 Mérnöki Iroda BT (6726 Szeged, Vöcsök u. 11.) árajánlatáról szóló előterjesztést és az alábbi döntést hozta:

Szatymaz Község Képviselőtestülete felhatalmazza a polgármestert, hogy a Dózsa György utcai áruház előtti parkoló és térburkolat fennmaradási engedély terv elkészítésre szerződést kössön az Útterv '83 Mérnöki Iroda Bt- vel (6726 Szeged, Vöcsök u. 11.) az árajánlat szerinti tartalommal.

A képviselőtestület a tervezési díjat - bruttó 101.600.- Ft-ot - a 2012. évi költségvetés általános tartaléka terhére biztosítja.

A képviselőtestület felhatalmazza a polgármestert, hogy a fennmaradási engedélyezési eljárásban a szükséges intézkedéseket tegye meg.

Felelős: polgármester
Határidő: azonnal

Határozatról jegyzőkönyvi kivonaton értesítést kap:

- 1) Dr. Kormányos László polgármester
- 2) Mákos Istvánné jegyző

3/5. Útjavításra vonatkozó árajánlat

(Az írásbeli előterjesztés a jegyzőkönyv 10. sz. melléklete)

Dr. Kormányos László polgármester: Ismertette az előterjesztést, elmondta, hogy 2 árajánlat érkezett a belterületi utak burkolati hibáinak javítására. Ismertette az árajánlatokat. Elmondta, hogy a felmérések alapján, figyelemmel az árajánlatokra a legszükségesebb útjavítás elvégzése 1 millió Ft + ÁFA összegbe kerülne hozzávetőlegesen. Megkérdezte, hogy van-e kérdés az elhangzottakhoz, mivel nem volt, felkérte a képviselőket, hogy aki egyetért azzal, hogy az útburkolat javítási munkálatokat a Harmat-Bau Kft. végezze el, és ehhez a szükséges költséget a 2012. évi általános tartalék terhére biztosítsa, kézfelemeléssel szavazzon.

A képviselő testület
6 igen szavazattal - nem szavazat nélkül – az alábbi határozatot hozta:

127/2012.(VII. 24.) KT határozat
Tárgy: Útjavítás

Határozat

Szatymaz Község Képviselőtestülete megtárgyalta a belterületi utak javítására vonatkozó előterjesztést és az alábbi döntést hozta:

Szatymaz Község Képviselőtestülete a belterületi utak javítására adott árajánlatok közül a Harmat – Bau Kft (Szeged, Harmat u. 16.) árajánlatát fogadja el. Az utak javítására a képviselőtestület 1.000.000.- Ft + ÁFA összeget biztosít a 2012. évi költségvetés általános tartaléka terhére.

A képviselőtestület felkéri a polgármestert a szükséges intézkedések megtételére.

Felelős: polgármester
Határidő: azonnal

Határozatról jegyzőkönyvi kivonaton értesítést kap:

1. Dr. Kormányos László polgármester
2. Mákos Istvánné jegyző

3/6. Kerítés készítése az Általános Iskolánál (Szóbeli előterjesztés)

Dr. Kormányos László polgármester: Elmondta, hogy az iskola Petőfi utca felőli kerítése javításra szorul, valamint az óvoda Pálmai ház előtti szakaszát kerítéssel és kapuval kellene ellátni. Javasolta, hogy a kerítést az iskolánál az ÖNO- nál kialakított léckerítéshez hasonlóra cseréljék ki, illetve olyat készítsenek az óvodánál is. Költsége kb. 5000 Ft/m és együttesen kb. 200 m-es szakasról lenne szó. Megkérdezte, hogy van e vélemény, hozzászólás, mivel nem volt felkérte a képviselőket, hogy aki a javaslatával egyetért, kézfelemeléssel szavazzon.

A képviselő testület
6 igen szavazattal - nem szavazat nélkül – az alábbi határozatot hozta:

128/2012.(VII.24.) KT határozat
Tárgy: Léckerítés készítése

Határozat

Szatymaz Község Képviselőtestülete megtárgyalta az Általános Iskolánál készítendő kerítésről szóló szóbeli előterjesztést és az alábbi döntést hozta:

Szatymaz Község Képviselőtestülete az Általános Iskola Petőfi utcai szakaszának, és az Óvoda Pálmai ház előtti szakaszának léckerítéssel és kapuval történő ellátására 1.000.000.- Ft –ot biztosít a 2012. évi költségvetés általános tartaléka terhére.

A képviselőtestület felkéri a polgármestert a szükséges intézkedések megtételére.

Felelős: polgármester
Határidő: azonnal

Határozatról jegyzőkönyvi kivonaton értesítést kap:

1. Dr. Kormányos László polgármester
2. Mákos Istvánné jegyző

k.m.f

dr. Kormányos László
polgármester

Mákos Istvánné
jegyző

J E L E N L É T I Í V

1. SZ. MELLÉKLET

Szatymaz Község Képviselő-testületének 2012. július 24. napján megtartott testületi üléséről

1. dr. Kormányos László polgármester

.....

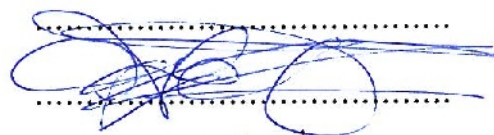
2. Dékányné Dr. Balogh Andrea alpolgármester

.....

3. Barna Károly

.....

4. Bódis Margit

.....

5. dr. Kónya Ferenc

.....

6. Lengyel Istvánné dr

.....

7. Makra Sándorné

.....

Távolmaradt képviselők száma:

..... 1 fő

Távolmaradásának okát előzetesen bejelentette:

..... fő

M E G H Í V Ó

Szatymaz Község Képviselőtestülete

2012. július 24. napján (kedd) 14 órától

ülést tart, melyre tisztelettel meghívom.

Az ülés helye:

***Dankó Pista Művelődési Ház és Könyvtár
Szatymaz, Dózsa Gy. u. 42.***

Napirendi pontok:

1. 2012. évi költségvetési rendelet módosítása
Előadó: dr. Kormányos László polgármester
Gulyás Zsuzsanna főelőadó
2. Falunapi rendezvény értékelése
Előadó: dr. Kormányos László polgármester
Kálmán János művelődési ház igazgató
3. Előterjesztések
Előadó: Mákos Istvánné jegyző

Szatymaz, 2012. július 19.

dr. Kormányos László
polgármester

2012. június 20. rendes nyílt testületi ülés

99/2012. (VI. 20.) KT határozat		Tárgy: Lejárt határidejű határozatok végrehajtásáról szóló tájékoztató elfogadása	azonnal végrehajtva
100/2012. (VI. 20.) KT határozat		Tárgy: Beszámoló a 2011. évi közbiztonsági helyzetről	azonnal végrehajtva
101/2012. (VI. 20.) KT határozat		Tárgy: Beszámoló a Polgármesteri Hivatal építéshatósági szakfeladatainak ellátásáról	azonnal végrehajtva
102/2012. (VI. 20.) KT határozat		Tárgy: Szeged és Térsége Területfejlesztési Önkormányzati Társulás Szegedi Kistérség Többcélú Társulásába történő beolvadása	azonnal végrehajtva
103/2012. (VI. 20.) KT határozat		Tárgy: a Dél-alföldi Regionális Környezetvédelmi Társulás Társulási megállapodásának módosítása	azonnal végrehajtva
104/2012. (VI. 20.) KT határozat		Tárgy: A „Mórahalom és térségének közösségi közlekedés fejlesztése” című pályázat megvalósíthatósági tanulmány készítési költségeinek megosztását tartalmazó megállapodás elfogadása	azonnal végrehajtva
105/2012. (VI. 20.) KT határozat		Tárgy: TMV Tisza-Maros Kft üzletrészének értékesítése	azonnal végrehajtva
106/2012. (VI. 20.) Kt. határozat		Tárgy: Bódis Margit személyes érintettsége	azonnal végrehajtva
107/2012. (VI. 20.) KT határozat		Tárgy: Tagintézmény-vezetői megbízással összefüggő egyetértési jog gyakorlása	azonnal végrehajtva
108/2012. (VI. 20.) KT határozat		Tárgy: Tagság szociális szövetkezetben	azonnal végrehajtva
109/2012. (VI. 20.) KT határozat		Tárgy: Hulladékrendelet módosításáról való döntés elhalasztása	azonnal végrehajtva
110/2012. (VI. 20.) KT határozat		Tárgy: Zárt ülés elrendelése	azonnal végrehajtva

2012. június 20. rendes zárt testületi ülés

111/2012. (VI. 20.) Kt határozat		Tárgy: Megállapodás felmondása	azonnal végrehajtva
112/2012. (VI. 20.) Kt határozat		Tárgy: Barna Károly személyes érintettsége	azonnal végrehajtva
113/2012. (VI. 20.) Kt határozat		Tárgy: Barna Károlyné részére „Szatymaz Községért” kitüntető cím adományozása	azonnal végrehajtva
114/2012. (VI. 20.) Kt. határozat		Tárgy: Bérczi Tamásné részére „Szatymaz Községért” kitüntető cím adományozása	azonnal végrehajtva
115/2012. (VI. 20.) Kt határozat		Tárgy: Hegedűsné Posta Mária részére „Szatymaz Községért” kitüntető cím adományozása	azonnal végrehajtva
116/2012. (VI. 20.) KT határozat		Tárgy: Elidegenítési és terhelési tilalom törlése	azonnal végrehajtva
117/2012. (VI. 20.) KT. határozat		Tárgy: Szatymaz, Árpád u. 76. sz. alatti ingatlan értékbecslése	azonnal végrehajtva

2012. július 04. rendkívüli ülés

118/2012. (VII. 04.) KT határozat		Tárgy: Vízmű üzemeltetés	azonnal végrehajtva
119/2012. (VII. 04.) KT határozat		Tárgy: TÁMOP - 6.1.2/11/1 kódjelű- „Egészségre nevelő és szemléletformáló életmódprogramok - lokális színterek” című pályázat	azonnal végrehajtva
120/2012. (VII. 04.) KT határozat		Tárgy: Szabályozási Terv módosítása	azonnal végrehajtva

Szatymaz község Képvisel -testületének

..../2012.(.....)

önkormányzati rendelete

Szatymaz Községi Önkormányzat 2012. évi költségvetésér I és annak végrehajtásáról, a költségvetési gazdálkodás 2012. évi vitelének szabályairól szóló 5/2012.(II.10.) önkormányzati rendelet módosításáról

Szatymaz község Képvisel -testülete (továbbiakban: Képvisel -testület) a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló, 2011.évi CLXXXIX. törvény, az államháztartásról szóló, 2011. évi CXCVI. törvény és az Államháztartás végrehajtásáról szóló 368/2011.(XII.31.) Korm. rendelet rendelkezései alapján, figyelemmel az államháztartás szervezeti beszámolási és könyvevezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 249/2000. (XII.24.) Korm. rendelet önkormányzati költségvetési gazdálkodására vonatkozó részeire, valamint a Magyarország 2012. évi költségvetésér I szóló 2011. évi CLXXXVIII. törvény rendelkezéseire:

Szatymaz Községi Önkormányzat a számára kötelez en el írt, illetve az általa önként vállalt feladatok végrehajtására, továbbá az általa alapított és irányítása alá tartozó költségvetési szervek 2012. évi költségvetésér I és annak végrehajtásáról szóló 5/2012.(II.10.) önkormányzati rendelet módosítására a következ rendeletet alkotja:

1.§.

Szatymaz Község Önkormányzata 2012. évi költségvetésér I és annak végrehajtásáról, a költségvetési gazdálkodás 2012. évi vitelének szabályairól szóló 5/2012.(II.10.) önkormányzati rendelet 2. §-a helyébe a következ rendelkezés lép:

„A Képvisel -testület az Önkormányzat 2012. évi költségvetési el irányzatait:

- (1) 1.128.045 ezer Ft (Egymiliárd - egyszázhuszonnyolcmillió – negyvenötezer forint)
BEVÉTELI F ÖSSZEGGEL,
1.128.045 ezer Ft (Egymiliárd - egyszázhuszonnyolcmillió – negyvenötezer forint)
KIADÁSI F ÖSSZEGGEL
- egyenleg nélkül – határozza meg. „

2.§.

Szatymaz Község Önkormányzata 2012. évi költségvetésér I és annak végrehajtásáról, a költségvetési gazdálkodás 2012. évi vitelének szabályairól szóló 5/2012.(II.10.) önkormányzati rendelet 2. melléklete helyébe e rendelet 1. melléklete lép.

3.§.

Szatymaz Község Önkormányzata 2012. évi költségvetésér I és annak végrehajtásáról, a költségvetési gazdálkodás 2012. évi vitelének szabályairól szóló 5/2012.(II.10.) önkormányzati rendelet 3. melléklete helyébe e rendelet 2. melléklete lép.

4.§.

Szatymaz Község Önkormányzata 2012. évi költségvetéséről I és annak végrehajtásáról, a költségvetési gazdálkodás 2012. évi vitelének szabályairól szóló 5/2012.(II.10.) önkormányzati rendelet 7. melléklete helyébe e rendelet 3. melléklete lép.

5. §.

Szatymaz Község Önkormányzata 2012. évi költségvetéséről I és annak végrehajtásáról, a költségvetési gazdálkodás 2012. évi vitelének szabályairól szóló 5/2012.(II.10.) önkormányzati rendelet 7. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) A Képviselő-testület az Önkormányzat, mint önálló működő költségvetési szerv bevételi elirányzat főösszegét 957.478 ezer Ft-ban, kiadási elirányzat főösszegét 957.478 ezer Ft-ban határozza meg (amely tartalmazza az intézményi támogatásokat és az állami hozzájárulás összegét is).

(2) A Képviselő-testület a Polgármesteri Hivatal, mint önálló működő és gazdálkodó költségvetési szerv bevételi elirányzat főösszegét 149.614 ezer Ft-ban, kiadási elirányzat főösszegét 149.614 ezer Ft-ban határozza meg (amely tartalmazza az intézményi támogatásokat és az állami hozzájárulás összegét is).

(3) A Képviselő-testület a Dankó Pista Művelődési Ház és Könyvtár, mint önálló működő költségvetési szerv bevételi elirányzat főösszegét 20.953 ezer Ft-ban, kiadási elirányzat főösszegét 20.953 ezer Ft-ban határozza meg.”

6.§.

Ezen rendelet kihirdetése napját követő napon lép hatályba.

dr. Kormányos László
polgármester

Mákos Istvánné
jegyző

ZÁRADÉK:

Szatymaz község Képviselő-testületének 2012. évi Május hó 16. napján tartott ülésén megalkotott Önkormányzati rendeletet kihirdetem, ezzel:

a rendelet **hatálybalépésének ideje: 2012. július hónap napja.**

Szatymaz, 2012. július 19.

Mákos Istvánné
jegyző

...../2012.

Szatymaz Község Képvisel testületének!

S z a t y m a z

Tárgy: A 2012. évi költségvetési
rendelet-módosítás indokolása
Melléklet: 1 db rendelet-tervezet

Tisztelt Képvisel testület !

Szatymaz Község Képvisel testülete a 2012. évi költségvetésről szóló 5/2012. (II.10.) KT. rendeletét, /továbbiakban költségvetési rendelet/ az alábbiak szerint módosítja:

Bevételek:

A költségvetési rendelet alábbiakban részletezett módosításai után a költségvetés bevételi el irányzatának javasolt összege:

1.170.448 ezer Ft-ról **1.128.045 ezer Ft-ra** módosul

A rendelet tervezet 1. számú melléklet Önkormányzat 1.1.2.1.3 3. el irányzat csoport Normatív, kötött felhasználású támogatások költségvetési el irányzata

**növekszik
25.040 ezer Ft-tal**

- Központi támogatás szociális juttatásokhoz 23.162 ezer Ft
- Óvodáztatási támogatás 30 ezer Ft
- Könyvtári érdekltség-növel támogatás 175 ezer Ft
- 2012. évi bérkompenzáció 1.673 ezer Ft

Össességében 0 Ft-ról **25.040 ezer Ft-ra** módosul.

A rendelet tervezet 1. számú melléklet Önkormányzat 1.1.4.1.9.2 el irányzat csoport Egyéb támogatásérték m ködési bevételek költségvetési el irányzata

növekszik
4.189 ezer Ft-tal

- Közfoglalkoztatás támogatása 4.189 ezer Ft,

csökken
23.162 ezer Ft-tal

- Központi támogatás szociális juttatásokhoz 23.162 ezer Ft

Összességében 38.469 ezer Ft-ról **34.280 ezer Ft-ra** módosul.

A rendelet tervezet 1. számú melléklet Önkormányzat 1.4.2.10.2 el irányzat csoport Egyéb támogatásérték felhalmozási bevételek költségvetési el irányzata

növekszik
35 ezer Ft-tal

- DAOP 3.2.1/A-11-0001 „Mórahalom és térségének közösségi közlekedés fejlesztése” pályázat (92/2012. (VI.06.) KT. határozat) támogatási összege növekedés 35 ezer Ft

csökken
50.160 ezer Ft-tal

- DAOP 3.2.1/A-11 „Homokháti Kistérségi Önkormányzatok közösségi közlekedésének fejlesztése” pályázat dupla el irányzat módosítás miatt

Összességében 440.481 ezer Ft-ról **390.356 ezer Ft-ra** változik.

A rendelet tervezet 1. számú melléklet Önkormányzati Hivatal 2.2.1.4. el irányzat csoport Intézményfinanszírozás költségvetési el irányzata

növekszik
30 ezer Ft-tal

- Óvodáztatási támogatás összegével, 30 ezer Ft-tal
- 2012.évi bérkompenzáció 1.203 ezer Ft-tal

Összességében 147.510 ezer Ft-ról **148.743 ezer Ft-ra** változik.

A rendelet tervezet 1. számú melléklet M vel dési Ház és Könyvtár 4.2.1.4. el irányzat csoport Intézményfinanszírozás költségvetési el irányzat

növekszik
175 ezer Ft-tal

- Könyvtári érdekltség-növel támogatás, 175 ezer Ft-tal
- 2012.évi bérkompenzáció miatt 247 ezer Ft-tal

Összességében 19.927 ezer Ft-ról **20.349 ezer Ft-ra** módosul

Kiadások:

A kiadási el irányzatok módosítása után a költségvetés kiadási el irányzatát

1.170.448 ezer Ft-ról **ezer Ft**

összegben javasoljuk megállapítani.

A rendelet tervezet 2. számú melléklet Önkormányzat 1.1.1.1.1. el irányzat csoport Személyi jelleg kiadási el irányzata

növekszik

3.867 ezer Ft-tal

- Közfoglalkoztatottak illetménye 3.691 ezer Ft-tal
- 2012.évi bérkompenzáció 176 ezer Ft-tal.

Összességében 12.892 ezer Ft-ról **16.759 ezer Ft-ra** módosul

A rendelet tervezet 2. számú melléklet Önkormányzat 1.1.1.1.2. el irányzat csoport Munkaadót terhel járulékok kiadási el irányzata

növekszik

545 ezer Ft-tal

- Közfoglalkoztatottak utáni járulékok 498 ezer Ft
- 2012.évi bérkompenzáció járuléka 47 ezer Ft

Összességében 2.759 ezer Ft-ról **3.304 ezer Ft-ra** módosul

A rendelet tervezet 2. számú melléklet Önkormányzat 1.1.1.1.3. el irányzat csoport Dologi és dologi jelleg kiadási el irányzata

növekszik

2.242 ezer Ft-tal

- DAOP 3.2.1/A-11-0001 „Mórahalom és térségének közösségi közlekedés fejlesztése” pályázat megvalósíthatósági tanulmány készítési költsége (104/2012. (VI.20.) KT. határozat) 603 ezer Ft-tal, az általános tartalék terhére
- „Dankó Pista M vel dési Ház és Könyvtár bútorzatának fejlesztése” NKA pályázat dologi kiadása 1.639 ezer Ft, az általános tartalékba helyezett 2011.évi pénzmaradvány terhére.

Összességében 54.621 ezer Ft-ról **56.863 ezer Ft-ra** változik.

A rendelet tervezet 2. számú melléklet Önkormányzat 1.1.2.1.4. Intézményfinanszírozás kiadási el irányzat

növekszik

1.655 ezer Ft-tal

- Polgármesteri Hivatal finanszírozása 1.233 ezer Ft-tal
- Dankó Pista M vel dési Ház és Könyvtár finanszírozása 422 ezer Ft-tal

Összességében 167.437 ezer Ft-ról **169.092 ezer Ft-ra** módosul.

A rendelet tervezet 2. számú melléklet Önkormányzat 1.1.3.2.10. Felújítás kiadási el irányzat

növekszik

381 ezer Ft-tal

- Dankó Pista M vel dési Ház és Könyvtár kazán áthelyezés költsége (87/2012.(V.16.)KT határozat) 381ezer Ft-tal, a felhalmozási tartalék terhére.

Összességében 5.172 ezer Ft-ról **5.553 ezer Ft-ra** változik.

A rendelet tervezet 2. számú melléklet Önkormányzat 1.1.3.2.11. Beruházások kiadási el irányzat

növekszik
246.060 ezer Ft-tal

- F kasza vásárlása (86/2012.(V.16.) KT. határozat) 330 ezer Ft, általános tartalék terhére
- DAOP 3.2.1/A-11-0001 „Mórahalom és térségének közösségi közlekedés fejlesztése” pályázat (92/2012. (VI.06.) KT. határozat) bruttó összeg növekedése 36 ezer Ft, az általános felhalmozási tartalék terhére
- CBA áruház bejárata el tti térburkolattal történ ellátására 992 ezer Ft, az általános tartalék terhére.
- „Dankó Pista M vel dési Ház és Könyvtár bútorzatának fejlesztése” NKA pályázat nagy érték eszközök vásárlására 541 ezer Ft, az általános tartalékba helyezett 2011.évi pénzmaradvány terhére.

csökken
52.800 ezer Ft-tal

- DAOP 3.2.1/A-11 „Homokháti Kistérségi Önkormányzatok közösségi közlekedés fejlesztése” pályázat bruttó összege dupla el irányzat módosítás 52.800 ezer Ft

Összességében 531.569 ezer Ft-ról **480.668 ezer Ft-ra** módosul.

A rendelet tervezet 2. számú melléklet Önkormányzat 1.1.5.1.7. M ködési célú végleges pénzeszköz átadás kiadási el irányzat

növekszik
303 ezer Ft-tal

- Mátyus Henrietta gerincm tét költségeinek támogatása (91/2012. (VI.06.) KT. határozat) 100 ezer Ft, az általános tartalék terhére
- A Fehértói Gazdaképz és Innovációs Alapítvány részére póttámogatás (98/2012.(VI.06.) KT. határozat) 203 ezer Ft, az általános tartalék terhére

Összességében 5.695 ezer Ft-ról **5.998 ezer Ft-ra** módosul.

A rendelet tervezet 2. számú melléklet Önkormányzat 1.1.8.1.14.1. el irányzat csoport Általános m ködési tartalék kiadási el irányzata

csökken
2.228 ezer Ft-tal

- F kasza vásárlása (86/2012.(V.16.) KT. határozat) 330 ezer Ft
- Mátyus Henrietta gerincm tét költségeinek támogatása (91/2012. (VI.06.) KT. határozat) 100 ezer Ft
- CBA áruház bejárata el tti térburkolattal történ ellátására 992 ezer Ft
- A Fehértói Gazdaképz és Innovációs Alapítvány részére póttámogatás (98/2012.(VI.06.) KT. határozat) 203 ezer Ft
- DAOP 3.2.1/A-11-0001 „Mórahalom és térségének közösségi közlekedés fejlesztése” pályázat megvalósíthatósági tanulmány készítési költsége (104/2012. (VI.20.) KT. határozat) 603 ezer Ft-tal

- „Dankó Pista M vel dési Ház és Könyvtár bútorzatának fejlesztése” NKA pályázat eszközök vásárlására 2.180 ezer Ft-tal

Összességében 58.124 ezer Ft-ról **53.716 ezer Ft-ra** változik.

A rendelet tervezet 2. számú melléklet Önkormányzat 1.1.8.14.2. el irányzat csoport Általános tartalék felhalmozási célra kiadási el irányzat

növekszik

52.835 ezer Ft-tal

- DAOP 3.2.1/A-11 „Homokháti Kistérségi Önkormányzatok közösségi közlekedés fejlesztése” pályázat bruttó összege dupla el irányzat módosítás 52.800 ezer Ft
- DAOP 3.2.1/A-11-0001 „Mórahalom és térségének közösségi közlekedés fejlesztése” pályázat (92/2012. (VI.06.) KT. határozat) támogatási összege növekedés 35 ezer Ft

csökken

50.577 ezer Ft-tal

- DAOP 3.2.1/A-11 „Homokháti Kistérségi Önkormányzatok közösségi közlekedés fejlesztése” pályázat bruttó összege dupla el irányzat módosítás 50.160 ezer Ft
- DAOP 3.2.1/A-11-0001 „Mórahalom és térségének közösségi közlekedés fejlesztése” pályázat (92/2012. (VI.06.) KT. határozat) bruttó összeg növekedése 36 ezer Ft
- Dankó Pista M vel dési Ház és Könyvtár kazán áthelyezés költsége (87/2012.(V.16.)KT határozat) 381ezer Ft-tal

Összességében 0 ezer Ft-ról **2.258 ezer Ft-ra** módosul.

A rendelet tervezet 2. számú melléklet Önkormányzati Hivatal 1.2.1.1.1. el irányzat csoport Személyi jelleg kiadási el irányzat

növekszik

947 ezer Ft-tal

- 2012.évi bérkompenzáció összege 947 ezer Ft

Összességében 58.958 ezer Ft-ról **59.905 ezer Ft-ra** módosul.

A rendelet tervezet 2. számú melléklet Önkormányzati Hivatal 1.2.1.1.2. el irányzat csoport Munkaadót terhel járulék kiadási el irányzat

növekszik

256 ezer Ft-tal

- 2012.évi bérkompenzáció járuléka 256 ezer Ft

Összességében 14.441 ezer Ft-ról **14.697 ezer Ft-ra** módosul.

A rendelet tervezet 2. számú melléklet Önkormányzati Hivatal 1.2.1.1.9. el irányzat csoport Önkormányzat által folyósított ellátások kiadási el irányzat

növekszik

30 ezer Ft-tal

- Óvodáztatási támogatás összegével, 30 ezer Ft

Összességében 52.865 ezer Ft-ról 52.895 ezer Ft-ra változik.

A rendelet tervezet 3. számú melléklet 1.4.1.1.1. el irányzat csoport (Dankó Pista M vel dési Ház és Könyvtár) Személyi jelleg kiadások kiadási el irányzata

növekszik

195 ezer Ft-tal

- 2012.évi bérkompenzáció összege 195 ezer Ft.

Összességében 7.595 ezer Ft-ról **7.790 ezer Ft-ra** változik.

A rendelet tervezet 3. számú melléklet 1.4.1.1.2. el irányzat csoport (Dankó Pista M vel dési Ház és Könyvtár) Munkaadót terhel járulék kiadási el irányzata

növekszik

52 ezer Ft-tal

- 2012.évi bérkompenzáció járuléka 52 ezer Ft.

Összességében 1.787 ezer Ft-ról **1.839 ezer Ft-ra** változik.

A rendelet tervezet 3. számú melléklet 1.4.1.1.3. el irányzat csoport (Dankó Pista M vel dési Ház és Könyvtár) Dologi és dologi jelleg kiadások kiadási el irányzata

növekszik

175 ezer Ft-tal

- Könyvtári érdekeltségnövel támogatás összege 175 ezer Ft

Összességében 11.149 ezer Ft-ról **11.324 ezer Ft-ra** változik.

Javasoljuk, hogy a Képvisel testület a költségvetési rendelet módosítását fentiekben ismertetett részletezés és indokolás figyelembevételével tárgyalja meg és fogadja el.

S z a t y m a z, 2012. július 18.

Dr. Kormányos László
polgármester

1. számú melléklet a/2012. (.....) KT. rendelethez

Cím száma: **1**

Cím neve: **Önkormányzat és Intézményei**

Al- Jogcím Előir. Kiem. Al- Jogcím Előir. Kiem.
cím csop. csop. előir. cím csop. csop. előir.
száma száma szám szám neve neve neve neve

Előirányzat
ezer forint

1		Önkormányzat		957 478
1		Működési bevételek		240 628
1		Működési költségvetés bevételei		223 020
1	1	Intézményi működési bevételek	12 608	
	2	Önkormányzatok sajátos működési bevételei	210 412	
		<i>Ebből:</i>		
	2.2.	<i>Helyi adók</i>	79 250	
	2.3.	<i>Átengedett központi adók</i>	124 729	
	2.4.	<i>Bírságok, pótlékok és egyéb sajátos bevételek</i>	6 433	
	2	Felhalmozási költségvetés bevételei		17 608
	1	Intézményi felhalmozási bevételek	17 608	
	2	Önkormányzatok sajátos felhalmozási bevételei	-	
2		Támogatások		79 362
1		Működési költségvetés bevételei		79 362
	3	Önkormányzatok költségvetési támogatása	79 362	
		<i>Ebből:</i>		
	3.1.	<i>Normatív hozzájárulások</i>	54 322	
	3.3.	<i>Normatív, kötött felhasználású támogatások</i>	25 040	
2		Felhalmozási költségvetés bevételei		-
	3	Önkormányzatok költségvetési támogatása	-	
		<i>Ebből:</i>		
	3.4.	<i>Fejlesztési célú állami támogatások</i>	-	
3		Felhalmozási és tőkejellegű bevételek		-
2		Felhalmozási költségvetés bevételei		-
	6	Önkormányzatok sajátos felhalmozási és tőkebevételei	-	
	7	Egyéb felhalmozási és tőkebevételek	-	

Al- cím száma	Jogcím csop. szám	Előir. cím szám	Kiem. neve	Al- cím száma	Jogcím csop. szám	Előir. cím szám	Kiem. neve	Előirányzat ezer forint	
4			Támogatásértékű bevételek						416 265
	1		Működési költségvetés bevételei					25 909	
		9	Támogatásértékű működési bevételek				25 909		
			<i>Ebből:</i>						
		9.1.	<i>Társadalombiztosítási alapból átvett pénzeszköz</i>				6 413		
		9.2.	<i>Egyéb támogatásértékű működési bevétel</i>				19 496		
	2		Felhalmozási költségvetés bevételei					390 356	
		10	Támogatásértékű felhalmozási bevételek				390 356		
			<i>Ebből:</i>						
		10.2	<i>Egyéb támogatásértékű felhalmozási bevétel</i>				390 356		
5			Véglegesen átvett pénzeszközök						-
	1		Működési költségvetés bevételei					-	
		11	Működési célú pénzeszk. átvétel államháztart. kiv.				-		
	2		Felhalmozási költségvetés bevételei					-	
		12	Felhalmozási célú pénzeszköz átvétel államháztartáson kívülről				-		
6			Támogatási kölcsönök visszatérülése, igénybevétele, értékpapírok kibocsátásának bevétele						-
	1		Működési költségvetés bevételei					-	
		13	Támogatási kölcsönök visszatérülése, igénybevétele,				-		
	2		Felhalmozási költségvetés bevételei					-	
		13	Támogatási kölcsönök visszatérülése, igénybevétele,				-		
7			Hitelek						-
	1		Működési költségvetés bevételei					-	
		14	Működési célú hitel felvétele				-		
	2		Felhalmozási költségvetés bevételei					-	
		15	Felhalmozási célú hitel felvétele				-		
8			Pénzforgalom nélküli bevételek						221 223
	1		Működési költségvetés bevételei					83 657	
			Előző évi pénzmaradvány igénybevétele				83 657	-	
		16							
	2		Felhalmozási költségvetés bevételei					137 566	
			Előző évi pénzmaradvány igénybevétele				137 566		
		16							
2			Önkormányzati Hivatal						149 614
	1		Működési bevételek						571

Al- száma	Jogcím száma	Előir. szám	Kiem. szám	Al- száma	Jogcím száma	Előir. szám	Kiem. szám	Előirányzat ezer forint
		1						571
			1					571
		2						148 743
			1					148 743
						4		148 743
		5						-
			1					-
						11		
		6						300
			1					300
						13		300

Al- cím száma	Jogcím csop. száma	Előir. szám	Kiem. előir. szám	Al- cím száma	Jogcím csop. száma	Előir. szám	Kiem. előir. szám	Előirányzat ezer forint
4				Művelődési Ház és Könyvtár				20 953
	1			Működési bevétek				604
		1		Működési költségvetés bevételei				604
			1	Intézményi működési bevételek				604
	2			Támogatások				20 349
		1		Működési költségvetés bevételei				20 349
			4	Intézményfinanszírozás				20 349
	5			Véglegesen átvett pénzeszközök				-
		1		Működési költségvetés bevételei				-
			11	Működési célú pénzeszköz átvétel államháztartáson kívülről				-
Önkormányzat és Intézményei összesen:								1 128 045

Al- Jogcím Előir. Kiem. Al- Jogcím Előir. Kiem.
 cím csop. csop. előir. cím csop. csop. előir.
 száma száma szám szám neve neve neve neve

Előirányzat
 ezer forint

SZATYMAZ KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT ÖSSZESEN

Községi Önkormányzat összesen:

1 128 045

1		Működési bevétek		241 803
1		Működési költségvetés bevételei		224 195
	1	Intézményi működési bevételek	13 783	
	2	Önkormányzatok sajátos működési bevételei	210 412	
		<i>Ebből:</i>		
	2.2.	Helyi adók	79 250	
	2.3.	Átengedett központi adók	124 729	
	2.4.	Bírságok, pótlékok és egyéb sajátos bevételek	6 433	
	2	Felhalmozási költségvetés bevételei		17 608
	1	Intézményi működési bevételek	17 608	
	2	Önkormányzatok sajátos működési bevételei		
2		Támogatások		248 454
1		Működési költségvetés bevételei		248 454
	3	Önkormányzatok költségvetési támogatása	79 362	
		<i>Ebből:</i>		
	3.1.	Normatív hozzájárulások	54 322	
	3.3.	Normatív, kötött felhasználású támogatások	25 040	
	4	Intézményfinanszírozás	169 092	
2		Felhalmozási költségvetés bevételei		-
	3	Önkormányzatok költségvetési támogatása	-	
		<i>Ebből:</i>		
	3.4.	Fejlesztési célú állami támogatások	-	
3		Felhalmozási és tőkejellegű bevételek		-
2		Felhalmozási költségvetés bevételei		-
	6	Önkormányzatok sajátos felhalmozási és tőkebevételei	-	
	7	Egyéb felhalmozási és tőkebevételek	-	
4		Támogatásértékű bevételek		416 265
1		Működési költségvetés bevételei		25 909
	9	Támogatásértékű működési bevétel	25 909	

Al- cím száma	Jogcím csop. száma	Előir. csop. szám	Kiem. előir. szám	Al- cím száma	Jogcím csop. száma	Előir. csop. szám	Kiem. előir. szám	neve	neve	neve	neve	Előirányzat ezer forint
								<i>Ebből:</i>				
								9.1.		Társadalombiztosítási alapból átvett pénzeszköz	6 413	
								9.2.		Egyéb támogatásértékű működési bevétel	19 496	
				2						Felhalmozási költségvetés bevételei		390 356
								10		Támogatásértékű felhalmozási bevétel	390 356	
										<i>Ebből:</i>		
								10.2		Egyéb támogatásértékű felhalmozási bevétel	390 356	
				5						Véglegesen átvett pénzeszközök		-
								1		Működési költségvetés bevételei		-
										Működési célú pénzeszköz átvétel államháztartáson kívülről	-	
								2		Felhalmozási költségvetés bevételei		-
										Felhalmozási célú pénzeszköz átvétel államháztartáson kívülről	-	
				6						Támogatási kölcsönök visszatérülése, igénybevétele, értékpapírok kibocsátásának bevétele		300
								1		Működési költségvetés bevételei		300
										Támogatási kölcsönök visszatérülése, igénybevétele,	300	
								2		Felhalmozási költségvetés bevételei		-
										Támogatási kölcsönök visszatérülése, igénybevétele,	-	
				7						Hitelek		-
								1		Működési költségvetés bevételei		-
										Működési célú hitel felvétele	-	
								2		Felhalmozási költségvetés bevételei		-
										Felhalmozási célú hitel felvétele	-	
				8						Pénzforgalom nélküli bevételek		221 223
								1		Működési költségvetés bevételei		83 657
										Előző évi pénzmaradvány igénybevétele	83 657	
								2		Felhalmozási költségvetés bevételei		137 566
										Előző évi pénzmaradvány igénybevétele	137 566	

2. számú melléklet a/2012. (.....) KT. rendelethez

Cím száma: **1**

Cím neve: **Önkormányzat és Intézményei**

Al- cím száma	Jogcím csop. száma	Előir. cím szám	Kiem. Jogcím csop. száma	Előir. cím szám	Előir. neve	Előirányzat
1					Önkormányzat	957 478
	1				Működési kiadások	76 926
	1				Működési költségvetés kiadásai	76 926
	1				Személyi jellegű kiadások	16 759
	2				Munkaadót terhelő járulékok	3 304
	3				Dologi és dologi jellegű kiadások	56 863
	9				Önkormányzat által folyósított ellátások	-
	2				Támogatások	169 092
	1				Működési költségvetés kiadásai	169 092
	4				Intézményfinanszírozás	169 092
	2				Felhalmozási költségvetés kiadásai	-
	4				Intézményfinanszírozás	-
	3				Felhalmozási és tökejellegű kiadások	486 221
	2				Felhalmozási költségvetés kiadásai	486 221
	10				Felújítás	5 553
	11				Beruházás, beszerzés	480 668
	4				Támogatásértékű kiadások	82 032
	1				Működési költségvetés kiadásai	82 032
	5				Támogatásértékű működési kiadás	82 032
	2				Felhalmozási költségvetés kiadásai	-
	6				Támogatásértékű felhalmozási kiadás	-
	5				Véglegesen átadott pénzeszközök	64 163
	1				Működési költségvetés kiadásai	5 998
	7				Működési célú végleges pénzeszköz átadás	5 998
	2				Felhalmozási költségvetés kiadásai	58 165
	8				Felhalmozási célú végleges pénzeszköz átadás	58 165
	6				Támogatási kölcsönök nyújtása, visszafizetése, értékpapírok vásárlása	-
	1				Működési költségvetés kiadásai	-
	15				Működési célú támogatási kölcsönök nyújtása,	-
	7				Hitel	2 440
	2				Felhalmozási költségvetés kiadásai	2 440
	13				Felhalmozási célú hitel visszafizetése	2 440
	8				Pénzforgalom nélküli kiadások	76 604

Al- cím száma	Jogcím csop. száma	Előir. előir. szám	Kiem. cím neve	Al- cím száma	Jogcím csop. száma	Előir. előir. szám	Kiem. cím neve	Előirányzat
	1		Működési költségvetés kiadásai					53 716
		14	Tartalék				53 716	
			<i>Ebből:</i>					
		14.1	Általános tartalék működési c.				53 716	
		14.3	Működési céltartalék					
	2		Felhalmozási költségvetés kiadásai					22 888
		14	Tartalék				22 888	
			<i>Ebből:</i>					
		14.2	Általános tartalék felhalmozási célra				2 258	
		14.4	Felhalmozási céltartalék				20 630	
2			Önkormányzati Hivatal					149 614
	1		Működési kiadások					149 314
		1	Működési költségvetés kiadásai					149 314
		1	Személyi jellegű kiadások				59 905	
		2	Munkaadót terhelő járulék				14 697	
		3	Dologi és dologi jellegű kiadások				21 817	
		9	Önkormányzat által folyósított ellátások				52 895	
	6		Támogatási kölcsönök nyújtása, visszafizetése, értékpapírok vásárlása					300
		1	Működési költségvetés kiadásai					300
		15	Működési célú támogatási kölcsönök nyújtása,				300	
4			Művelődési Ház és Könyvtár					20 953
	1		Működési kiadások					20 953
		1	Működési költségvetés kiadásai					20 953
		1	Személyi jellegű kiadások				7 790	
		2	Munkaadót terhelő járulék				1 839	
		3	Dologi és dologi jellegű kiadások				11 324	
Önkormányzat és Intézményei összesen:								1 128 045

SZATYMAZ KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT ÖSSZESEN

Községi Önkormányzat összesen:			1 128 045
1	Működési kiadások		247 193
1	Működési költségvetés kiadásai	247 193	
1	Személyi jellegű kiadások	84 454	
2	Munkaadót terhelő járulék	19 840	
3	Dologi és dologi jellegű kiadások	90 004	
9	Önkormányzat által folyósított ellátások	52 895	
2	Támogatások		169 092
1	Működési költségvetés kiadásai	169 092	
4	Intézményfinanszírozás	169 092	
2	Felhalmozási költségvetés kiadásai	-	
4	Intézményfinanszírozás	-	
3	Felhalmozási és tőkejellegű kiadások		486 221
2	Felhalmozási költségvetés kiadásai	486 221	
3	Dologi kiadások felhalm. célú		
10	Felújítás	5 553	
11	Beruházás, beszerzés	480 668	
4	Támogatásértékű kiadások		82 032
1	Működési költségvetés kiadásai	82 032	
5	Támogatásértékű működési kiadás	82 032	
2	Felhalmozási költségvetés kiadásai	-	
6	Támogatásértékű felhalmozási kiadás	-	
5	Véglegesen átadott pénzeszközök		64 163
1	Működési költségvetés kiadásai	5 998	
7	Működési célú végleges pénzeszköz átadás	5 998	
2	Felhalmozási költségvetés kiadásai	58 165	
8	Felhalmozási célú végleges pénzeszköz átadás	58 165	
6	Támogatási kölcsönök nyújtása, visszafizetése, értékpapírok vásárlása		300
1	Működési költségvetés kiadásai	300	
15	Működési célú támogatási kölcsönök nyújtása,	300	
7	Hitel		2 440
2	Felhalmozási költségvetés kiadásai	2 440	
13	Felhalmozási célú hitel visszafizetése	2 440	
8	Pénzforgalom nélküli kiadások		76 604
1	Működési költségvetés kiadásai	53 716	

Al- cím száma	Jogcím csop. száma	Előir. szám	Kiem. előir. szám	Al- cím száma	Jogcím csop. száma	Előir. szám	Kiem. előir. szám	Előirányzat
		14				Tartalék		53 716
						<i>Ebből:</i>		
		14.1				<i>Általános tartalék működési c.</i>		53 716
		14.3				<i>Működési céltartalék</i>		
		2				Felhalmozási költségvetés kiadásai		22 888
		14				Tartalék		22 888
						<i>Ebből:</i>		
		14.2				<i>Általános tartalék felhalmozási célra</i>		2 258
		14.4				<i>Felhalmozási céltartalék</i>		20 630

3. számú melléklet a 22. /2012. (VII. 24.) KT. rendelethez

Az Önkormányzat 2012. évi fejlesztési kiadásai feladatonként és forrásonként /ezer Ft/			
Megnevezés	Teljesítés forrása		összesen
	átvett pénzeszköz	saját forrás	
<i>Polgármesteri Hivatal és szakfeladatai</i>			
<i>Beruházás</i>			
Kerékpárút engedélyes terve		1 080	1 080
Kerékpárút kiviteli terve		2 540	2 540
Telek kialakítás, közmű		20 320	20 320
Járdaépítés		2 032	2 032
HURO/1101"Madárvilág emberközelenben"	62 786	3 304	66 090
DAOP 3.1.1/B-11 Belterületi utak fejlesztése Szatymazon	173 787	19 310	193 097
Tárcsa vásárlás	0	350	350
„Szatymaz Község közbiztonságának fejlesztése”	8 439	2 109	10 548
igény kielégítése, megújuló energiaforrásokkal”	48 146	8 496	56 642
HUSRB/1203 Szatymazi temető felújítása	27 075	1 425	28 500
DAOP 3.2.1/A-11 „Közösségi Közlekedés Feltételrendszerének Integrált Fejlesztése 14 településen”	55 793	2 936	58 729
KEOP 100 férőhelyes fedett kerékpártároló építés befejező munkák	2 752	145	2 897
CBA áruház előtti terület térburkolattal történő ellátása	972	2 028	3 000
Művelődési Ház padló rétegrend cseréje, akadálymentesítéshez lépcsőjáró vásárlás		1 719	1 719
IKSZT Integrált Közösségi Szolgáltató tér kialakítása Művelődési Háznál, befejező munkák	25 802	6 451	32 253
Fűkasza vásárlása	0	330	330
Művelődési Ház NKA pályázat bútor vásárlás	492	49	541
<i>Beruházások összesen</i>	<i>406 044</i>	<i>74 624</i>	<i>480 668</i>
<i>Felújítás</i>			
Óvoda melegítő konyha felújítása	0	1 572	1 572
Művelődési Ház felújítási munkák	0	3 600	3 600
Művelődési Ház kazán áthelyezés	0	381	381
<i>Felújítások összesen</i>	<i>0</i>	<i>5 553</i>	<i>5 553</i>
Mindösszesen:	406 044	80 177	486 221

Dankó Pista

✉: 6763 Szatymaz, Dózsa György utca 42.
☎: 06-62-583-520

Művelődési Ház és Könyvtár

☎: 06-62-583-520
@: muvhaz@szatymaz.hu
@: konyvtar@szatymaz.hu

Iktatószám: 679-5/2012

**Tárgy: Beszámoló a 2012. július 14-15-én
megrendezett XX. Falunapi
rendezvényr l.**

Tisztelt képvisel -testület!

I. El készületek, szervezés

“Táncolni kell, Uram. A zene majd csak megjön valahonnan.”
(Zorba, a görög)

Idén valahogy minden másként alakult mint eddig...

- Az idei évben **Mórahalom** els alkalommal szervez Bivalyfesztivált, melynek id pontja július 14. így a megszokott rendezvény sátor –melyet egy évben egy rendezvényre *kedvezményesen áron* igénybe lehet venni- nem állt rendelkezésre (szerencsére a Repül nap idejére sikerült lefoglalni), így Újszentivánról rendelnünk nagysátrat melyet kevésbé kedvez áron béreltünk.

Tovább rontotta a helyzetet, hogy az *újszentiváni sátor alkalmatlan a színpad fedésére*, ezért erre a célra egy másik cégt l kellett sátrat bérelnünk, szintén *plusz költséggel*.

- A falunapok **helyszíne** idén ismét az általános iskola (a képvisel testület döntése szerint). A településen él k többsége csodálkozva hallotta a hírt, többen úgy nyilatkoztak, hogy amióta ott tartjuk a rendezvényt nem szívesen látogatnak el oda. Pozitív hozadéka a döntésnek, hogy elindult Szatymazon egy kis összefogás, hiszen aláírásgy jtésbe kezdtek a lakosok a helyszín áthelyezésével kapcsolatban 220 aláírás gy lt össze...

Mindenképp meg kell említenem, hogy az *általános iskola munkatársai, vezet sége*, maximálisan támogatta a szerzési és megvalósítási munkálatokat, sokat köszönhetünk nekik.

- A **programok szervezésében**, már látva a plusz költségek felmerülését, igyekeztünk több olyan el adót hívni akik nem, vagy csak minimális összeget kértek fellépésükért. Azok az el adók, akik ingyen jöttek (volna), több esetben lemondták a fellépést, volt hogy a rendezvény el tt egy héttel. Azokat pótolni kellett (természetesen ingyenes el adókkal.). Így fordulhatott el , hogy az egyes hirdetésekben különböztek a programok.

- **Barack nélkül.** A délel tti és a kora délutáni id pontok általában alacsonyabb nézettség ek, mégis általában van nyüzsgés, emberek jönnek mennek, esznek-isznak. Meglátásom szerint idén a fent említett id szakokban, és a kiállításon is jóval kevesebben voltak, mint máskor. Jelenlev kkel, szervez kkel beszélgetve, egyértelm , hogy ennek oka az szibarack hiánya volt.

Dankó Pista

✉: 6763 Szatymaz, Dózsa György utca 42.
☎: 06-62-583-520

Művelődési Ház és Könyvtár

☎: 06-62-583-520
@: muvhaz@szatymaz.hu
@: konyvtar@szatymaz.hu

Ebben a pozitív tapasztalat az, hogy egyértelműen látszik a térségben élők igénye a szatymazi barackra és az ahhoz kapcsolódó fesztiválra is.

A rendezvény elnevezése-e a hiányból adódóan Szatymazi Falunapok lett, ami jó döntésnek bizonyult, hiszen így nem adódtak félreértések, tájékozotva voltak az emberek az szibarack hiányával kapcsolatban.

A kiállításon nem csak az szibarack hiányzott. Az egyéb helyben termelt mezőgazdasági termények sem lettek az idei évben bemutatva, ezért a tornateremben „csak” virágkiállítás, virágkompozíció volt látható. (Többen hiányolták a már megszokott termények kiállítását is).

- Idén először a Faluház dolgozóinak feladata volt a virágtermelők felkeresése, virágkompozícióhoz szükséges virágok, bálák, és egyéb kelléket beszerzése és a kivitelezők felkérése, felkeresése is.

II. Kiállítás és némi gasztronómia

A tornateremben elkészített **virágkompozíció** ftervezte, kivitelezte Gyuris Zsuzsanna virágkötő volt. Az elképzelése alapján valósult meg a „*Cirkusz az egész világ*” című alkotás.

A kiállításhoz megfelelő mennyiségű virág érkezett.

Ebben a térben zajlott a rendezvényre kilátogatók fogadása, kínálása szibarack helyett sajnos csak zsíros kenyeret és fűszerpaprikát tudunk kínálni. Délmagyarország cikke szerint a zsíroskenyér mellett hiányzott a kovászos uborka...

A *Tisza-völgyi Bemutatóház* kiállítása, Varga Anikó és Kardos Lászlóné, festményei is a tornateremben voltak láthatók, ennek oka, hogy az elmaradt zöldség és gyümölcs kiállítás miatt felszabadult teret kitöltjük, ezzel hangulatossá alakítsuk a tornatermet.

A bor és fűszerpaprika verseny idén Novák Pál tanyáján valósult meg. A helyszín kiválasztása nagyon jó döntés volt, méltó helyszíne a szatymazi bor és fűszerpaprika versenyeknek. Zökken mentes és jó hangulatú bírálat folyt az egykori borgazdaság pincéjében ahol 53 bor és 28 fűszerpaprika minta indult!

Másnap a minősítésen átesett borokat és paprika-élményeket egy ingyenes mustrán mutattuk be a nagyközönség számára, a tornateremben kialakított standon. A borokat *Sepr di József* Küküllő menti borász mutatta be, sajátos és élvezetes stílusával. Mellette fűszerpaprika-élményeket lehetett kóstolni, egy kis zsíros kenyérről hintve. A gasztronómiai élményeket fokozva bor és csokoládé kóstoló is volt, itt megtudhattuk milyen csokihoz milyen bor illik.

III. A program

A **szombati** nap a fogatosok játékos vetélkedőjével indult a víztorony melletti téren. Az elmúlt években nem volt alkalom kilátogatni a térre, szerencsére idén sikerült, és egy nagyon jó hangulatú falusias, családi eseménnyé nőtt ki magát ez a versengés, sok nézővel, résztvevővel.

A másik helyszínen a rendezvény megnyitóval és a kitüntetettek címek átadásával folytatódott. Sajnos itt a megnyitó végén *a Székely Himnusz a megbeszéltekkel ellentétben nem hangzott el, mely baki igen rossz fényt vetett a szervezőkre.* A hibát a hangtechnikus elismerte és természetesen bocsánatot kért a szervezőktől, polgármester úrtól.

Ezt szakmai fórum követte, *nagyon kevés érdeklődővel.*

A színpadi produkciók 13³⁰ –kor kezdődtek, a rendezvény utcabállal zárult 02⁰⁰ kor. A programok összeállításánál a fő cél a szórakoztatás volt, ami úgy történt, mint sikerült is, hiszen a késő délutáni programok már nagy érdeklődést keltettek.

A szombati nap zökken mentesen, atrocitások nélkül zajlott.

Vasárnap a nagysikerű (néha túl nagy is az érdeklődés) **Palacsinta Partival** indult, majd gyermekmórák és a bűvész show következett. A gyermekmórák idejére a palacsinták osztogatása szünetelt, így a sütiasszonyok utolérhették magukat és megbirkóztak a következő rohammal.

A szatymazi fogatosok ezen a délelőttön is töretlen jókedvvel és **lovasszánkával** várták a gyerekeket, felnőtteket.

Délután ismét a színpadé volt a fő szerep, *Szatymaz büszkeségei a helyi kulturális csoportok* is felléptek. *18 óra körül egy zivatar és jéges úgy tört elmoossa* a BMX-esek fellépést, de szerencsére az eső gyorsan átvonult fölöttünk. Arra viszont elegendő volt, hogy a fiúk a különböző kunsztokat nem tudták a szokásos intenzitással bemutatni, hiszen a pálya nagyon csúszott. Az est további programjai jól sikerültek.

- **A CE Glass** (egykori Szilánk Zrt.) szombaton a *legjobb külföldi bornak járó trófeával*, vasárnap pedig *ingyenes arcfestéssel* támogatta rendezvényünket, ahol sok kisgyermek érezhette jól magát.

- **Helyi termékek vására.** Mint ahogy tavaly is kissé felemásra sikerül ez az új kezdeményezés. Szibarack nem volt, viszont egyéb gyümölcs, zöldségfélék sajtok megtalálhatók voltak.

M. Gémes Katalin standján kézműves foglalkozás (agyag, csuhé) és falusi praktikák gyűjtése zajlott. A kézműveség nagyobb sikerrel, a gyűjtés kevésbé.

Dankó Pista

✉: 6763 Szatymaz, Dózsa György utca 42.
☎: 06-62-583-520

Művelődési Ház és Könyvtár

☎: 06-62-583-520
@: muvhaz@szatymaz.hu
@: konyvtar@szatymaz.hu

IV. A rendezvényt kiszolgáló tevékenységek

A **VIP vendégek ellátását az általános iskola** végezte, vendéglátásban az iskola személyzete működött közre, így az problémamentes volt, a helyi konyhán készült ételekkel mindannyian elégedettek lehettünk.

A **testvértelepülésünk** 1 érkez vendégeink ellátása idei évben jól sikerült, igyekeztünk minél többet a társaságukban lenni, velük is foglalkozni.

A rendezvény előtt (már szerda estét 1) és annak ideje alatt **éjszakai rzés** volt, *nagyobb érték rongálás, károkozás nem történt.* Az éjszakai rzést a polgár rség, végezte, valamint a rend rség is mindkét nap folyamatosan biztosította a helyszínt. Szombatról vasárnapra virradóra ismeretlenek úgy gondolták, hogy a *sárgadinnye* „labdázásra” és nem fogyasztásra való, mert a rendezvény területén szétdobálva és széttrancsírozva találtunk néhányat ebb 1 a gyümölcsb 1. A dekorációs célokra följánlott örökzöldekb 1 is sajnos elt nt néhány, feltehető en a nagyobb tömeget vonzó programok, koncertek idején.

A rendezvényen a kötelez **egészségügyi biztosítást** 1 f **ment szakápolóval** oldottuk meg. A **színpadtechnika** min sége idén is megfelelő volt, mind hanger ben (nem panaszkodtak a túl hangos zenére), min ségben, technikai felhozatalban. A vendéglátást a **Postakocsi Csárda** végezte, megfelelő színvonalon.

A rendezvény megvalósítását nagyban segítették az általános iskola munkatársai, a civil szervezetek tagjai, és a közhasznú munkások is.

Külön kiemelés nélkül nagyon köszönöm mindenki segítségét, aki részt vett a XX. Szatymazi Falunapok munkálataiban, jövő re is számítunk rájuk.

Szatymaz, 2012. július 19.

Kálmán János
igazgató

Szatymaz Község

☒: 6763 Szatymaz, Kossuth u. 30.
☎: 06-62/583-560

Polgármestere

☎: 06-62/283-311
@: polgarmester@szatymaz.hu

...../2012.

Szatymaz Község Képviselő-testületének!

S z a t y m a z

Tárgy: Tanyafejlesztési program
véleményezése

Tisztelt Képviselő-testület!

A mórahalmi polgármester Nógrádi Zoltán megkereséssel fordult az önkormányzathoz, melyben kérte – bár Szatymaz a Szegedi Kistérséghez tartozó település – hogy a Mórachalmi és Kisteleki Kistérség Tanyafejlesztési programját véleményezze. A program a tanyafejlesztésre vonatkozó kormányzati elképzelés előzetes munkanyaga, mely a következő évek tanyafejlesztéssel kapcsolatos programjainak szakmai megalapozását biztosítja.

Megjegyezni kívánom, a tanyagondnoki hálózat bevezetése előtt is hasonló jellegű felmérést készített a Mórachalmi Kistérség (akkor még Szatymaz is odatartozott).

Az anyag részletesen tartalmazza a program elkészítésénél alkalmazott módszereket, illetve minkét kistérség vonatkozásában bemutatja a tanyavilágot érintő eddigi intézkedéseket.

Az eddigi intézkedések ténykérdések, tehát ezeket az érintettek csak tudomásul tudják venni. Egy egész fejezet foglalkozik a tanyákon végzett kérdőíves felmérés értékelésével.

A tanyavilág jövőképe táblázatos formában jeleníti meg a fejlesztési célokat, a célok eléréséhez szükséges intézkedések megtételét. A Mórachalmi és a Kisteleki Kistérség tanyavilágának problémái számos ponton kapcsolódnak Szatymaz külterületén lévő tanyák problémáihoz.

Az azonosságok mellett azonban egyedi, csak Szatymazra jellemző problémák is felvetődnek. A belterület és a külterületi tanya ingatlanok közé „ékelődve” található a szatymazi zártkerti területrészt, melynél a lakosság összetétele is heterogén. Nem tartoznak sem a belterülethez, sem igazán a tanya területrészekhez.

Javasoljuk, hogy a konkrét tanyafejlesztési program egy fejezete foglalkozzon majd a külterületi zártkert besorolású ingatlanok, illetve az ott élők helyzetével.

A program foglalkozik egy tanyai képviselőtestület létrehozásával a kistérségben, vagy településenként. Az 1990-es rendszerváltás után az önkormányzati törvény lehetőséget nyújtott településrészi önkormányzatok létrehozására. Ezek az önkormányzatok nagyobb városokban jöttek létre, egy-egy településrész problémáinak intézésére, illetve közvetítésére.

A gyakorlatban nehezen működő, szakmai háttérrel nem rendelkező lakosok próbáltak „beleszólni” az adott település önkormányzatának döntéseibe, információink szerint általában sikertelenül.

Községekben a megválasztott képviselők ismerik a tanyasi élet minden problémáját, ezért inkább célszerűbbnek látszik, ha minden képviselőtestület önállóan dönti el, hogy milyen módon és formában kíván foglalkozni a tanyasi lakosság problémáival (pld. munkatervben rögzítve, meghatározott időszakonként napirend, bizottság alakítása, képviselő megbízása).

A munkaanyag foglalkozik a külterületi hulladékgazdálkodás megszervezésével is. Megjegyezni kívánom, hogy a hulladékgyűjtés külterületi bevezetése jelenleg minden önkormányzat számára kötelező. Ennek formáját a települések különböző módon szabályozzák. Van rá példa, hogy heti rendszerességgel szállítják a külterületről a hulladékot, illetve van olyan példa is, amikor gyűjtőpontokat jelölnek kis.

Szatymaz az elmúlt évek tapasztalatát felhasználva megszüntette a külterületen lévő 9 gyűjtőpontot, mivel azok a gyakorlatban ún. „kis szeméttelpeként” működtek, ezért szeretném felhívni a munkaanyag készítőjének figyelmét arra, hogy a gyűjtőpontok sajnos egy idő után szeméttelpeként funkcionálnak. Felhívom továbbá arra is az anyag készítőjének figyelmét, hogy az anyagban nevesített, legalább havi egy alkalommal történő külterületi szemétszállítás a közegészségügyi szabályok figyelembevételével történhet csak. Erre alkotmánybíróági döntés is van.

A munkaanyag nem fejt ki a szociális, gazdasági, külterületi gyermekgondozás, idősgondozás, illetve hitelszövetkezet problémáit. Ezekkel kapcsolatban annyit kívánok megjegyezni, hogy külön önálló hitelszövetkezetet létrehozni felesleges, mivel a pénzügyintézetek döntenek el, hogy kinek és milyen feltételekkel finanszíroznak különböző célokat. A szociális gazdasági vállalkozás kiszervezése az önkormányzatok feladatköréből nem új gondolat. Tapasztalatok azt mutatják, hogy ezek a vállalkozások szinte kizárólag csak piaci alapon és az idősgondozás területén működnek.

Fentieket gondolatébresztésnek számban a Tisztelt Képviselőtársaim felé, ezért kérem, hogy a testületi ülésen a témával kapcsolatos álláspontjukat fejtsek ki.

Szatymaz, 2012. július 19.

dr. Kormányos László
polgármester

A MÓRAHALMI ÉS A KISTELEKI KISTÉRSÉG

TANYAFEJLESZTÉSI PROGRAMJA

2012.

TARTALOMJEGYZÉK

1.	Bevezetés	3
2.	A program elkészítéséhez alkalmazott módszerek.....	4
3.	Korábbi felmérések	5
4.	A tanyavilágot érint eddigi intézkedések bemutatása.....	10
4.1.	A Kisteleki kistérség eddigi eredményei a külterületi problémák megoldására	10
4.2.	A Mórahalmi kistérség eddig elért eredményei a külterületen.....	12
5.	Helyzetfeltárás – A tanyákon végzett kérd íves felmérés értékelése.....	15
5.1.	A külterület általános bemutatása.....	15
5.1.1.	A Mórahalmi kistérség általános jellemz i és tanyafejl dése.....	15
5.1.2.	A Kisteleki kistérség általános bemutatása és tanyafejl dése.....	20
5.2.	A tanyák általános jellemzése – Mit mutat a 2012-es felmérés a tanyák állapotáról, a tanyai lakosságról?	25
5.2.1.	Tanyák száma	26
5.2.2.	A Mórahalmi és a Kisteleki kistérség tanyáinak típus szerinti jellemzése.....	27
5.2.3.	A tanyai lakosság és az életkörülmények bemutatása.....	32
5.2.4.	A tanyavilág jellegzetes problémáinak bemutatása.....	50
5.3.	A külterületen él k életkörülményeit javító szolgáltatások bemutatása	52
5.3.1.	A Mórahalmi kistérségben m köd külterületi szolgáltatások bemutatása	52
5.3.2.	A Kisteleki kistérség külterületén m köd szolgáltatások bemutatása.....	57
5.4.	A tanyavilág megjelenése (kis)térségi, illetve településfejlesztési terv- és program dokumentumokban	58
6.	A tanyavilág jövő képe.....	61
6.1.	A tanyavilág infrastrukturális ellátottságának b vítése, javítása és korszer sítése .	63
6.2.	A mez gazdaságból él k foglalkoztatási, jövedelemszerzési viszonyainak stabilizálása, kiszámíthatóbbá tétele	69
6.3.	A tanyai lakosság szociális ellátásbeli igényeinek kielégítése, külterületi szolgáltatások mennyiségének b vítése és min ségének javítása	73
6.4.	A külterületi természetes és épített környezet állagmegóvása	77
	Források	81
	Függelék	82

1. Bevezetés

A Térségi Tanyafejlesztési Programok elkészítésének általános célja, hogy a települések és a kistérségek egységes tematika és módszertan alapján felmérjék a külterületükön található tanyavilágot. Jelen esetben a program elkészítését indokolja, hogy a kistérségek Csongrád megye leghátrányosabb kistérségei közé tartoznak, központjaikat leszámítva társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott települések alkotják. Külterületük jelentős kiterjedés: a Móraalmi kistérségé 97 %, a Kisteleki kistérségé 95,8 %, mely nagyszámú külterületi lakosságra utal, főként szóróvány tanyák formájában. A két kistérség 15 településén hozzávetőlegesen 9300 tanya található - ez országos viszonylatban igen magas számnak tekinthető -, ami indokoltá teszi egy naprakész, és valós problémákra alapuló Tanyafejlesztési Program kidolgozásának szükségességét.

Az elmúlt időszakban a települések tanyavilága jelentős változásokon ment keresztül, azonban ezekről a folyamatokról nagyon kevés információval rendelkezünk. A jövőbeni kormányzati és térségi, helyi tanyafejlesztési programoknak, a tanyák és a külterület átfogó fejlesztésének nélkülözhetetlen alapja a tervezés számára rendelkezésre álló adatbázis. Az egységes tematikán és módszertanon alapuló felmérés információi (szociális, gazdasági, infrastrukturális) a következő évek programjainak szakmai megalapozását biztosítják.

A program kiemelt célja olyan gazdasági és társadalmi fejlesztések megvalósítása térségi szinten, mely a helyi lakosság életvitelét és életkörülményeit javítja. Cél a felmérések alapján egy olyan fejlesztési dokumentum elkészítése, ami a következő évek fejlesztéseinek alapját képezi, a fő irányelveket meghatározva.

2. A program elkészítéséhez alkalmazott módszerek

A fejlesztési program első részében a már korábban elkészült tanyafelmérés és egyéb fejlesztési koncepciók áttekintésére kerül sor. A dokumentumok tartalomelemzése elengedhetetlen alapként szolgál az új tanyafejlesztési program megfelelő elkészítéséhez, hiszen a korábbi folyamatokból, problémákból, tanyai körülményekből kiindulva tudunk következtetéseket levonni, tendenciákat megfigyelni és így megalapozott fejlesztési prioritásokat meghatározni a jövőre nézve. A 2000-ben a Homokháti kistérségben végzett teljes körű tanyafelmérésnek köszönhetően az elmúlt évtized átalakulásáról kaphatunk képet, valamint az abban megfogalmazott jövő képet, eredményeket figyelembe véve új témakörökkel bővíthetjük az adatbázist. Tehát a korábban végzett kutatás eredményeinek köszönhetően jelen fejlesztési program túlmutat az egyszerű helyzetelemzésen, nem csupán a tanyavilág jelen körülményeit méri fel, hanem átalakulási folyamatokra is rámutat.

A program második részében a települések külterületi felmérésére létrehozott kérdőív kutatás eredményei kerülnek feldolgozásra. A terepi munka során a partnerszervezetek segítségével eljuttatott és kitöltött kérdőívek a tanyai életkörülmények feltérképezését célozták meg, mindemellett pedig a külterületi lakosság véleményére alapozva, valós problémákra, hiányosságokra épít fejlesztési javaslatok meghatározásában nyújtottak segítséget. A kérdőíveknek különösen nagy szerepük van a program elkészítésében, hiszen naprakész adatokkal szolgálnak a kistérségek tanyavilágáról. Mindenekelőtt fontos ez a Kisteleki kistérség szempontjából, hiszen a térségben ez idáig nem készült a külterületi életkörülményeket bemutató adatbázis. A felmérés széles körben kérdezett rá a tanyai lakosság demográfiai tulajdonságaira, lakhatási körülményeire, tanyafunkciókra, társadalmi, gazdasági, infrastrukturális nehézségeire és problémáira. Mindemellett pedig személyes beszélgetések (önkormányzati dolgozókkal, kistérségi felelősökkel, tanyagondnokokkal, tanyasiakkal) alkalmával szerzett felvilágosítás alapján még pontosabb és hitelesebb állapotfelmérést készíthettünk el. Az így nyert információk fontos támpontot nyújtanak a valós igényeknek megfelelő külterületi fejlesztési programok kidolgozásához. A kérdőívek feldolgozásával komplex megoldási javaslat tehető az életkörülmények javítására, emellett pedig a tanya térségek fejlődési útja is megadható az említett korábbi kutatásból kiindulva. Az eredmények függvényében továbbá a kistérségek tanyavilágának rövid és hosszú távú jövő képe is meghatározásra kerül.

3. Korábbi felmérések – A Homokháti kistérségben 2000-ben végzett Tanyakutatás bemutatása

A Tanyafejlesztési Program szempontjából a legfontosabb megel z dokumentum a 2000. év folyamán, a Homokháti kistérségben végezett tanyafelmérés, tanyaprogram. A Homokháti Önkormányzatok Kistérségi Területfejlesztési Egyesülete 15 települést foglal magában, melyek a következ k: Ásotthalom, Bordány, Forráskút, Mórahalom, Pusztamérges, Öttömös, Ruzsa, Üllés, Zákányszék (Mórahalmi kistérség), valamint Domaszék, Röszke, Szatymaz, Zsombó (Szegedi kistérség), emellett pedig a Bács-Kiskun megyei Balotaszállás és Kelebia (Kiskunhalasi kistérség). A következ kben ezen a 15 településen végzett tanyafelmérés rövid módszertani és tartalmi bemutatása következik, kitérve az akkor megfogalmazott eredményekre, f bb operatív programokra.

A felmérés elvégzését akkor is több tényez indokolta. Az egyik, hogy 1996-ban a 15 település lakosságának összesen 42,8%-a (18605 f) élt a külterületen, a másik, hogy ez az arányszám az 1990-es népszámlálás adataihoz képest (40,6% /17468 f) ötven év óta el ször még növekedett is.

A tanyafelmérés kérdez biztosok által végzett kérd íves adatfelvétellel valósult meg, amely a kistérség teljes külterületi lakosságára kiterjedt. A 9790 meghatározott tanyából a kérdez biztosoknak 4864 helyen sikerült kitölteniük a felmér ívet, a többi tanyáról pedig alapadatok kerültek felvételre.

Az említett népességnövekedés különböz statisztikai adatok alapján került megállapításra. 1990-t l a felmérés id pontjáig már nemcsak az elvándorlás és a belterületre költözés alakította a homokháti tanyaközségek népesedési folyamatait, hanem a betelepülés is, amelynek a faluközpont és a külterület egyaránt célpontja. Ez a vándorlási nyereség azonban csak a 15 település egy részében ellensúlyozta a természetes fogyásból fakadó veszteséget. A 90-es évek els felében 11 homokháti településen n tt a külterületi népesség száma és aránya, miközben csak hat község lélekszáma gyarapodott, egyé pedig nem változott.

A demográfiai folyamatok elemzése után a dokumentum áttér a tanyatípusok vizsgálatára. A történelem során kialakuló funkciók változatosságát típusalkotással tették átláthatóvá, mivel a különböz tanyatípusok tulajdonosainak eltér érdekei és igényei alapvet en meghatározzák a külterületre vonatkozó fejlesztési elképzeléseket. Szerepkörük alapján a következ képpen csoportosították a Kistérség tanyáit:

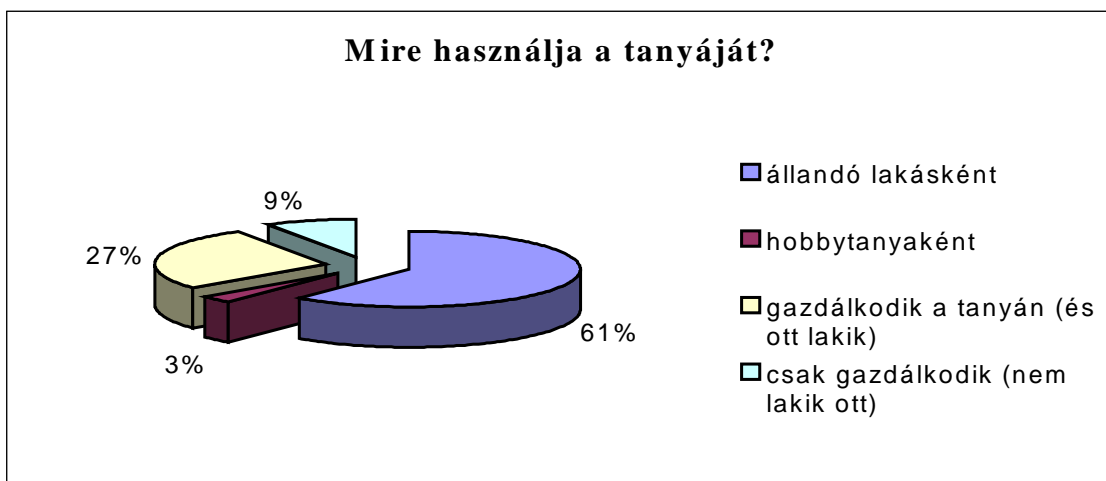
Lakófunkciót tekintve:

- állandóan lakott,
- id szakosan lakott,
- nem lakott tanyák.

Gazdasági funkciójuk szerint:

- szerepkör nélküli (csak lakóhelyül szolgáló),
- gazdálkodásra,
- pihenésre, vendégfogadásra,
- egyéb célra használt tanyák.

A felmérés szerint a típusok egymáshoz viszonyított mértéke a következőképpen alakul. A kérdőív vizsgálatban válaszoló 4864 tanya több mint felének az elsődleges funkciója az állandó lakóhely (61,0%), további 27,1%-uk emellett a gazdálkodás színtere is. Az id szakosan lakott tanyákat elsősorban szintén a mezőgazdasági termelés lehetősége élteti (8,5%), a hobby-tanyák (3,0%), valamint a tanyai vendégfogadás a vizsgálat alapján elenyésző arányban volt jelen.

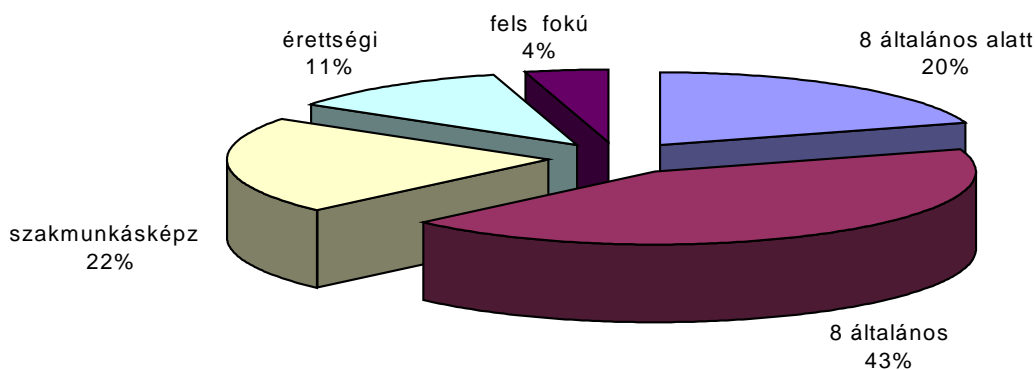
A gazdasági szerepkör nélküli lakatlan (39,1%) és a gazdálkodásra vagy hobby-célra használt, illetve külföldi tulajdonban lévő id szakosan lakott tanyák (32,8%) aránya szintén meghatározó. Mindezeket összegezve megállapítható, hogy a tanyák többsége állandó lakóhelyként és/vagy a mezőgazdasági termelés színtereként szolgált az ezredfordulón. Ugyanakkor a felmérés új jelenségként említi, hogy ez a két alapvető funkció már nem feltétlenül kapcsolódik egymáshoz.

A tanyákon élők, a tanyai tulajdonosok korösszetételük, iskolai végzettségük, foglalkozásuk, valamint tanyára költözésük időpontja alapján kerültek jellemzésre. Korösszetételt tekintve alapvető tendencia a településeken, hogy a külterületi lakosság legnagyobb része 40-59 éves korosztályba tartozik, emellett pedig meghatározó az ennél

id sebb korosztály jelenléte a tanyákon. A felmérés kiemeli, hogy hiába élnek kisebb arányban 60 évesnél id sebbek külterületen a 40-59 éves korosztálynál, a belterülettel összehasonlítva fordított a helyzet. Pár kivételt l eltekintve jelent sen több id skorú él a tanyavilágban, mint a települések belterületén.

Iskolai végzettség tekintetében a vizsgálatban szerepl tanyatulajdonosok összesített válasza arra utalnak, hogy a külterületi lakosok ebb l a szempontból hátrányban vannak: a megkérdezettek legnépesebb csoportját az alapfokú végzettséggel rendelkező alkotják és majdnem feleekora azok aránya, akik még az általános iskolát sem fejezték be.

A tanyai lakosság legmagasabb iskolai végzettsége

Korösszetételt illet en ezek az arányok különböznek, hiszen a fiatalabb korosztály már nagyobb számban rendelkezik 8 általánosnál magasabb iskolai végzettséggel.

Részben az iskolai végzettséggel összefüggésben kerül vizsgálatra a munkahelyek kérdése. A megkérdezett tanyatulajdonosok mintegy negyedének volt csak állandó munkahelye. Az összesített adatok szerint a település egészét tekintve a helyben dolgozók, a tanyát (31,0%) és a faluközpontot (26,6%) különválasztva viszont az ingázók aránya magasabb (42,4%). A megkérdezettek jelent s többségének tehát nincs állandó munkahelye, azonban a felmérés hozzáteszi, hogy ezek között szerepelhet például munkanélküli, vagy mez gazdasági vállalkozó is.

A következ témakör rövid kiértékelésére került még sor a felmérés ezen fejezetében, ahol arra keresték a választ, hogy mi a tanyára költözés id pontja a válaszadók körében. Ennek vizsgálatakor arra a megállapításra jutunk, hogy az 1990 el tt meglehetősen zárt, f leg bels utánpótlásból táplálkozó tanyavilág nyitottabbá vált, a külterület felértékel dött a betelepülők szemében. Két tényez említése jelenik meg e tekintetben: az id szakosan lakott tanyák tulajdonosai között a tehetősebb külföldiek megjelenése jellemző, az újonnan érkez

állandó külterületi lakosok jó részét pedig olyan elszegényed városi családok teszik ki, akik a tanyai életformától remélik helyzetük jobbra fordulását - kell szakismeretek nélkül azonban legtöbbször hiába. Beilleszkedésük emiatt egyáltalán nem problémamentes a tapasztalatok szerint.

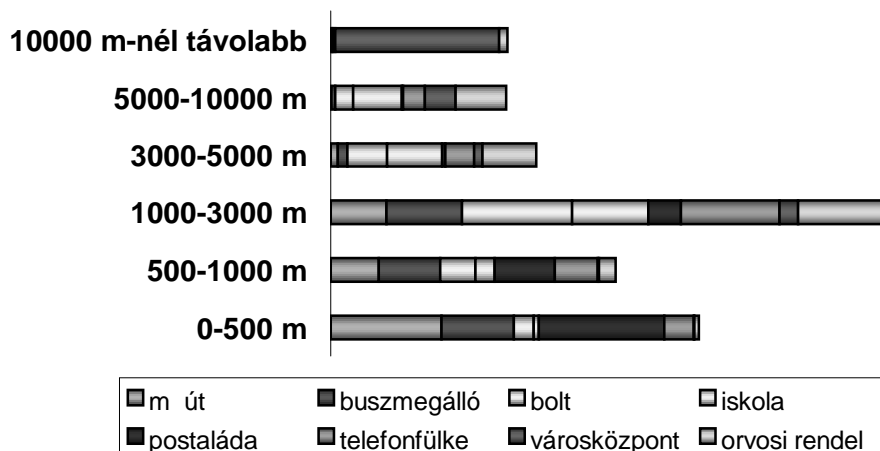
A következő nagyobb rész a felmérésben a tanyák épületállományának állapotát öleli át. Ebben a kérdéskörben először a tanyák építési ideje és építési anyaga kerül elemzés alá, mely során megállapításra kerül, hogy a lakóépületek jelentős része 1900-1945 között épült. Emellett pedig az 1945-1980 között épített tanyák száma is eléri a 25 %-ot. Mindebből arra következtetnek, hogy az épületek jelentős része múltbéli örökségnek számít, és a döntően vályogépítésű házak korszerűsítése sokszor problémákba, akadályokba (építési tilalom) ütközött. Komfortosság tekintetében az igényesség jelének tekintik, hogy a régi falak között a lehetőségekhez mérten sok helyen sort kerítettek a belső modernizációra. A felmért tanyák több mint fele rendelkezett például fürdőszobával, 43 %-ukban vízöblítéses WC is volt a felméréskor. Építési módokat tekintve nem kap meglepő eredményt a kutatás, hiszen értelemszerűen az egyedi építési megoldások a legjellemzőbbek, ugyanakkor előfordulnak a vezetékes hálózatba bekapcsolt és központi építéssel rendelkező tanyák is.

A lakóépületek mellett kiemelt szerepet kapnak az egyéb gazdasági- és melléképületek a külterületen. A tanyaudvar gazdasági épületei közül a felmérést végzők szerint a hagyományos állattartó építmények (istálló, ólak) és a terménytárolók fordulnak elő leggyakrabban. A m hely már újabb funkciót tölt be, akár csak a fóliasátor, illetve az üvegház.

A kérdezettek kétharmada gazdálkodik tanyáján, földtulajdont tekintve a tanyai gazdasághoz tartozó földterület egyes részei nemcsak a mvelés jellegében (szőlő, gyümölcsös, szántó stb.) különböznek egymástól, hanem attól függően is, hogy saját birtokról vagy bérelt parcelláról van-e szó. A meginterjúvált gazdák közel 80%-a 5 hektárnyi vagy annál kisebb területet mvel, mely az elaprózott birtokszerkezetre utal.

A tanyai életmód infrastrukturális feltételei című fejezet a közlekedési szokásokra, kapcsolattartásra, a távolság leküzdésének problematikájára irányul. Ennek legfontosabb tényezője az utak minősége, szilárd burkolatú utak mennyisége. A tanyák fele 0,5 km-nél nincs messzebb szilárd burkolatú úttól, mely a tanyaközségek külterületén korábban már közmező gazdasági nagyüzemek majorjaihoz vezet aszfaltutaknak köszönhetően. Ugyanakkor még így is sok olyan eset marad, ahol ez a távolság több 1 km-nél. Emellett pedig a különböző intézmények és szolgáltatások is legtöbbször kívül esnek az 1 km-es körzeten a felmérés alapján.

A mindennapi élethez szükséges "célállomások" távolsága a tanyától

A 2000-ben felmért tanyák mintegy 36 %-a rendelkezik személygépkocsival, a megkérdezettek többsége azonban buszközlekedésre van utalva, amellet, hogy elterjedt közlekedési eszköz a kerékpár is. Az egyéb infrastrukturális ellátottságot tekintve az ivóvízellátás terén a Norton- vagy fűrt kút a legelterjedtebb közel 70 %-os értékkel, a szennyvízelvezetés megoldásánál a szikkasztó meghatározó, de viszonylag magas azoknak a tanyáknak az aránya, ahol ez a probléma egyáltalán nem megoldott. Telefonellátottságot nézve a vezetékes telefonok nem túl jellemzőek, annak ellenére, hogy számuk a felmérés időszakában folyamatosan nőtt, körülbelül 15 %-ra emelkedett, a témát tekintve a többség inkább mobiltelefonnal rendelkezik. Az informatikai hálózat kiépítettsége pedig egészen elenyésző, mindössze 155 tanyán van lehetőség internet-kapcsolatot létesíteni a felméréskor.

A tanyai lakosság megítélése az akkori helyzetről, kilátásokról szintén érdekes alapja lehet jelen kutatásunknak. A megkérdezettek több mint fele az olcsóbb megélhetés reményében választotta lakóhelyéül a tanyát, de a gazdálkodás lehetősége és a nyugodt életmód perspektívája ugyancsak vonzotta őket. A megkérdezettek jellemzően ragaszkodnak lakóhelyükhöz, fontosnak tartják a hagyományos életmódot, tanyai örökséget, azonban egy jelentős csoport tagjai (20 %) kényszerűen váltak külterületi lakosokká és számos esetben elvándorolnak a területről. Ami a funkcióváltás lehetőségét illeti, a kérdéssel foglalkozó tulajdonosoknak csupán töredékét foglalkoztatja a tanyai vendégfogadás és az ezzel kapcsolatos beruházások.

Az infrastrukturális ellátottsággal jellemzően nem voltak megelégedve a megkérdezettek, legnagyobb problémának pedig a műút-hálózat kiépítésének hiányosságait tartják. Emellett a többi fejlesztési lehetőségre (internet, gázellátás, személyszállítás, stb.) határozottan kevesebb igény áll fenn.

Mindezeket összegezve a tanyafelmérés a következő főbb prioritásokat határozta meg a tanyai életkörülmények javítása érdekében:

- A külterületi lakosok számára biztosítani az alapvető infrastrukturális ellátásokhoz való hozzáférést
- A tanyai népesség társadalmi, szociális és munkaerő piaci helyzetének javítása
- A speciális tanyai építészeti, természeti és szociokulturális környezet értékeinek védelme
- A tanyai gazdaságok eltartóképességének, jövedelemteremtő képességének fokozása
- Innovatív fejlesztések megvalósításának ösztönzése a tanyás térség megújulásának érdekében
- Fenntartható környezettudatos fejlődés ösztönzése
- Alternatív jövedelemszerzési lehetőségek

A program a főbb prioritásokat külön-külön részletezi és konkrét fejlesztési megoldásokkal, azok indoklásával zárja a dokumentumot. Jelen esetben készített Tanyaprogram nagyban támaszkodik a 2000-ben feltárt sajátosságokra és célja többek között megvizsgálni az azóta történt változásokat, eredményeket, valamint feltárni a még mindig aktuális, esetleg újonnan előtérbe került fejlesztési igényeket.

4. A tanyavilágot érintő eddigi intézkedések bemutatása

4.1. A Kisteleki kistérség eddigi eredményei a külterületi problémák megoldására

Az elmúlt időszakban a Kisteleki kistérségben számos projekt, intézkedés érintette a külterületet. Az intézkedések, fejlesztések jól strukturálhatók, összességében három fő témára oszlanak: infrastrukturális korszerűsítések, agrárjellegű beruházások és szociális ellátást segítő kezdeményezések. A témacsoportok jól mutatják, melyek azok a szakágak, ahol a legtöbb probléma merül fel a tanyavilágot illetően. Az úthálózat problematikája az elérhetőség szempontjából kiemelkedő jelentőségű, emellett pedig a főként mezőgazdasági arculattal bíró kistérségben érthető és megalapozott e szektor támogatása, igénye a fejlődésre. Végül pedig a szociális alapszolgáltatások megjelenése és szükségessége is egyértelműen fontos a tanyai lakosság, főként a rászoruló idős emberek körében.

A kistérség területén több településen hajtottak végre pályázati keretb l útkarbantartási munkákat, valamint növelték a szilárd burkolatú utak hosszát. Ezek kezdeményez je és megvalósíttatója is a legtöbb esetben az illetékes önkormányzat volt. Mez gazdasági jelleg utak Kisteleken és Balástyán kerültek felújítás alá. Kistelek esetében a számos portalanított külterületi út az Ipari parknak köszönhet , az oda kivezet utak lettek f ként ellátva szilárd burkolattal. Egyéb jelleg külterületi utak felújítására, vagy akár aszfaltozására több településen is sor került. Az említett települések mellett Csengele és Pusztaszer önkormányzata is er t és pénzt fektetett a külterületi infrastruktúra javításába, utak portalanítására. Egyebek mellett elkészült a Pusztaszert Ópusztaszerrel összeköt útszakasz, valamint a Csengelét Kiskunmajsával összeköt út is. Az ilyen beruházások költségességét figyelembe véve ez komoly el relépést jelent, még akkor is, ha valamennyi projekt Uniós vagy hazai támogatással jött létre, illetve az egész úthálózatot figyelembe véve még mindig csekély arányú jó min ség utat jelent. A tanyasi lakosság f közlekedési eszköze a gépkocsi mellett a kerékpár, emiatt a kerékpárutak kiépítése is fokozott jelent séggel bír. Kerékpárút létesítésére több esetben is találunk példát a kistérségben, Balástya és Kistelek között összeköt kerékpárutat létesítettek a biztonságosabb közlekedés, valamint a gyorsabb és könnyebb távolságmegtétel érdekében. Az infrastruktúra fejlesztését érinti az artézi kutak felújítása is Kisteleken, valamint a belvízelvezetés megoldása Balástya területén. A Kisteleki Területfejlesztési Társulás a m ködését biztosító pályázatok mellett magára vállalta egy infrastruktúra-fejlesztés projekt lebonyolítását is, melynek keretében 11 külterületi ingatlan elektromos árammal történ ellátása valósulhatott meg.

Áttérve az agráriumot érint egyes intézkedésekre, fejlesztésekre elmondható, hogy az ilyen jelleg beruházásokat f ként magánvállalkozók kezdeményezték és hajtották végre szintén Uniós és hazai pályázatokon keresztül. Az egyes kisebb vagy nagyobb egyéni, vállalkozásokat érint beruházásoknak is van gazdaságfejleszt hatásuk a térségre nézve, hiszen növelik a mez gazdasági kultúra hatékonyságát, munkahelyteremt képességét, valamint a manapság el térbe kerül megújuló energia elterjedését. A térségben termálvízkinccs található, melyre egyre inkább alapoznak a gazdák is, ezt bizonyítja, hogy jelent s azoknak a projekteknek a száma, amelyek termálvízf téssel kívánják megoldani az üvegházak m ködését. Ilyen projektek valósultak meg például Bakson. Emellett kertészetek növényházainak építése, korszer sítése meghatározó több településen, valamint speciális terménytárolók, Uniós szabályoknak megfelel baromfitelep kialakítása, gazdasági épületek, fóliatelepek és trágyatárolók építésére is sor került. Az erd sített területek b vítése, átalakítása és a fásítás szinte minden településen megjelen beruházás volt az elmúlt

évtizedben, hiszen a defláció enyhítése a Homokhátságon kiemelkedő feladat. A mez gazdasági földterületek értékes kihasználása érdekében nyílt lehetőség gyümölcsösök telepítésére pályázati keretben, melyet sok gazda kihasznált a kistérségben. A mez gazdaság szerkezetét alakította, hogy több tíz hektár szőlőültetvényt telepítettek Kisteleken, valamint meggy-, szibarack-, bodzaültetvényt hoztak létre egyéni gazdálkodók Csengelén és Balástyán. A beruházásoknak meghatározó szerepük van a térség gazdasági fellendülésében, a külterületek hátrányos helyzetének csökkentésében.

A kistérség szociális ellátó rendszere még nem teljes, de eddigi eredményei és fejlesztései mind az elmúlt évtizedben alakultak ki. A külterületeket érinti a tanyagondnoki szolgálat megkövetelése Balástyán, Csengelén és Ópusztaszeren, mely a tanyán élő hátrányos helyzetű idős emberek és családokat segíti. Az intézmények személyes gondoskodás keretében szociális alapszolgáltatásokat biztosítanak az arra rászorulóknak számára. A térség többi településén is hoztak létre szociális feladatokat ellátó intézményeket, azonban a speciális gondokkal küzdő tanyavilág ellátása kevésbé megoldott a tanyagondnoki szolgálatok megkövetelése nélkül. Ellenben minden település végzi a házi segítségnyújtást, szociális étkeztetést, családsegítést és a napi ellátás feladatait, melyek a térség bármely lakosát érinthetik. A házi segítségnyújtást megteremtve pedig kihelyezésre kerültek a kistérség rászoruló háztartásaiban automata jelző rendszerek, melyek a krízishelyzetek gyorsabb kezelését teszik lehetővé.

4.2. A Mórahalmi kistérség eddig elért eredményei a külterületen

A Mórahalmi kistérség külterületén az elmúlt évtizedben több területen is fejlődés tapasztalható. A kiterjedt tanyavilággal rendelkező önkormányzatoknak kötelességük figyelmet fordítani a külterületi lakosságra, hiszen átlagosan ott él a kistérség lakóinak 40 %-a. Igyekeznek is minden adandó lehetőséget kihasználni, pályázati támogatást elnyerni a külterület életkörülményeinek javítására.

A kistérség komplex program keretében valósított meg projekteket a külterületi közbiztonság javítása érdekében. A programon belül több éven keresztül számos kisebb projekt valósult meg sikerrel. A projektek célkitűzése a bűnmegelőzési, társadalmi, szociális, köznevelési tevékenységek szervezésével, közösségi összefogás erejével hozzájárulni a hátrányos helyzetű tanyai lakosság és az ott közfeladatot ellátók biztonságának fokozásához. A program keretén belül a Riasztási központ újabb funkcióval bővült, mely során a jelzéseket számítógép regisztrálja és a jelzésekre az állandó figyelő szolgálat a szükséges intézkedésekkel reagál. Emellett elfogadták Mórahalom Ifjúságpolitikai Konceptióját, amelyben az ifjúság védelme, a fiatalok drog- és alkoholfogyasztásának valamint áldozattá és

b nyelvet vé válásának megelőzése a fő prioritás. Következésképpen pedig a város B nyelvi koncepciója is elkészült. Egyebek mellett pedig a tanyagondnokok speciális megelőzéshez, gyermekvédelemhez kapcsolódó oktatása is megtörtént. Ennek eredményeképpen a szakszolgálatok látókörébe bekerültek a hátrányos helyzetűek közötti gyerekek, valamint javult a tanyai lakosság biztonságérzete.

Hasonlóan a Kisteleki kistérséghez jelen vizsgált területen is hajtottak végre infrastrukturális beruházásokat. Folyamatosan zajlik a külterületi földútkarbantartás, valamint több esetben külterületi villamosítást végeztek a rászoruló tanyákon. A villamosítás keretében készült el a kissori közvilágítás is Ásotthalom külterületén. Ezeket kiegészítve pedig megalakult a kistérség ivóvíz minőségének javítását célzó fejlesztési társulás. Erre a vezeték nélküli ivóvíz használatának hiánya miatt volt szükség, hiszen a tanyák több mint két harmadán nincsenek kutakkal, illetve még mindig sok tanyán ásott kútról jutnak ivóvízhez. Egyéb infrastrukturális beruházásoknak köszönhetően jelentősen nőtt a külterületi telefonellátottság.

A külterületek állagmegóvása érdekében fásítás több helyen is zajlott a kistérségben az elmúlt években, ezt kiegészítve pedig új lehetőség nyílik 2012-től a defláció mértékének csökkentésére. Startmunka mintaprogram keretében falkolákat hoztak létre, melyekben a defláció elleni védősávokat telepítenek. A munka keretében egyéb külterületi munkálatok is zajlani fognak a településeken, például a pár éve kialakult súlyos belvízhelyzet miatt kiemelt feladat a vízvezeték tisztítása, karbantartása. Az infrastrukturális fejlesztésekhez kapcsolódóan több esetben hoztak létre kerékpárutakat a települések külterületén, mellyel biztonságos közlekedést tettek lehetővé a gyakran kerékpárt használó tanyán élő lakosság számára. A biztonság növelése mellett pedig nőtt a kerékpározók aránya is az utak megépülése után. Kerékpárutak kerültek kialakításra Mórahalom, Üllés, Bordány, Ásotthalom külterületén, de már a tervezés szakaszában van Zákányszék első külterületi kerékpárútjának megépítése is.

A kistérség legjelentősebb beruházása az integrált tanyai szociális szolgáltatás fejlesztése volt, melynek keretében a térség összes településén fokozatosan kiépült a szociális ellátást biztosító intézményhálózat. A tagintézmények, telephelyek korszerű kialakítása mellett a tanyagondnoki hálózat is megfelelően működik, segítve ezzel a kistérség rászoruló idős és hátrányos helyzetű családait. Főbb feladatait tekintve a tanyagondnokok ételkihordással, házi segítségnyújtással, mentális segítségnyújtással és nappali ellátással foglalkoznak, amellett, hogy az intézmények egyéb szociális alapellátást is biztosítanak (egyéb fejezetben részletes kifejtésre kerül). A szociális ellátás keretében, pályázati támogatással Mórahalmon létrehozzák a Tanyai Idősek Klubját, melynek működése nagyban elősegíti a külterületi

id skorúak közösségi, kulturális életébe való bekapcsolódását, valamint segít a tanyai elszigeteltség megszüntetésében.

A kistérség megkezdte a tanyai hagyományok, épített örökségek értékmentését is, hiszen fontos a társadalmi-kulturális infrastruktúra fejlesztése, közösségi terek létrehozása. Az önkormányzatok kézenfekv módon, külterületen lév értékes tanyaépületeket újítottak fel pályázati pénzekb l, új funkciókat kialakítva bennük. A legtöbbször még önkormányzati kézben lév tanyasi iskolák rehabilitációjára került sor, a Klebelsberg iskolák legtöbb esetben közösségi házakként, ifjúsági szállásként és hagyomány rz programok színhelyeként szolgálnak (üllési baromjárasi iskola fejlesztése, mórahalmi nagyszéksósi iskola átalakítása, Zöld közösségi ház létrehozása). A felújított épületek célja a korábbi tanyasi iskolák mintájára, hogy a tanyán él és tevékenyed népesség információszerzési, kulturális és közösségi igényeit kielégít minimális háttér infrastruktúrához jusson. Hasonló projekt valósult meg Ásotthalmon is, ahol egy kissori tanyaépület átalakítására és b vítésére került sor, mely ma szintén közösségi házként funkcionál.

A tanyavilág természeti értékeinek fontosságára alapozva egy környezeti károkat szenvedett természeti terület sikeres rehabilitációját oldották meg. Mórahalom Város Önkormányzata a Kiskunsági Nemzeti Park szakembereivel európai uniós támogatással projektet dolgozott ki a Nagyszéksós-tó náddal ben tt vizes él helyeinek helyreállítására. A területet a csapadékosabb id szakokban (fként a hetvenes években) halastóként hasznosították, azonban a nyolcvanas években elindult a tó gyors kiszáradása, 1991-92-ben már alig volt nyílt vízterület. A bivalyok betelepítését megelőz en a terület nagy részét és a tavat szegélyez legel t összefügg nádas borította, a tó pedig lényegében kiszáradt. Emiatt a tó közelében bivalytelepet alakítottak ki, mellyel céljuk a Nagyszéksós-tó egykori jellegének visszaállítása, a vizes-él hely rehabilitáció legeltetésre alapozott ökológiai gazdálkodással, valamint él helyrekonstrukció és bemutató hely kialakítása, a terület széleskör tudományos feldolgozási-kutatási feltételeinek megteremtése, a turizmus b vítése. A projekt eredményeit tekintve elérte célját, csökkentek a náddal borított területek, láthatóan megn tt a vízfelület nagysága. A területet elhagyott madárvilág visszatérése, új madárfajok megjelenése, és a növényzet (tavirózsa) újr megjelenése a program sikerének bizonyítékai.

Érintették a kistérség külterületét a különböző mez gazdasági versenyképességgel, piaci hatékonyság növelésével kapcsolatos fejlesztések. A kistérség kiemelt eredményeket ért el a mez gazdasági termékek el állításával foglalkozó vállalkozások, integrációs hálózatok létrehozásával és támogatásával. A térségi mez gazdasági potenciál minél jobb kihasználása érdekében integrációs tevékenységek segítségét tették lehetővé. Pályázatot írtak ki új

szövetkezetek megalakításának segítésére, valamint meglévő termékpályás szövetkezetek termelési eszközzel való ellátásának megoldására. A program eredményeként létrejött 6 db termékpályás szövetkezet, megalakult a térségi szekunder szövetkezet, megkezdődött a Homokhát Térségi Agrár-Ipari Park program megvalósítása. A mezőgazdaság fejlesztésén belül kiemelhetünk mintaprojekteket, melyek jól tükrözik a tanyai gazdaságokban rejlő lehetőségek sokféleségét. Mangalica-tenyésztés kialakítását tették lehetővé Bordány külterületén, melynek eredményeképpen biogazdálkodás keretében, extenzív módon mangalicát tenyésztettek. Majd további tenyésztéseket jelentettek meg a térségben és megfogalmazódott egy térségi mangalica feldolgozó üzem megvalósításának igénye is. Emellett egy Ásotthalmon megvalósult fejlesztés révén a kecsketelep mellett létesült sajtüzem a térségi feldolgozóipar erősítője.

A Mórahalmi kistérség elmúlt 10 évének lényegi külterületi fejlesztései kerültek bemutatásra az előzőekben, melynek segítségével képet kaptunk a tanyavilág jellegzetes problémáiról és azok egyes megoldási lehetőségeiről is. A fejlesztések helyi szinten jelentős változásokat képesek generálni, de a fejlesztési tevékenységeknek ez csak egy bevezető szakasza. A tanyavilág életkörülményeinek javításához, élhetőbb külterület kialakításához további intézkedésekre és fejlesztésekre van szükség.

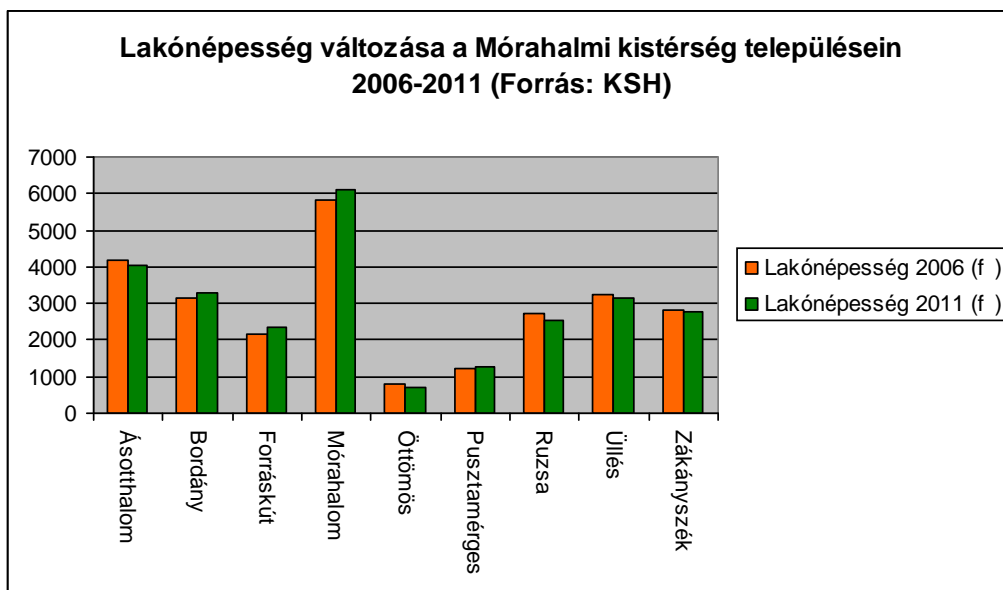
5. Helyzetfeltárás – A tanyákon végzett kérdőív felmérés értékelése

5.1. A külterület általános bemutatása

5.1.1. A Mórahalmi kistérség általános jellemzői és tanyafejlesztése

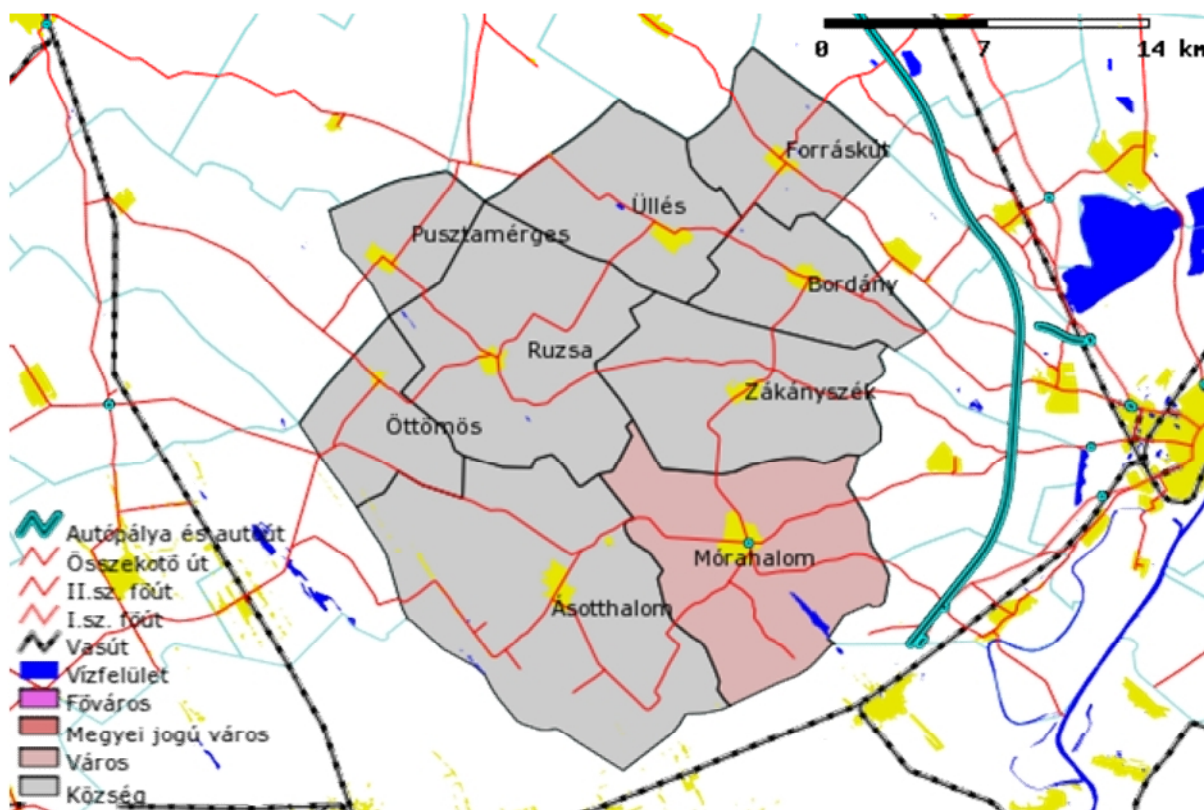
A Mórahalmi kistérség a Dél-alföldi tervezési-statisztikai régióban, Csongrád megye déli részén, Szerbiával határosan helyezkedik el. A következő kistérségekkel határos: kiskunhalasi, kiskunmajsai (Bács-Kiskun megye), kisteleki, szegedi (Csongrád megye). A mai ide tartozó települések mind Csongrád megye részét képezik. A nyolc község és egy város név szerint **Ásotthalom** (lakosok száma 4023 f), **Bordány** (lakosok száma 3277 f), **Forráskút** (lakosok száma 2356 f), **Mórahalom** (lakosok száma 6090 f), **Öttömös** (lakosok száma 722 f), **Pusztamérges** (lakosok száma 1265 f), **Ruzsa** (lakosok száma 2533 f), **Üllés** (lakosok száma 3148 f) és **Zákányszék** (lakosok száma 2758 f). A KSH adatok 2011. január 1-re vonatkoznak, mely szerint a kistérség lakónépessége 26076 f. A közöttük

lév egyetlen város, Mórahalom funkciójánál fogva és központi fekvése miatt a kistérség központja is egyben.

1. ábra: Lakónépesség változása 2006-2011 (Forrás: KSH)

A települések hagyományai, identitásuk és történelmük hasonló, valódi egységet alkotnak. A legtöbb településnek közös a gyökere: a közeli városok egykor kiterjedt tanyavilágából szerveztek tanyaközpontokká, majd községekké. Mindössze Öttömös és Pustamértes volt korábban is önálló község (fként Szegedtől való nagyobb távolságuk miatt), de a mai községek - miután az eredeti települések a török hódoltság alatt elpusztultak - esetükben is csak a századfordulón születtek. A többi település Szeged-Alsótanya (Mórahalom, Zákányszék, Ruzsa és Ásotthalom), illetve Kiskundorozsma külterületeiből (Bordány, Forráskút és Üllés) jött létre. Önálló településsé az 1950. évi közigazgatási átszervezés nyomán lettek. Legmeghatározóbb sajátosságukat, a kiterjedt tanyavilágot máig őrizzik, melyek sajátos természeti, néprajzi, kulturális, gazdálkodási értéket képviselnek a kistérségben és ezzel együtt a régióban is.

A Móraalmi kistérség településeinek földrajzi elhelyezkedése

Földrajzilag jól összetartozó, homogén tájegység, de ugyanez elmondható gazdasági-, társadalmi adottságaira is. Természetföldrajzi tekintetben az Alföld nagytájhoz, azon belül a Duna-Tisza-közi síkvidékhez, annak részeként pedig, a Dorozsma-Majsai-homokháthoz tartozik. Adottságai közül kiemelkedik a szénhidrogének (főlgáz, k olaj- pl. Üllés) b sége, a termálvíz (pl. Mórahalom) vagon, a tisztának mondható környezet, a kiterjedt tanyavilág (a lakosság több, mint 40%-a él külterületen) és fenntartható tanyai gazdálkodás lehet sége. Ide sorolható még a homoki borvidék, a különleges él világú láprétek és mocsarak (fokozottan védett növények, pl. mocsári kardvirág és homoki kikerics), valamint az erd sített területek (24 %). Általános a mez gazdaság sokoldalúsága: sz l -, gyümölcs-, és a hajtattott zöldségtermesztés. Jellemz növények a paprika, paradicsom, burgonya, káposztafélék, spárga, búza és rozs. Jelent s az almatermelés, az országban kiemelked az szibarack-termesztés (pl. Bordány és Zákányszék).

Logisztikai helyzetét nézve kedvez , hogy az országhatárral párhuzamosan futó 55-ös f út összeköt az ország déli területei között, valamint a nemrégiben Szegedre elért (országhatárig nyúló) M5-ös autópálya is nagymértékben javítja megközelíthet ségét. A legközelebbi határátkel hely Röszkénél van, Szerbia felé. Összességében azonban a térség helyi jelent ség úthálózata nincs kielégít állapotban. A gazdasági fejl dés egyik alapvet feltétele, a megfelel infrastruktúra ellátottság az önkormányzatok beruházásában

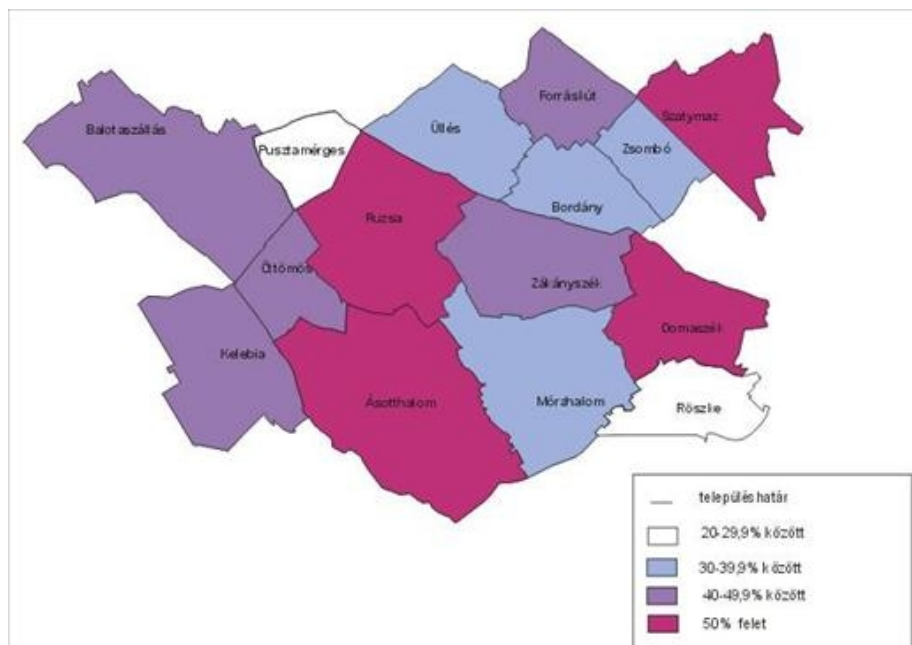
megvalósult fejlesztések következtében valamennyi településen javult. Ez elsősorban a belterületi infrastruktúra (szilárd burkolatú utak, járdák, kerékpárutak, villamos energia-, víz-, gáz- és telekommunikációs hálózatok) kiépítését jelentette. A korszerű hulladékkezelés, a csatornázás és a szennyvízkezelés azonban több településen továbbra sem megoldott. Emellett a tanyás külterület ellátása fokozott terhet jelent az önkormányzatok számára. Kistérségi szinten több kezdeményezés is történt, a külterületi infrastruktúra ellátottságra azonban továbbra is jellemzők hiányosságok. Ennek oka a műszaki kivitelezés nehézsége és a rendkívül nagy forrásigény.

Adottságait tekintve, országos és regionális összehasonlítás alapján a kistérség jelenlegi helyzetét és jövőbeli fejlődését alapvetően két meghatározó tényező alakítja. Az egyik, hogy a kistérség gazdasági és társadalmi szempontból elmaradott (KSH adatai szerint „fejletlen” kistérségek közé tartozik, 2007) és hátrányos helyzetű (de nem tartozik a 33 leghátrányosabb helyzetű kistérség közé, TeIR, 2010). Gazdasági szerkezete egyoldalú, megújításra szorul, átalakításának problémái élesen jelentkeznek, munkanélküliséggel küzd, az infrastrukturális ellátás - különösen a külterületi és a közlekedési infrastruktúra - jelentős fejlesztésre szorul. Mindezek ellenére népessége folyamatosan nőtt az utóbbi időszakban, a kistérség lakónépességének növekedése magasan meghaladja Csongrád megye népességnövekedését (TeIR, 1998-2008 közötti adatok).

Fontos tényező, hogy a térség valamennyi településének közös jellemzője a szóró tanyahálózat, térbeli megosztottságukat mind a mai napig megőrizték: településterületük zárt belterületre és szóró jellegű külterületre oszlik. A kistérség tanyái egykor Szeged és Kiskundorozsma tartozéktelepülései voltak, a szórók beszáradásával váltak életképes településsé. Kialakulásuk megelőzte a kistérség mai településeinek létrejöttét. A kiterjedt tanyarendszert az 1950-es faluvá szerveződés sem szüntette meg, a tanya továbbra is a településrendszer része maradt. Fennmaradására hosszú távon is számítani lehet - ez tájszerkezeti, ökológiai, gazdálkodási és néprajzi-kulturális szempontból is indokolt. Infrastrukturális és egyéb ellátása azonban a belterülethez képest sokkal nehezebben biztosítható. Ebben szerepet kap a tanya részleges funkcióváltása is. A hagyományos gazdálkodási és lakóhely, illetve szociális funkciója mellett új, egyre erősödő szerepe van a falusi turizmusban és a hétvégi pihenésben is.

A kiterjedt külterület térségi átlagban az összes terület 96,9 %-át foglalja el. A külterületen valamennyi település esetében szóró tanyahálózat alakult ki, amely ma is folyton változó, fejlődő, átalakuló rendszer. Ennek megfelelően a külterületi népesség aránya magas, kistérségi átlagban 41,5 %. Ez megmutatkozik a népszármegyei adatokban is: az átlagos

néps r ség kistérségi szinten 49 f /km^2 , amely országos összehasonlításban nagyon alacsony. Települési viszonylatban ez azonban nagy szóródást mutat, két széls értékét Bordány (90 f /km^2) és Öttömös (23 f /km^2) képviseli.

A Homokháti Kistérség településein a külterületi (tanyai) népesség aránya

A mai Kistérség területe a már említett török hódoltság után a jelenlegi településhatárokon kívüli központokból népesült be, túlnyomórészt az Erdei Ferenc által „*túlfejl döttnek*” nevezett modell szerint. Ennek a tanyafejldési útnak az a jellegzetessége, hogy a külterületi lakóhely és a városi ház kapcsolata nem volt tartós; a tanyavilág viszonylag korán az önállósulás útjára tért. Az állandó és teljes kitelepülést a kiskun pusztákon mindenekelőtt az anyatelepüléstől való nagy távolság, Alsó- és Felső tanyán pedig Szeged agrárpolitikája segítette. A szegedi határban ugyanis városi háztulajdon nélkül is lehetett tanyaföldet szerezni, sőt az 1850-es években megindított hosszúlejáratú földbérlet-akciók révén maga a Város is telepített szórványokat. Mivel az anyavároستól való elszakadás ilyen módon az esetek többségében már a községgé alakítás előtt megtörtént, a leendő tanyaközségeknek jó esélyük volt arra, hogy rövid idő alatt életképes településsé formálódjanak.

Elegendő állami támogatás híján a külterületi építési tilalom lett a leghatékonyabb eszköze annak, hogy a formálódó településmagok felé tereljék az embereket. Mivel azonban nem minden új tulajdonos költözött be azonnal a terület alá hozott belterületi házba, sőt akik megtették, többségükben azok sem szakadtak el végleg a tanyai gazdaságtól, a „*kétfelé való*

lakásnak” különböző változatai alakultak ki attól függően, hogy a tanya vagy a falusi ház jelenti-e a család számára a kiindulópontot. A mai tanyai életmódot az is színesíti, hogy a helybelieken kívül a szomszédos települések és az egykori anyaváros lakói is lehetnek ingatlantulajdonosok valamely tanyaközség külterületén.

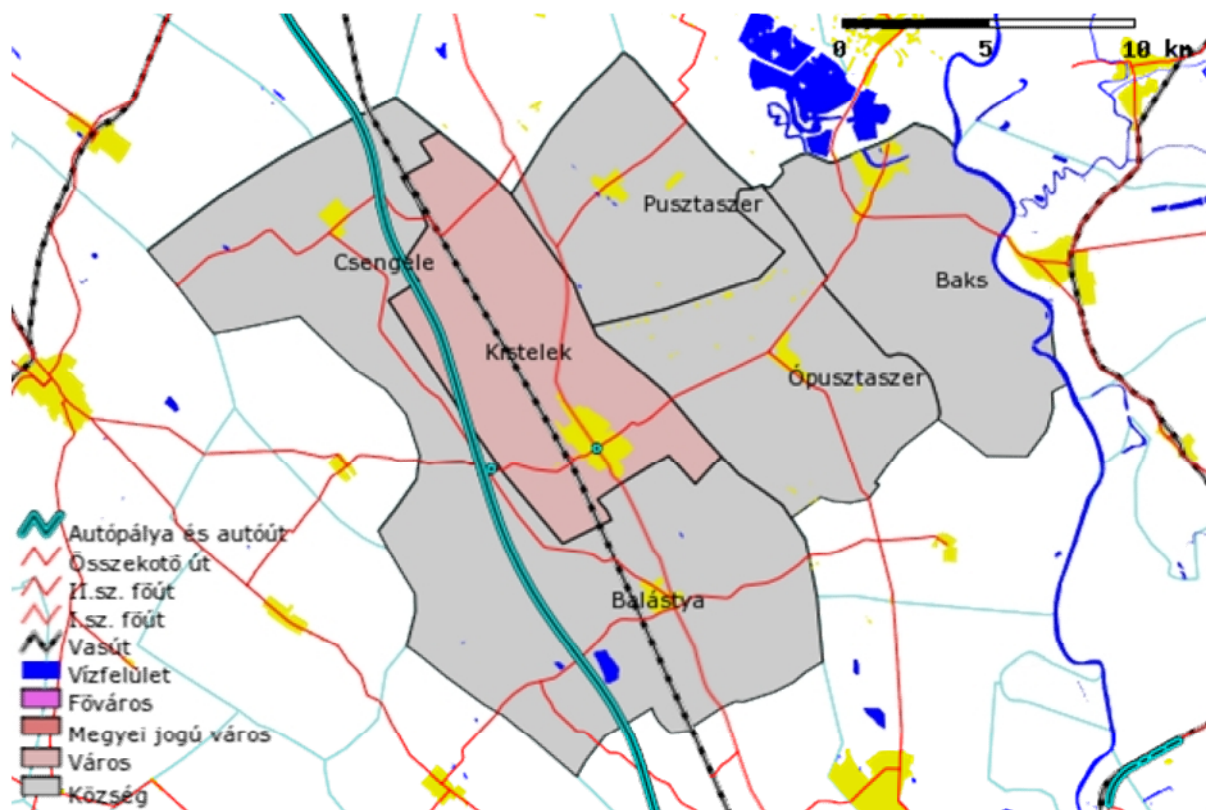
A mez gazdasági nagyüzemek fontos szerepet játszottak a formálódó faluközpontok és a hozzájuk rendelt tanyavilág önálló településsé válásában. Mivel a Duna-Tisza közti homokvidékre oly jellemző kisüzemi szőlő és gyümölcsösöket nem lehetett a feketeföldi gabonamezőkhöz hasonlóan táblákba vonni, a Kistérség településein vagy szakszövetkezetek alakultak (Mórahalom, Zákányszék, Bordány), vagy tsz-ek. A tanyarendszert összességében véve az tartotta fenn, hogy a mez gazdaság szocialista átszervezése csak a föld magántulajdonát szüntette meg, a magánhasználat lehetőségét nem; a „saját” földjükön gazdálkodó szakszövetkezeti tagok és a háztájin kívül még részes vagy bérelt földet is megvel tsz-tagok továbbra is ennek elnyélvezhették.

Az agrárprivatizáció megteremtette azt a lehetőséget, hogy a magánbirtoklásra épülő tanya gazdálkodási rendszer visszatérjen természetes fejlődési pályájára, mely során az elaprózott birtokszerkezet ismét uralkodóvá vált. A homokháti tsz-ek sorsa a rendszerváltás óta különböző képpen alakult: egy részük jogutód nélkül megszűnt, más részüknek csak töredéke gazdálkodik tovább, de olyan is akad, amely új típusú szövetkezetté alakult.

5.1.2. A Kisteleki kistérség általános bemutatása és tanyafejlesztése

A Kisteleki kistérség Csongrád megye Észak-nyugati részén, Szegedtől 20 km, Budapesttől 150 km távolságra helyezkedik el. Délen a szegedi, keleten a hódmezővásárhelyi, északon a szentesi, a csongrádi és a kiskunfélegyházi, nyugaton pedig a kiskunmajsai kistérség határolja. Hat település alkotja: **Kistelek** (lakók száma 7100 f), **Balástya** (lakók száma 3417 f), **Csengele** (lakók száma 1958 f), **Ópusztaszer** (lakók száma 2295 f), **Pusztaszer** (lakók száma 1480 f) és **Baks** (lakók száma 2031 f)¹. A kistérség egyetlen városa Kistelek, amely a kistérség központja. A térség meghatározó eleme az Ópusztaszeri Nemzeti Történelmi Emlékpark, mely a világhírű Feszty-körképpel évente sokszázezer látogatót vonz.

¹ Forrás: KSH 2011. január. 1.

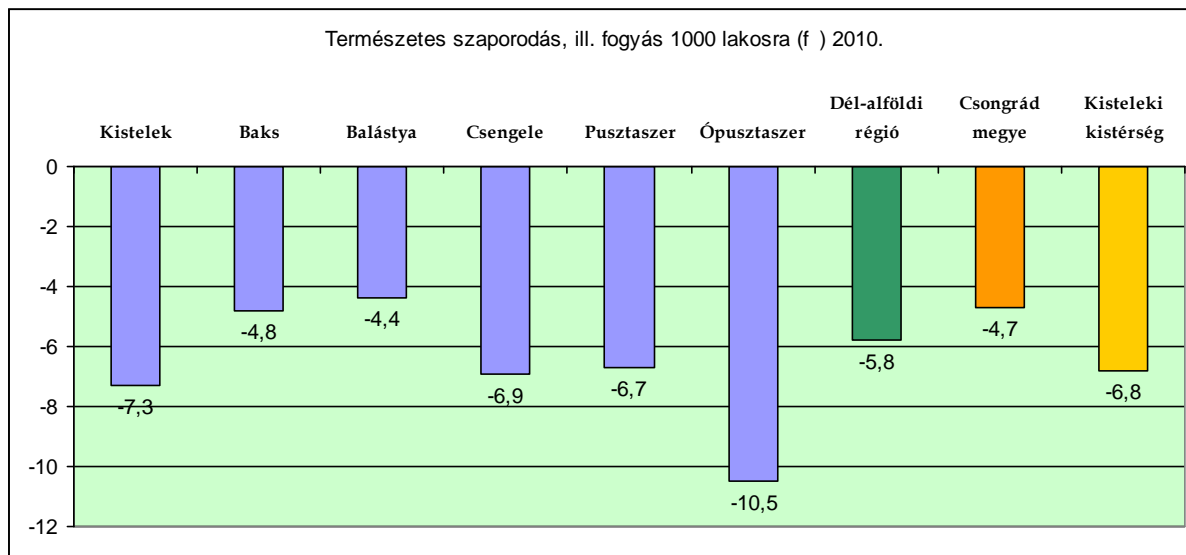

A Kisteleki kistérség településeinek földrajzi elhelyezkedése

A Kisteleki kistérség közlekedés földrajzi adottságai kedveznek, a Budapest-Szeged vasútvonal, az M5 autópálya, valamint az E75 főútvonal mentén is megközelíthető. A kistérség az Alföld nagytájához, ezen belül a Duna-Tisza közti síkvidék és az Alsó-Tisza vidék középtájakhoz tartozik. Sík és száraz vízhiányos területek mellett a homok-, a réti-, a réti öntés, a szikes talajok jellemzik. Európában egyedülálló a szilárd lyukacsos szerkezetű réti mészkő, népi nevén darázska található a területen. A Pusztaszeri Tájvédelmi Körzet és a Pusztaszeri arborétum a kistérség jelentős részét felfoли.

A kistérség területe 410,2 km², melynek legnagyobb része külterülethez tartozik. A külterület aránya rendkívül magas 95,8 %. A lakónépesség 18281 fő, mely igen alacsony átlagos népsűrűséggel bír (45 fő/km²) köszönhetően a nagy kiterjedésű külterületnek. Kistérségi szinten átlagosan a belterületi lakosok száma 14000 fő, így külterületen él a kistérség lakóinak körülbelül 30 %-a (Csongrád megyében csak a Mórahalmi kistérség területén). A külterületi népsűrűség Bakson a legkisebb (1 % alatti), míg Balástyán - ahol a legkiterjedtebb a tanyavilág - a lakosság több mint 60 %-a külterületen élt az ezredforduló környékén. A kistérség általános helyzetét nagyban meghatározza a munkanélküliségi ráta, mely a megyei és régiós átlaghoz képest is magasabb. A regisztrált munkanélküliek aránya Csengelén (10,3 %), Ópusztaszeren (10,6 %), Pusztaszeren (12,7 %) és Bakson (11,3 %) volt

a legmagasabb 2010-ben. Mindez összefügg az átlagosan alacsony iskolai végzettséggel, valamint az elöregedéssel, hiszen a kistérségben a régiós átlagot meghaladó természetes fogyás figyelhető meg. Csongrád megyében a Móraalmi mellett a Kisteleki kistérség a leghátrányosabb helyzetű, valamint a kistérség 5 települése társadalmi-gazdasági szempontból elmaradott, és az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel küzd (TeIR).

2. ábra: Természetes fogyás mértéke 1000 lakosra kivetítve (2010) (Forrás: KSH)

A Kisteleki kistérség legfontosabb gazdasági ága a mezőgazdaság. A földterületek 75%-át hasznosítják erre a célra. A legjellemzőbb a szántóföldi művelés és a zöldség-gyümölcsstermesztés. A településeken a különböző minőségű és kötöttségű talajokon más-más a jellemző. Balástya, Kistelek, Ópusztaszer homokos és félig kötött talaja kiválóan alkalmas a fóliás zöldség- és virágtermesztésre, ezeken a területeken az öntözés lehetősége is jól megoldott. Csengelén a homokos talaj kedvezőtlen viszonyai miatt az aránylag kevés tápanyagot igényel, de ugyanakkor Nyugat-Európában jól eladható spárga termelési feltételeinek kedvez. A szántóföldeken a szabadföldi zöldségtermelés a legjellemzőbb. Fontos szerepet játszik a lakosok életében a 2003-ban megalakult Kistelek és Térsége Termelési Értékesítő Szövetkezet (KISTÉR-TÉSZ), Kistelek és térsége 2005-ben kapta meg az Ipari Park címet, melynek célja a belföldi vállalkozások letelepedésének támogatása, a külföldi tőketozavonásának ösztönzése, a kistérség gazdasági életének fellendítése és munkahelyteremtés.

A kistérség települései, hasonlóan a Móraalmi kistérséghez kiterjedt tanyavilággal rendelkeznek. A 18. század elejétől Csongrád megye településhálózatát alapvetően meghatározták a birtokviszonyok. Jellemző, hogy spontán újratelepülésre alig akadt példa és a telepített falvak sem mindig az egykori középkori alapjaikon épültek újjá. Kezdetben a

dohánykertész kolóniák alakultak ki és jelöltek ki községeket. A királyi kamara 1774-ben utasította Szeged városát, hogy a kisteleki pusztán határából 11 ezer hold földet szakítson ki és azt népesítse be. A homokos, síkvidék pusztája 1725-től tartozott Szegedhez. Balástya esetében a 19. század utolsó évtizedeiben indult a településmag fejlődése. Hasonlóan a többi homoki kapitányságokhoz, közel 100 évre volt szükség az önálló községi státusz eléréséhez. Szeged városa 1945-ig birtokolta a jelenlegi Balástya területét, amikor is a várostól bérelt földeket megvásárolták. 1950-ben a közigazgatási átszervezés során a hatalmas külterülettel rendelkező Szegedből (Szeged-Felső tanya) önálló községként vált ki Balástya (korábban Szeged Felső központ név) és Csengele. A faluvá fejlesztés a tanyavilág felszámolása volt, ennek ellenére a tanya szerkezete megmaradt és a falvak köré szerveződött. A települések közös jellegzetessége a Honfoglalás kori történelmi örökség, mely nagyban meghatározta fejlődésüket. A török hódoltság után Csengele területe is hosszú ideig lakatlan pusztává vált, legeltető helyként Szeged birtoka lett. Érdekes, hogy Vedres István mérnök kezdeményezésére 1805-ben a csengelei homokosvívány beültetésével kezdődött a szegedi homokpuszták erdősítése, amelynek a táj fejlett mezőgazdasági kultúrája az eredménye. Először fekete nyár- és fűzfa csemetékkel telepítettek, de kísérleteztek eperrel, akáccal még vadkörtevel, vadalmával, s persze tölgyvel, szilfával, nyírral is. A nagyarányú megtelepedés a 19. század második felében kezdődött. A 20. század elején főleg Balástyáról és Kiskunfélegyháza környékéről érkeztek ide telepesek. Szeged város az addig közlegelőként használt pusztát parcellákra osztotta fel és azokat 10, majd később 25-30 évre bérbe adta. A bérleti rendszer az 1945-ös földosztásig állt fenn. 1950-ben a közigazgatási átszervezés során a hatalmas külterülettel rendelkező Szegedből önálló községként kivált Balástyával együtt és 1950. január 1-jén Csengele is önálló község lett. Pusztaszer esetében már nem beszélhetünk Szeged területén lévő tanyákról, hiszen a település Kecskemét város tulajdonában volt a 19. században. Azonban a Pusztaszer és Kecskemét közötti nagy távolság miatt később közigazgatásilag Kistelekhez csatolták. Pusztaszer végül 1934-ben már önálló településsé válhatott. Ópusztaszer településfejlődése hasonlóan zajlott Pusztaszeréhez, már a 19. század végén önállósodott a különböző birtokviszonyok miatt (a községgé szervezésekben nagy szerepe volt a Pallavicini családnak). Baks helyén egykor falu volt, amely a tatárjáráskor elpusztult. Házak az 1800-as években épültek újra e területen, ezek a szomszédos Mindszent és Tömörkény községek külső birtokai voltak. A község 1760-ban letelepített dohánykertész kolóniákból alakult 1947-ben, kiválva Ópusztaszerből.

Kistelek története is a Honfoglalásig nyúlik vissza, a középkorban pedig Szeged tulajdonában volt. A középkorban már templomos falvak helyén a török és az azt követő idők

pusztulása után újraszervezett települések a Szeged szabad királyi város körüli, sokáig vitatott jogállású pusztákból, később tanyás térségekből alakultak ki fokozatosan. Kistelek területén a 18. század közepén már csárda és hét szállás volt a félegyházi út mentén. Ezek voltak a mai tanyák ősei, melyek a tanyai gazdálkodás gyökereit jelentették. Magát a települést 1774-ben hozták létre, helytartótanácsi utasításra, száz jobbágytelek kiosztásával - a király által fegyverjogon elzálogosított, majd a városnak 1731-ben visszaadott „kun” pusztáiból – az út védelme és a földesúri, vármegyei szolgáltatások ellátása érdekében. Központi fekvésének köszönhetően a folyamatos fejlődés települést 1970-ben nagyközséggé, majd 1989-ben várossá nyilvánították.

A város vonzereje a községek elhelyezkedését is függően is eltér: a leggyengébb az 5-ös út mentén Szeged irányában található Balástyán. A térség az államszocialista időkben egyértelműen agrárjellegű volt, amelyben az egyéni vagy szakszövetkezeti keretekben folytatott intenzív kertészeti gazdálkodás dominált (szőlő- és gyümölcsstermesztés, helyenként zöldség- és virágtermelés, fóliázás). Az újonnan szervezett, hiányos infrastruktúrájú, a tanyavilág problémáival – fejlesztési tilalom, infrastruktúra-hiány, elöregedés és szegénység – küzdő falvakba állami fejlesztési források alig érkeztek. Kisteleken is – a szolgáltató funkciók fejlesztése mellett – csak a 70-80-as években történt némi ipartelepítés, amelynek legjelentősebb eleme a kábelgyár létrehozása volt. Így a Kisteleki kistérség a 80-as évek végi adóköteles jövedelmek adatai alapján 30%-kal elmaradt a vidéki átlagoktól, s csak mintegy 15 másik körzetet előzött meg a fejlettségi rangsorokban.

A települések épített környezetére jellemző a falusias-tanyás megjelenés. A kistérség egyetlen városa Kistelek is falusias képet mutat. A lakosság harmada él a települések körüli tanyákon, melyek infrastrukturális ellátottsága és az épületek állapota igen vegyes képet mutat. Ilyetén a kistérség legmeghatározóbb településszerkezeti jellemzője a tanya. Ez, mint önálló lakó és gazdasági egység kedvező tájjellegű gazdálkodás, a turizmus, a rekreáció szempontjából, de ehhez jelentősen legfontosabb infrastrukturális fejlesztések szükségesek. Jellemző a kistérségre a külterületi népesség magas aránya, ahol megfigyelhető a hátrányos helyzetű rétegek tanyára való kiköltözése is, ami az elszegényedés jele, mivel az alacsony ingatlanárak és a gazdálkodás lehetősége vonzza a szegényebb rétegeket. Egyre több az ilyen, nem tisztán tanyai a kistérségben. Az ingázók száma a kistérségben jelentős, a térségből Szegedre ingázók, valamint a Szegedről a kistérségbe ingázó értelmiségiek vonatkozásában egyaránt. Az ingázók magas száma a kistérségnek a megyeszékhelyhez, Szegedhez való erős kötődését mutatja. Ugyanez kistérségi szinten is megfigyelhető, Kistelek központtal.

Mindemellett sajnós a kistérség tanyáiról, korábbi helyzetükről, körülményekről kevés információval rendelkezünk, mivel a térségben még nem készült a Homokháti kistérségéhez hasonló tanyafelmérés. Ezt a hiányosságot pótolja jelen Tanyafejlesztési Program, mely során a kistérség összes településén jelentős mennyiségű adat felvételre került.

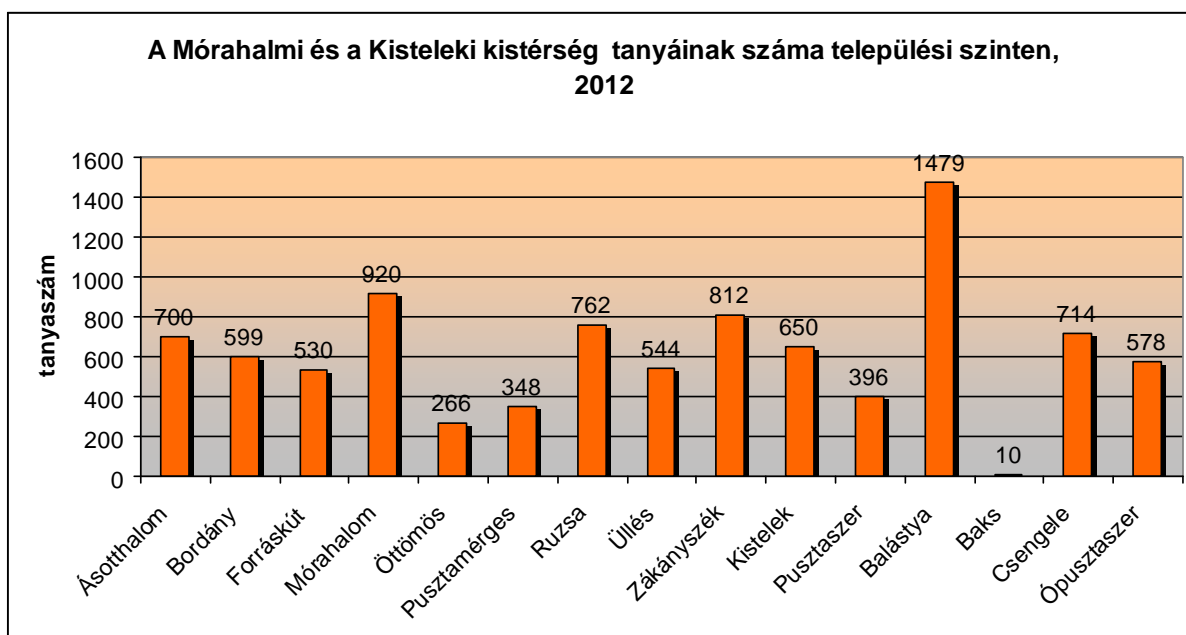
5.2. A tanyák általános jellemzése – Mit mutat a 2012-es felmérés a tanyák állapotáról, a tanyai lakosságról?

A tanyaprogram elkészítéséhez alkalmazott legfontosabb módszer a kérdőíves felmérés elkészítése volt (1. számú függelék). A külterületi kérdőívesítés a programban szereplő minden településre kiterjedt és a külterületen élő és dolgozók életkörülményeire kérdezett rá. A felmérés során különböző partnerszervezetek végezték a lekérdezést, legtöbb esetben tanyagondnokok, ahol pedig nem működik ilyen szolgálat, ott az önkormányzat feladata volt minél több eredményes lekérdezést elvégezni. A mintavétel során ügyeltünk a reprezentativitásra, ezért a kérdőívek minden településen külterületi körzetek, tanyacsoportok figyelembevételével kerültek lekérdezésre. A hasonló jellegzetességekkel bíró csoportok tanyáiból elegendő számú kérdőív került megválaszolásra, így a két kistérség külterületéről egyenlő arányban kaptunk információkat. A kérdezettek biztosok kapacitását figyelembe véve törekedtünk arra, hogy minél nagyobb számban érkezzenek vissza kitöltött kérdőívek a tanyavilágból. A reprezentativitást növelve néhány településen oktatási intézmények is bevonásra kerültek, melynek köszönhetően összesen 1785 kitöltött kérdőív érkezett vissza az összes tanyacsoportból. A kérdőív kitöltése a jogszabályoknak megfelelően nem volt kötelező, így a rendelkezésre álló egy hónap alatt, a településenkénti 1-3 kérdezett biztos munkája eredményesnek tekinthető, a felmérés reprezentatív. A kérdőívek kitöltése mellett további tanyákról alapinformációk állnak rendelkezésre, melyeket az önkormányzatok, szociális ellátó intézmények bocsátottak rendelkezésünkre a külterületi ingatlanokról, lakosságról. Így összességében a két kistérségben 4466 tanyáról rendelkezünk adatokkal. Összes tanyaszámot tekintve ez 48 %-os lefedettséget biztosít, kérdőívek tekintetében pedig az összes külterületi tanya közel 20 %-áról (19,1 %) részletes információk vannak birtokunkban. Kistérségekre lebontva ez eltérést mutat, mivel a Kisteleki kistérség külterületéről 13 %-os arányban kerültek kitöltésre a kérdőívek, a Móraalmi kistérségben pedig ez az arány több mint 24 %. A felmérés részletes elemzése során napjaink tanyavilágáról kapunk valós információkat, feltárhatjuk a tanyavilágban előforduló jellegzetes problémákat, életkörülményeket és a tanyai lakosság demográfiai, szociális helyzetét is, melyre alapozva megfelelő fejlesztési programot készíthetünk el.

5.2.1. Tanyák száma

A két kistérségben összesen 9308 tanya található, melyből a Móraalmi kistérséghez tartozik 5481 ingatlan, a Kisteleki kistérség külterületén pedig 3827 tanya található. A Móraalmi kistérség 9 települése mind kiterjedt tanyavilággal bír, a legtöbb tanyával Ásothalom (700 tanya), Mórahalom (920 tanya), Ruzsa (762 tanya) és Zákányszék (812 tanya) rendelkezik. Mindez jelentős lakosságot is magában foglal, hiszen külterületen él a Móraalmi kistérség lakóinak 41 %-a. Legkevesebb tanyával a kistérségben Öttömös (266 tanya) rendelkezik, azonban arányát tekintve – a legkisebb lakosságszámú településről lévén szó – ez is magasnak tekinthető.

A Kisteleki kistérséghez tartozó 5 község és egy város tanyásodása eltérő képet mutat, hiszen nagy különbségek mutatkoznak tanyaszámot tekintve. A legkiterjedtebb tanyavilággal Balástya rendelkezik (1479 tanya), melyet Csengele követ fele annyi tanyával (714 tanya). A kistérség egyik települése kivétel az összes vizsgált település közül, Bakson a tanyák száma összesen 10, pedig külterületének nagyságát tekintve hasonló adottságokkal rendelkezik a többi településhez.

5.2.2. A Mórahalmi és a Kisteleki kistérség tanyáinak típus szerinti jellemzése

A tanyák típusainak vizsgálatát először magának a fogalomnak a tisztázásával kell kezdeni, hiszen egyedülálló településszerkezeti egységéről van szó. Általános érvény megfogalmazást ugyanakkor nem könnyű adni a tanyáról, a fogalom számos tudományág nézőpontjából került már kifejtésre. Legfontosabb sajátossága a zárt településhez való viszonyában rejlik, térbeli elkülönülés és társadalmi összetartozás jellemzi. Külső jegyeket tekintve a tanyaegység külterületi lakóházból, gazdasági épületekből és a hozzájuk tartozó földterületek egységéből szerveződik, mely összességében szórvány jellege miatt jól elkülönül a zárt településtől. Mindezt közösségi, társadalmi kapcsolatok szempontjából már sokkal nehezebb vizsgálni.

Az alföldi tanyák másik jellegzetessége a kétféle ingatlantulajdon miatt kialakuló életvitel, mely társadalmilag összeköti a kül- és belterületet egymással. Mindezt visszavezethetjük a tanyák, és így a települések kialakulására: a tanyaelv szerint a határba kihelyezett lakó- és termelési egység az anyavárosban lévő otthonhoz szerveződött hozzá, melyek használata eredetileg nemzedéki váltásra épült. Hasonló kapcsolat van a tanyaközségek faluközpontja és külterülete között napjainkban is, számos gazdálkodó család rendelkezik bel- és külterületi ingatlannal is. A tanyasi ingatlanok tekintetben csupán gazdasági funkcióval rendelkeznek, a belterületi pedig lakóházként funkcionál. Emellett azonban az utóbbi évtizedekben differenciálódás figyelhető meg, a tanyák funkcióváltáson mennek keresztül, az egyes hagyományos típusok keverednek egymással. Ennek eredménye, hogy annak idején az alföldi tanyarendszert a mezővárosi közösségek ésszerű munkaszervezésének igénye hívta életre és a távolságok leküzdésére volt hivatott. A tanyaközségek létrejöttével alapvetően megváltozott ez az örökség: emberi léptékűvé vált a határ és elérhető közelségbe került a zárt település, ami a tanyai életmód új formáinak elterjedését hozta magával.

A tanyák változatosságát típusok kialakításával egyszeríthetjük le a két kistérségben. A kistérségek tanyavilága közös gyökerekre vezethető vissza, számos esetben hasonló adottságokkal rendelkezik, így az egyes tanyatípusok is megegyeznek. A tanyák szerepköre alapján a következő csoportosítás jön létre:

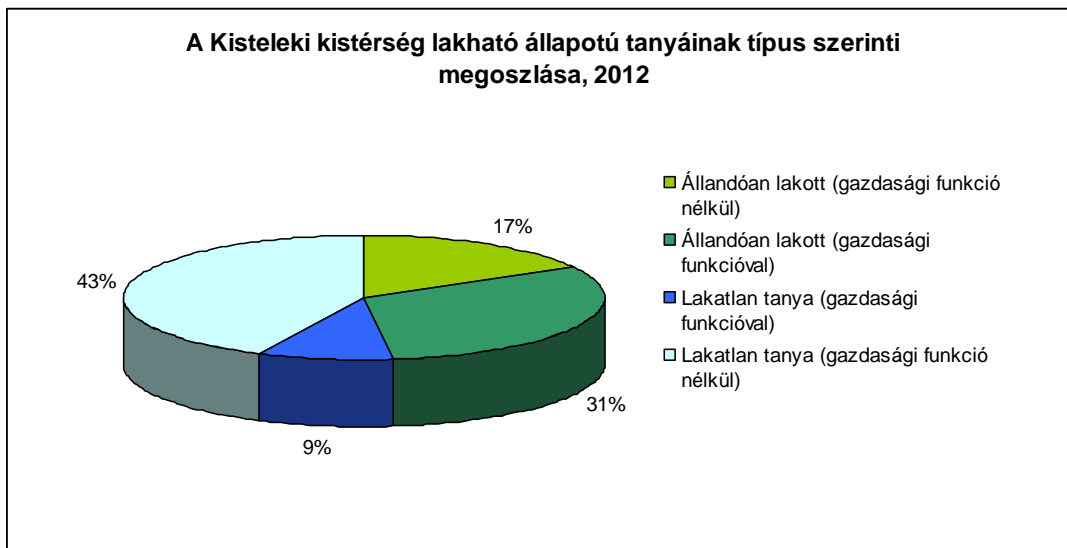
- Lakófunkciót tekintve: állandóan lakott, időszakosan lakott és lakatlan tanyák.

- Gazdasági funkciót tekintve: gazdasági funkcióval rendelkező, illetve nem rendelkező tanyák.

E szempontok alapján tovább f zhet k a különböz típusok, mivel az egyes funkciók együtt jelentkeznek. Az állandóan lakott tanyákat megkülönböztethetjük gazdasági funkciók megléte alapján, valamint az id szakosan lakott tanyák is különböz motivációk miatt alakulhatnak ki. A lakatlan tanyák szintén rendelkezhetnek gazdasági funkcióval, lehetnek elhagyott funkciótlan, illetve akár lakhatatlan, romos tanyák is.

E tipológia függvényében értékeljük a kitöltött kérd íveket, hiszen a különböz tanyatípusok tulajdonosainak eltér érdekei és igényei alapvet en meghatározzák a külterületre vonatkozó fejlesztési elképzeléseket. Els lépésben az egyes típusok egymáshoz viszonyított arányát adjuk meg. Az említett tanyai átalakulás irányáról ezek az adatok már önmagukban sokat elárulnak.

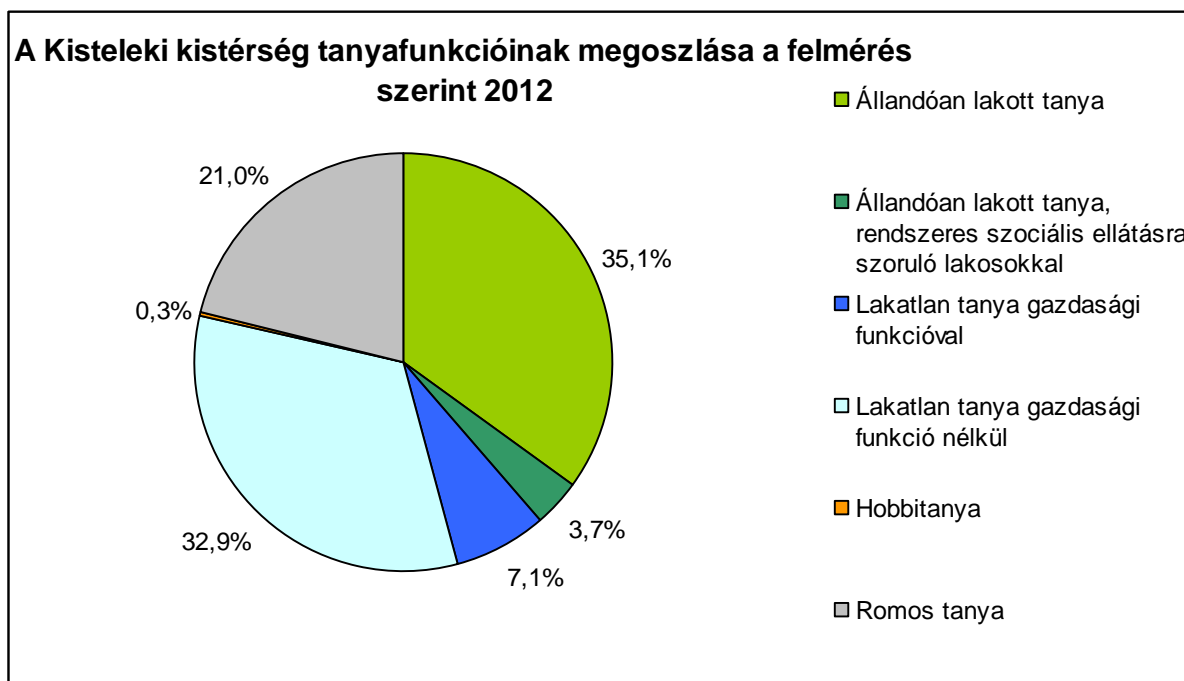
A kérd íves vizsgálat során, a Kisteleki kistérség külterületén 1143 tanyáról sikerült információt szereznünk, ezek egy része kitöltött kérd íveket jelent tanyatulajdonosokkal, továbbá alapszintű információk összegy jtését a többi tanyáról. Reprezentativitást tekintve az ösztanyaszám közel 30 %-áról rendelkezünk valamilyen adattal. A Mórahalmi kistérség tekintetében a 9 településr l összesen 3323 tanyáról rendelkezünk különféle információkkal. Ezek közül a részletes kérd ívet kitöltött tanyatulajdonosok száma 1305, a többi tanyáról alapszintű információk állnak rendelkezésre, a tanyák összesen körülbelül 60 %-áról van információnk. A felmérés kiértékelése során figyelembe kell venni, hogy csupán a kitöltött kérd ívek közül kerülnek ki az állandóan lakott ingatlanok, viszont a lakatlan, vagy romos tanyákról a legtöbb esetben pontos és teljes információval rendelkezünk, így a kapott kép torzulhat. Jelen esetben tehát az állandóan lakott tanyák aránya becsült adat (a kapott mértéknél valószínűleg jóval több az állandóan lakott tanyák aránya), míg a lakatlan és romos tanyák aránya közel valós képet mutat.

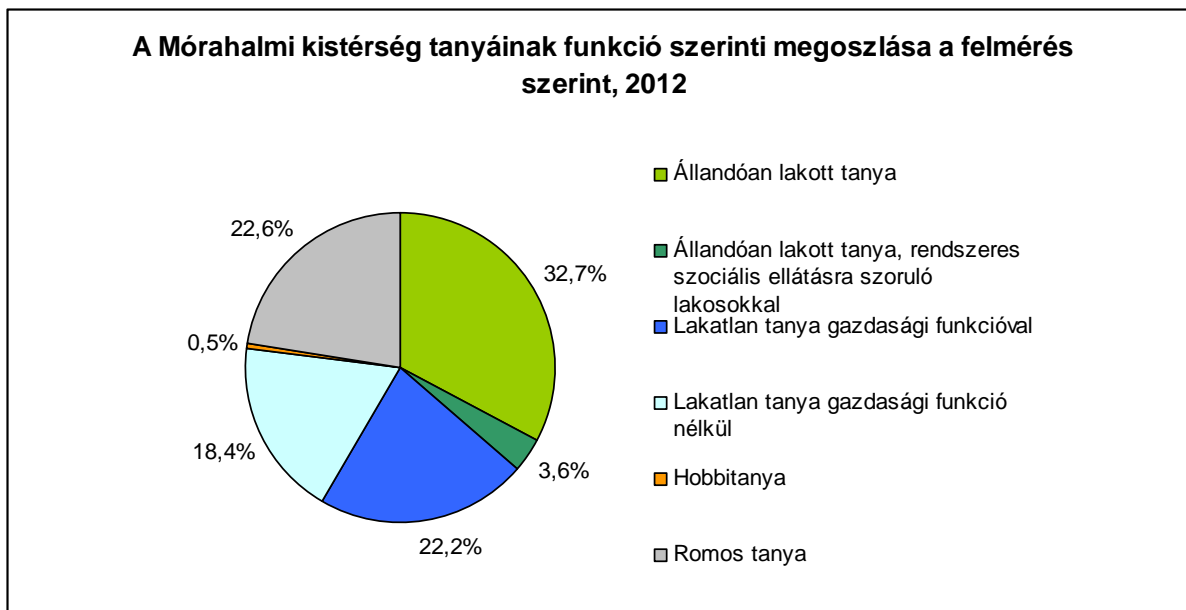
A felmérés alapján a Kisteleki kistérségben a lakható állapotú tanyák 48 %-ának elsődleges funkciója a lakóhely, ezen belül 31 %-uk rendelkezik gazdasági funkcióval is. Ugyanebben a tekintetben a Mórahalmi kistérség tanyái hasonló értékkel rendelkeznek. Az alaptípusokat figyelembe véve a kistérségek lakható tanyáinak többi része, 52-54 %-a lakatlan, valamint ezen felül kell számolnunk még az egyáltalán nem lakható, romos állapotú tanyákkal (21,5 és 22,6 %). A lakatlan tanyák közül 9 %-ot képviselnek a Kisteleki kistérségben azok, melyek gazdasági funkcióval rendelkeznek, tehát ott még gazdasági, vagy egyéb termelés folyik, a tulajdonosok nem laknak ott, csupán időközönként kijárnak teendőket, munkájukat elvégezni, sok esetben pedig ez számít a fő foglalkozásnak. Ugyanez az arány a Mórahalmi kistérséget tekintve jóval nagyobb, ott a lakatlan tanyák 30 %-a rendelkezik valamilyen gazdasági funkcióval.

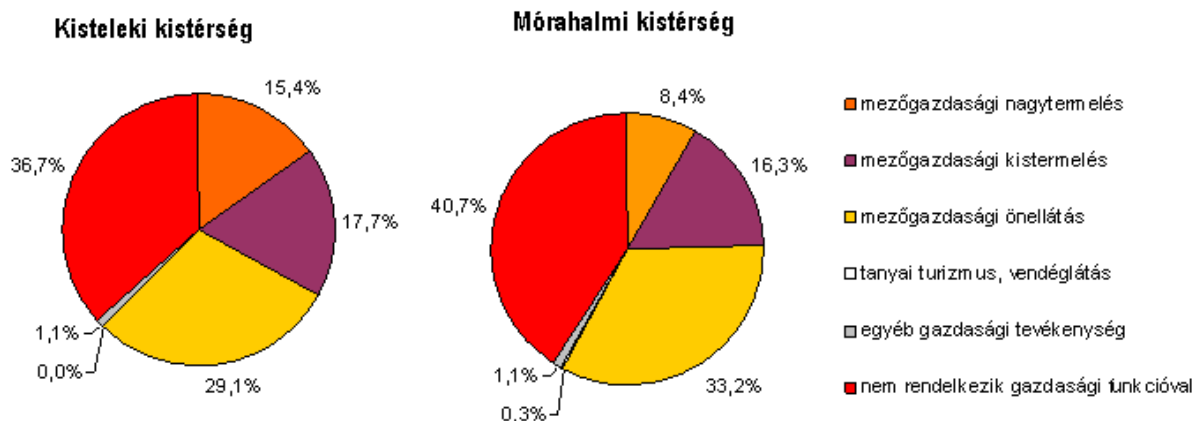
Árnyaltabb képet kapunk a következő ábrákon, ahol tovább csoportosítottuk a felmért tanyákat. E tekintetben az állandóan lakott tanyákat szintén kétfelé osztályoztuk, de most szociális rászorultság szempontjából. Minden tanyát figyelembe véve az állandóan lakott ingatlanok aránya közel 38 %, ebből rendszeres szociális ellátásra szoruló lakosok a tanyák 3,7 %-ában élnek Kisteleken, illetve 3,6 %-ában Mórahalom térségében a megkérdezettek közül. A tanyavilág tekintetében a szociális ellátásra szorulóknak száma igen fontos tényező, a rászorulóknak segítségére a tanyagondnokok szolgálnak, azonban a Kisteleki kistérség csupán három településén működik jelenleg ilyen jellegű szociális szolgáltatás. Mórahalom és környéke e tekintetben jól működő szociális ellátó rendszerrel rendelkezik.

A tanyák többi része lakatlan, vagy időszakosan lakott. Az időszakosan lakott tanyákat képviselik a hobbitalanyák, valamint feltehetőleg a turisztikai funkcióval rendelkező külterületi ingatlanok, ezek száma azonban igen alacsony. A hobbitalanyák alacsony számát némileg az is magyarázza, hogy a kérdezettek biztosan az ilyen esetekben legtöbbször nem találták otthon a tulajdonosokat, így nem tudtak információt sem szerezni róluk. Emellett pedig megkülönböztetjük a már említett gazdasági funkcióval rendelkező, vagy anélküli lakatlan tanyákat, melyek közül a lekérdezett tanyák 7 és 22 %-ában folyik valamilyen mezőgazdasági, elenyésző esetben turisztikai termelés, szolgáltatás. A külterületi ingatlanok csupán 21-22 %-a összedől, vagy romos tanya, a többségében lakott illetve lakható állapotú tanyák a tanyavilág életképességét tükrözik.

Gazdasági funkciókat tekintve is változatos képet kapunk a kistérségek tanyáiról. A két kistérség esetén mez gazdasági jellegéből kiindulva nem meglepő, hogy a megkérdezettek 26-33 %-a folytat kis-, illetve nagytermelést az agrárszektorban. Számos esetben a piacra, vagy felvásárlók számára történő értékesítés együtt jár az önellátással is, mely a tanyai életforma egyik fontos tulajdonsága. A Kisteleki kistérségben megkérdezettek 29 %-a, a Mórahalmi kistérségben 33 %-uk termeli meg saját maga és családja számára a különböző élelmiszereket. A tanyaóra költözés egyik fő motivációja is az öngondoskodás lehet napjainkban. Megfigyelhető tendencia, hogy aki mez gazdasági kistermelést, esetenként nagytermelést folytat, azok között kiugróan magas az önellátók aránya. A tanyasi turizmussal foglalkozó tanyaák száma az előzőekhez hasonlóan alacsony arányban jelenik meg, csak úgy, mint az egyéb gazdasági tevékenységet folytatók. Ezenyélvén számban talákoztunk helyi feldolgozással, turisztikával foglalkozó tanya tulajdonossal. Összességében tehát a tanyaák közel 60-65 %-a rendelkezik valamilyen gazdasági funkcióval, a többi tanya jellemzően nem folytatnak semmilyen előzőekben említett tevékenységet. Mindez utal a tanyaák fokozatos funkcióváltására, azonban a hagyományos mez gazdasági profilt még mindig őrzi a térség. Ugyanakkor a tanyai turizmus csekély jelentőségű a felmérés alapján, habár a rekreáció, pihenés, szabadidő eltöltése egyre népszerűbbé válik a városiak körében. Kis eltérést mutat e tekintetben a Mórahalmi kistérség, ahol néhány esetben talákoztak a kérdezettek biztosan tanyai turizmussal foglalkozó személyekkel.

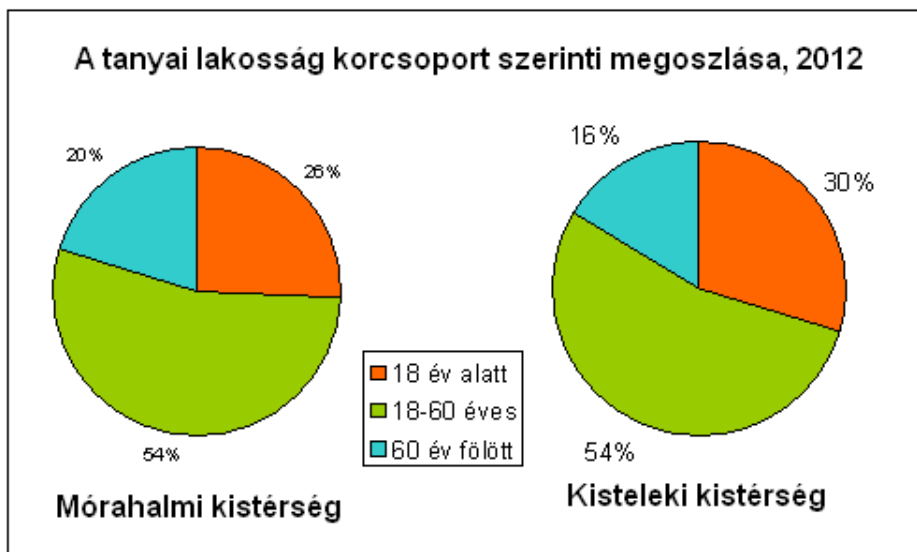

A Kisteleki és a Móraalmi kistérség tanyáinak gazdasági funkció szerinti megoszlása, 2012

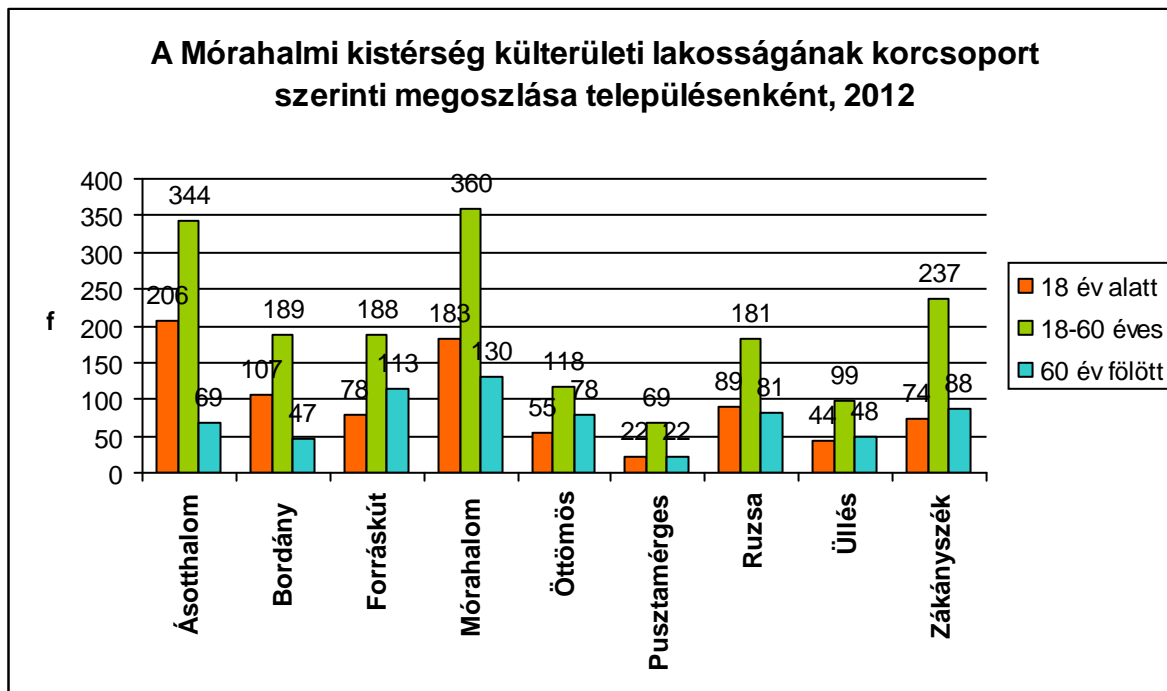
A sikeres és sikertelen kérdések információit összegezve azt állapíthatjuk meg a vizsgált kistérségek tanyáiról, hogy jelentős részüket a hagyományoknak megfelelően, ma is állandó lakóhelyként és/vagy a mezőgazdasági termelés színtereként használják. Ez a két alapvető funkció már nem feltétlenül kapcsolódik egymáshoz, hiszen anélkül is lehet valaki külterületi lakos, hogy gazdálkodna, minthogy gazdálkodhat úgy is, hogy nem költözik ki.

5.2.3. A tanyai lakosság és az életkörülmények bemutatása

Felmérésünk további részeiben a kérdőívek segítségével tártuk fel a tanyai lakosság életkörülményeit, a demográfiai adatokon keresztül az infrastrukturális ellátottságig. A vizsgálat során beérkezett 1305 kérdőív a Móraalmi, és 480 kérdőív a Kisteleki kistérségből. 1305 és 480 db konkrét tanyát takar, ahol a tanyatulajdonosokkal konzultálva a háztartás minden lakójára vonatkoztak kérdések, illetve a tanya állapotára is rákérdeztünk. Így összesen a Móraalmi térségből 13319, a Kistelekiből pedig 1255 fő érintett közvetlenül a kutatásban.

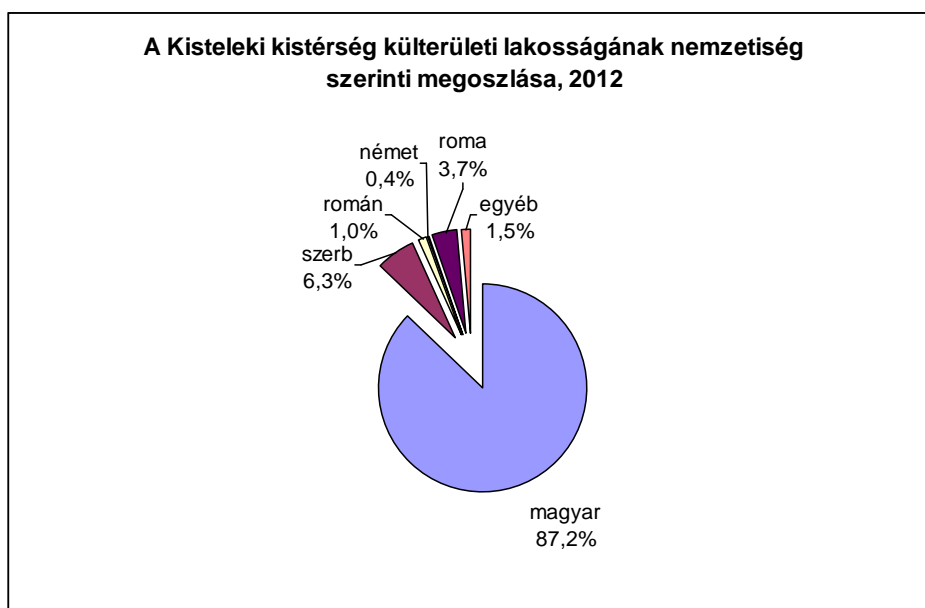

Demográfiai adatokat tekintve a két kistérségben nagyon hasonló összetételű lakosságról beszélhetünk. A felnőtt aktív korú lakosság a felmérés szerint egyez, mindkét térségben 54% a 18-60 éves korosztály aránya. A fiatalok aránya ugyancsak hasonlóan alakul, a Móraalmi kistérségben 26%, a Kistelekiben pedig 30%, mely kis mértékben meghaladja az idős korú népesség számát. A 60 évesnél idősebb lakosság 20, illetve 16%-ban jelenik meg a külterületen. Az adatokat településekre lebontva már eltérőbb képet kapunk, hiszen néhány helyen az idősök aránya meghaladja a fiatalokét, ezt az adatot fontos figyelembe venni, különösen a szociális ellátásra szorulóknak szempontjából. Forráskúton, Mórahalmon, Öttömösön, Üllésen és Zákányszéken nagyobb számban élnek idős korúak külterületen a megkérdezettek közül. Ugyanez azonban nem igaz a Kisteleki kistérségre, ahol az idős korúak aránya egyik településen sem haladja meg a 18 év alattiakét.

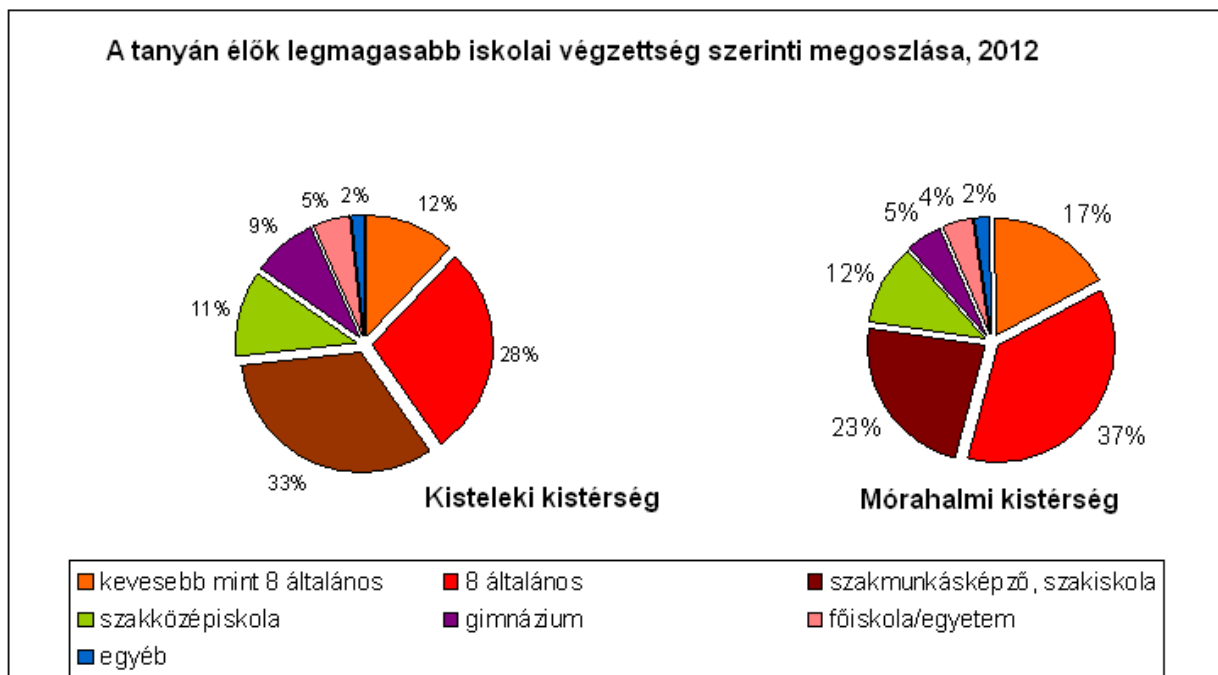
Nemek arányát tekintve a nők többsége az idős korúak magas számával magyarázható minden településen, hiszen 60 éves kor felett a férfiak halandósága gyakoribb. A megkérdezettek **nemzetiségét** tekintve abszolút többségben vannak a magyar külterületi lakosok. A többség a Móraalmi kistérségben eléri a 99 %-ot, azonban nemzeti sokszínűséget tekintve a Kisteleki kistérségben változatosabb a paletta, ott a magyarok aránya már csak 87 %.

A kistérségben jelentősebb számot képvisel a szerb (Kistelek, Pusztaszer, Ópusztaszer) és a roma (Kistelek, Ópusztaszer) lakosság.

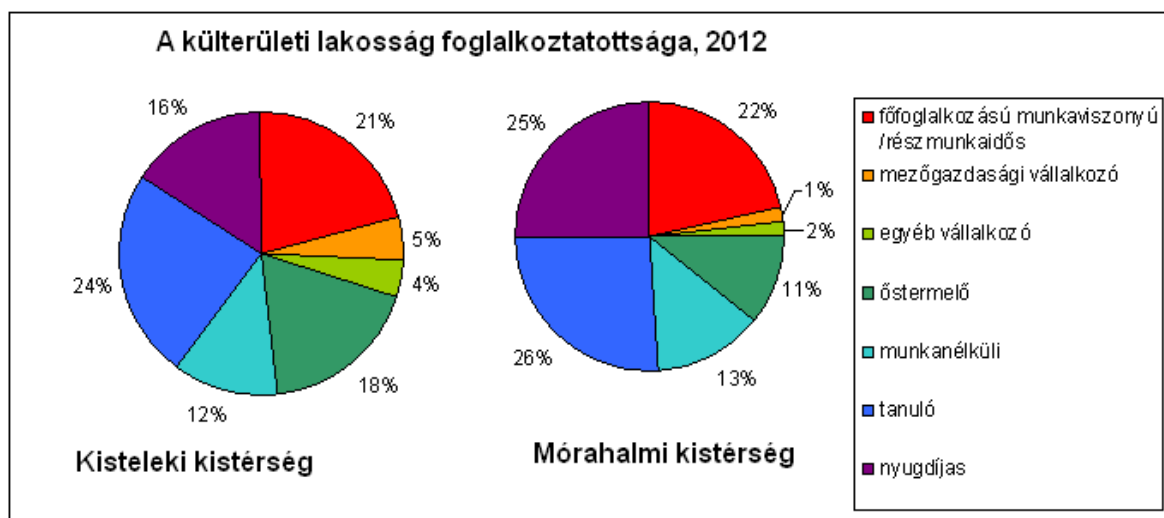
Iskolai végzettséget tekintve a korábban kimutatott hasonlóságok miatt ismét közel azonos képet kapunk a két kistérségben. A külterületi lakosság még mindig jelentős része 8

általánosanál kevesebb osztályt végzett el, mely igen nagy hátrányt jelent humán er forrást tekintve a belterületekhez képest. A Kisteleki kistérségnek valamivel jobb értékei vannak az iskolai végzettség témakört tekintve, de tendenciákat nézve túlnyomórészt mégis együtt kezelhet ek a mutatók. A Mórahalmi kistérség külterületi lakóinak 54 %-a legfeljebb 8 általánossal rendelkezik, mely ugyancsak aggasztó adat. Az adatok némileg magyarázhatók az id s korú lakosság nagy arányával, valamint a 18 év alatti gyermekek együttes számával. Megfigyelhet , hogy azon településeken, ahol magas az id skorúak aránya, ott a legmagasabb iskolai végzettség is elmarad az átlagtól. Középiskolákat tekintve a szakmunkásképz t, szakiskolát végzetek aránya kiugróan magas a szakközépiskolát vagy gimnáziumot végz khöz képest. Arányaiban elmondható, hogy még mindig a szakma megszerzése t nik a legnépszerű bb középiskolai tanulmányoknak, ez a mutató a 2000-ben végzett tanyafelmérés során is hasonlóan alakult. Ugyancsak ez mondható el a fels fokú végzettséggel rendelkezők arányáról, hiszen ez sem változott a Mórahalmi kistérségben az elmúlt évtizedben, arányuk mindkét kistérségben alacsonynak tekinthet (4-5 %).

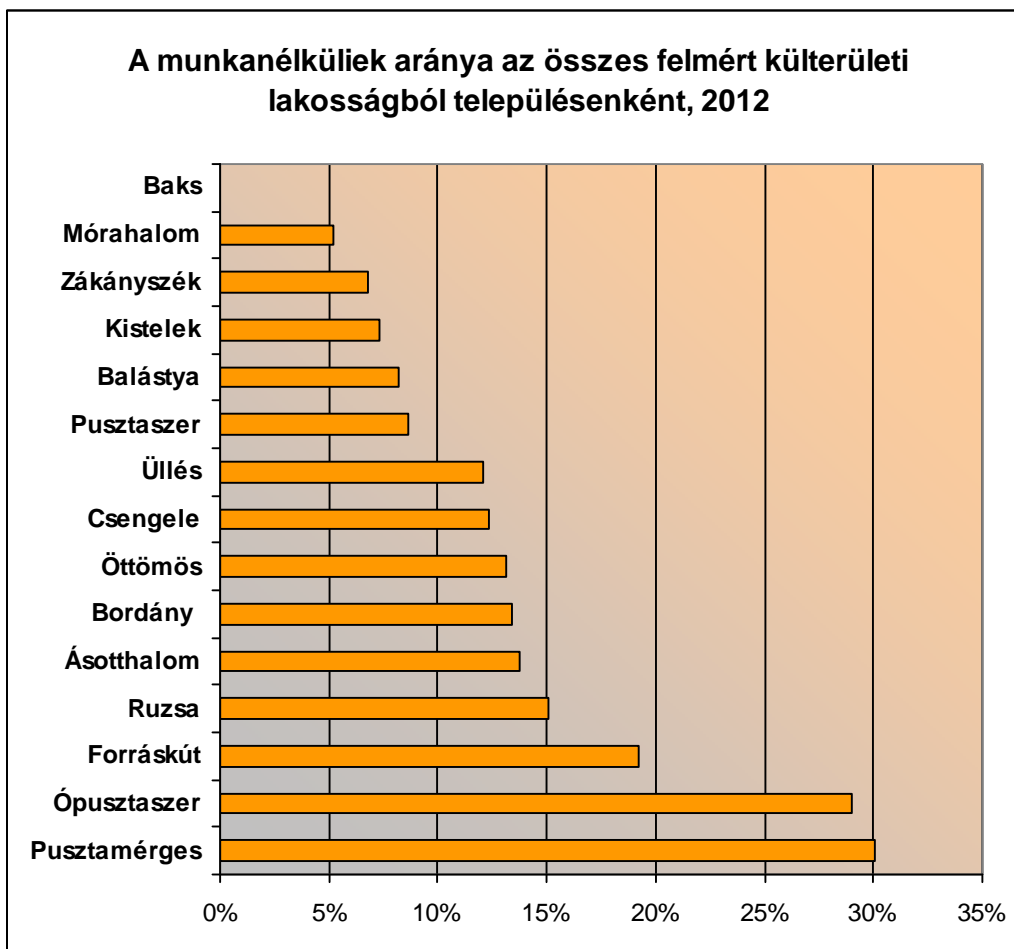

Az iskolai végzettség nagyban meghatározza a **foglalkoztatottság szerkezetét**, valamint jelent s hatással van a munkanélküliség alakulására is. A térség fként mez gazdasági profiljából adódóan a megadott foglalkozási formák is az agrárium köré csoportosultak. A megkérdezettek körülbelül ötöde rendelkezik valamilyen f foglalkozású munkaviszonnyal vagy részmunkaid s tevékenységet folytat. A vállalkozók aránya mindkét kistérségben igen alacsony, de mértékét tekintve a Kisteleki kistérségben jelent sebb. Az aktív korúak jelent s része stermelként dolgozik, mely a tanyák gazdasági funkcióit tekintve nem meglep

eredmény. Természetesen nagy számban vannak Zákányszéken, Móraalmmon, Ruzsán, valamint Csengelén. A munkanélküliség az egész térségben probléma, és nincs ez máshogy a külterületen élők között sem, a megkérdezettek 12-13 %-a nem rendelkezett bejelentett állással a lekérdezés időpontjában. Mindehhez azonban hozzá kell tenni, hogy egy személynek lehet természetesen igazolványa mellett, hogy munkanélküli, így az adatok között valószínűleg átfedés mutatkozik.

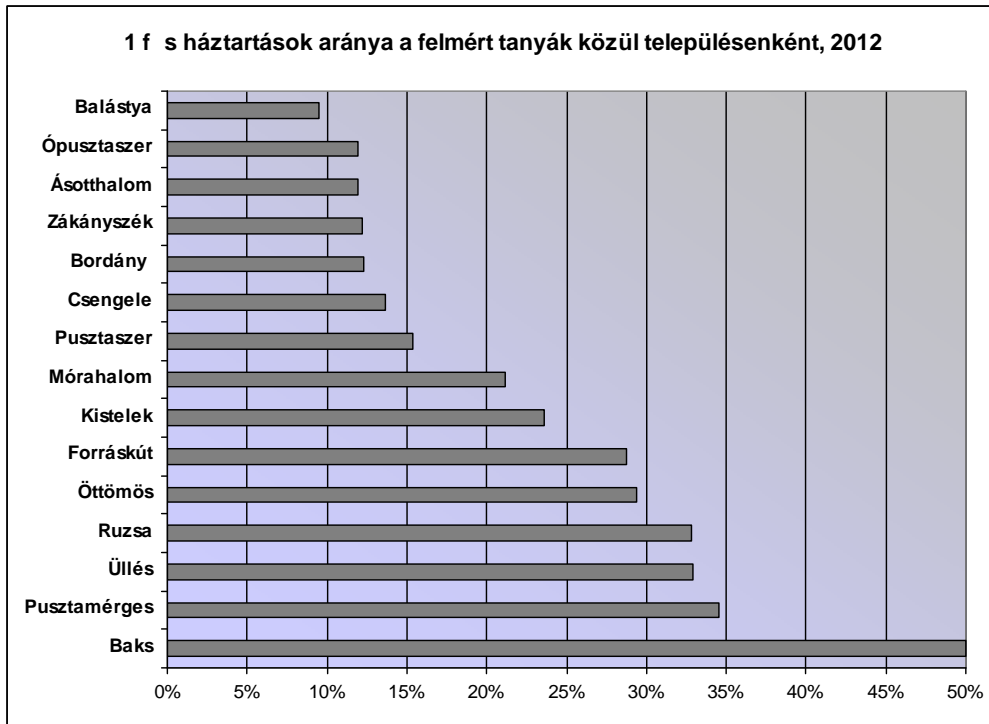

Települési szinten nagy eltérések fedezhetők fel munkahelyek megléte tekintetében. A felmérés szerint nem rendelkezik külterületi munkanélküli lakossal Baks, azonban ez rendkívül alacsony tanyaszámának és így felmért külterületi lakosságának figyelembevételével nem kiugró eredmény. A települések munkanélküliek arányát tekintve három csoportba sorolhatók. A megkérdezettek közül 5-10 % a munkanélküli 6 településen (Móraalom, Zákányszék, Kistelek, Balástya, Pusztaszer), ezt követi a 10-15 %-os arányt képviselő Üllés, Csengele, Öttömös, Bordány és Ásotthalom. Ennél magasabb értékekkel pedig 4 település rendelkezik, a Kisteleki kistérségben Ópusztaszer, a Móraalmi kistérségben pedig Ruzsa, Forráskút és Pusztamérges, ahol kiugróan magas érték szerepel (30 %).

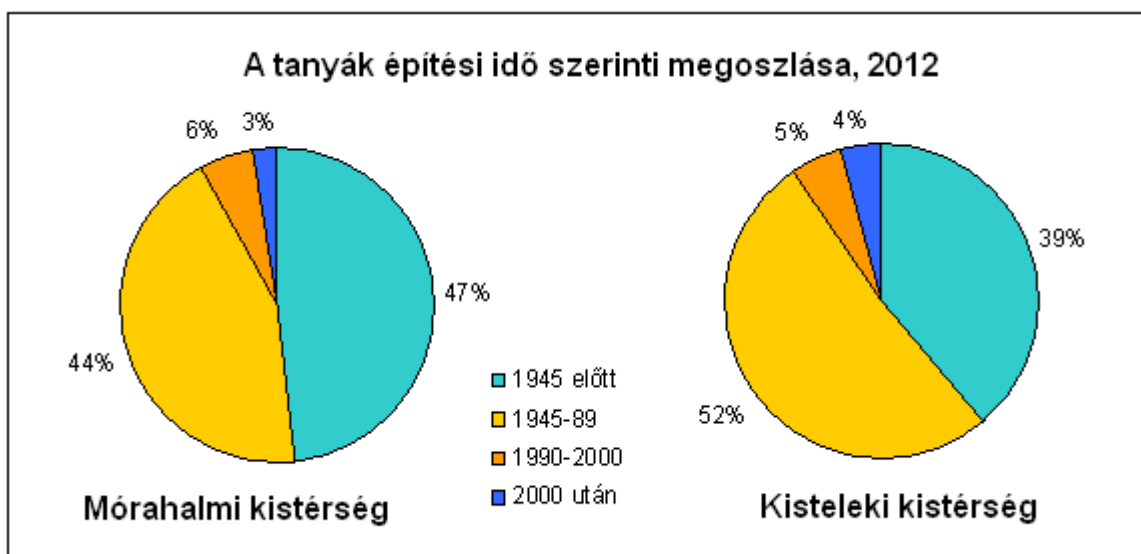

A kérdőívek egy következő része a háztartások állapotára, infrastrukturális helyzetére kérdezett rá részletesen, melyből kiderül, hogy milyen körülmények között élnek a tanyasiak, és következésképp az egyes külterületi problémákra is fény derül.

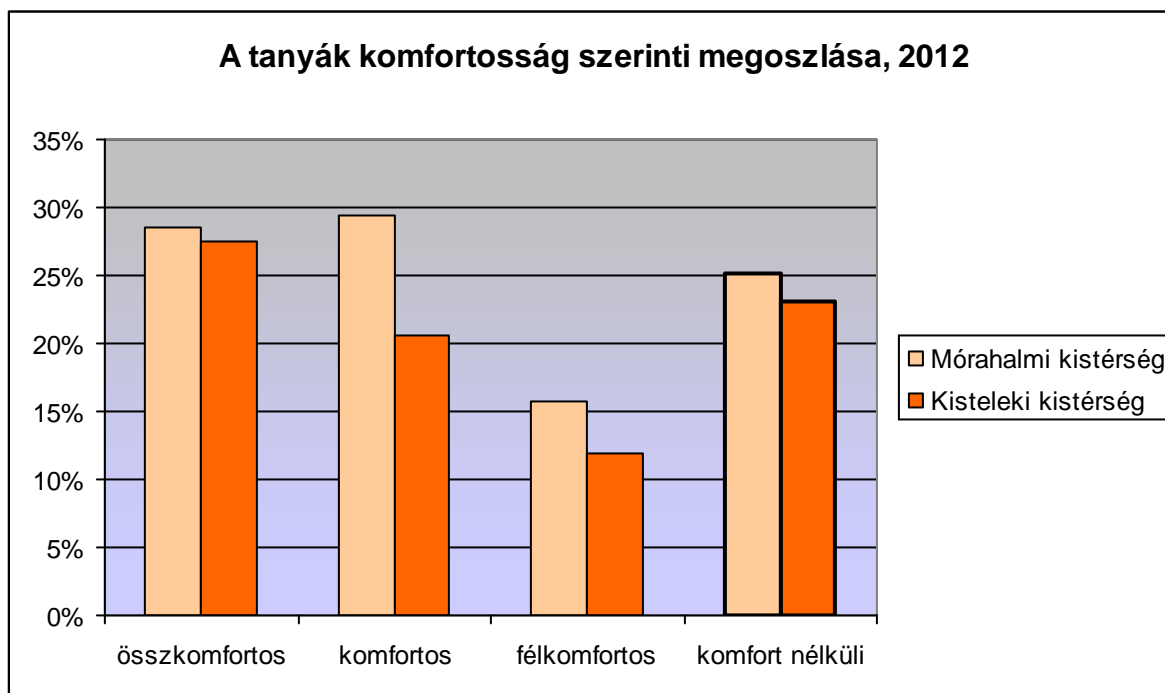
A felmért tanyai lakosság átlagosan 90 m²-es házban él a Kisteleki kistérségben, és 82 m²-es lakóépülettel rendelkezik a Móraalmi kistérségben, e tekintetben tehát jónak mondható a külterületi lakosság lakáshelyzete. A viszonylag átlagosan nagy alapterületű házakban átlagosan 2-3 ember él (az átlagok mindkét kistérségben 2 és 3 közé estek), de kiugróan magas a száma az egyedül élő személyeknek. Az egyedül élő leggyakrabban idősek lakosok, akiknek ellátási nehézségei fokozottak, mely ismét a szociális ellátó rendszer működésének fontosságát támasztja alá.

A **tanyai épületek állapotát** jól tükrözi a keletkezés időpontja, mely a településfejlődést tekintve várható eredményeket hozott. Mindkét esetben a tanyák építési ideje 91 %-ban 1990 előttre tehető. Ezen belül pedig 1945 előtt épült a tanyák 47, illetve 39 %-a, mely igen jelentős hányadnak számít. Ebből kiindulva, vagy ezt megérintve a falazat anyaga egyértelműen a legtöbb tanyán valószínűleg mindkét kistérség külterületén. Az újonnan épített, immáron főként téglaházak száma alacsony, az építési kedv az utóbbi évtizedben elmaradt a 90-es évek fellendülésétől. Emiatt az eredmények a Móraalmi kistérségben megegyeznek a korábbi felméréssel, és ez valószínűsíthető a Kisteleki kistérségben is a hasonló mutatószámok miatt.

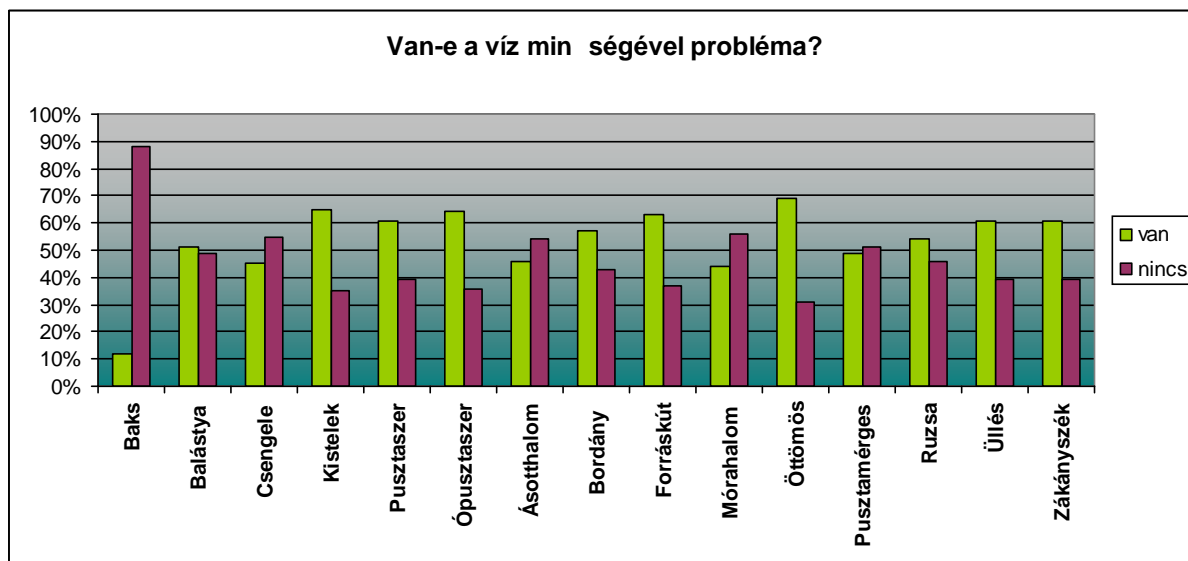
A tanyák építési idejét tekintve a modernizáció egyik fontos pillére a komfortosság, vagyis a fürdőszoba, WC, központi fűtés kialakításának kérdése. A háztartások legnagyobb része a Kisteleki kistérségben összkomfortos, tehát kialakításra került a felsorolt egységek mindegyike. A Mórahalmi kistérségben közel egyenlő számban jelennek meg az összkomfortos, valamint a fürdőszobával és WC-vel rendelkező, de központi fűtés nélküli tanyák. A fűtés jellege tehát sok esetben egyedi, és legtöbbször fával, szénrel történik. Elenyész, inkább egyedi esetnek számítanak a gázzal, villannyal, esetleg napenergiával fűtött otthonok. A korszerűsödést tekintve azonban kiemelendő, hogy még mindig nagy számban fordulnak elő komfort nélküli tanyák, ahol fürdőszoba és vízöblítéses WC sincs. A kialakítás legtöbbször anyagi lehetőségek híján marad el, de találkozunk olyan, születésüktől kezdve tanyán élő idős emberekkel is, akik már hozzászoktak ezek nélkülözéséhez, és megelégednek a jelenlegi állapottal.

A tanyákhoz a lakóépület mellett szervesen hozzákapcsolódnak egyéb építmények, melyek együttesen alkotják a tanyaegységet. A tanyák alapvetően, múltban gyökerező jellemzőit, a gazdasági funkciót máig tükrözik az egyes melléképületek, melyeknek számos funkciója lehetséges. Általánosságban igen nagy számban tartozik szinte minden ingatlanhoz valamilyen állás (baromfi, sertés), pince és egyéb gazdasági épületek. A szintén hagyományosnak számító istálló is sok háztartásban fellelhető még, azonban eredeti funkcióját már csak kevés esetben tölti be. Kevésbé elterjedt, de arányát tekintve említésre méltó a mélygarázsok, garázsok, kocsiszínek száma, melyek nyilvánvalóan kevesebb számban épültek a tanyák olykor több mint 100 éves keletkezése óta. Szintén újabb keletű építmény a

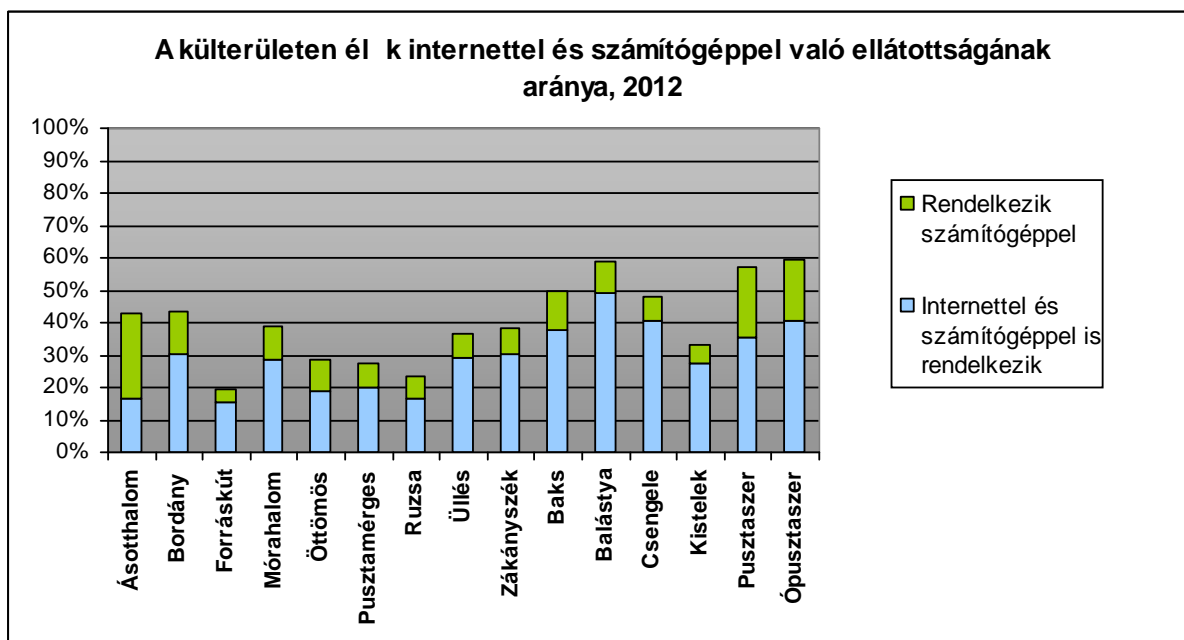
fólia- vagy üvegház, mely mez gazdaság egy feltörekv ágát képviseli. A kertészetek s r el fordulása fként a Kisteleki kistérségre jellemz (meghatározó Balástya és Csengele), az ott létrehozott fóliaházak és üvegházak száma magasan meghaladja a Móraalmi kistérségben található ilyen építményekét.

Infrastrukturális ellátottság nézve a háztartások majdnem mindegyikében van vezetékes villany, azonban a kor követelményeit tekintve sajnálatos, hogy még mindig találunk olyan tanyát a külterületen (a Kisteleki kistérségben 8, a Móraalmi kistérségben 33 ilyen tanyáról töltötték ki kérd ívet), ahol semmilyen villamos energiához nem jutnak a tulajdonosok. Vízellátás a legtöbb esetben értelemszer en fúrt kútról megoldott, emellett pedig a háztartások egy részében ásott kútról jutnak ivóvízhez a lakosok. Részben ebb l is adódik, hogy a víz min ségével az esetek dönt részében akadnak problémák mindkét térségben. Átlagosan a megkérdezettek fele nyilatkozott úgy, hogy nem elégedett az ivóvíz min ségével. A problémát több településen tanyagondnokok, szakemberek is meger sítették, kiemelve, hogy sok esetben a tanyán él k nem is tudnak arról, vagy közvetlenül nem érzékelik, hogy probléma lenne a vízzel. Emiatt tehát az értékek magasabbak lehetnek a kapottnál.

Korunkban az információk gyors terjedésének, a kapcsolattartásnak, a kommunikációnak az egyik legfontosabb eszköze az internethálózat és ezzel együtt a számítógépek. Külterületen azonban a megfelelő információs hálózat kiépítése sokszor korlátokba ütközik, annak ellenére, hogy több helyen már nagyrészt kiépítették a mikrohullámú hálózatot. Internethasználati lehet séggel rendelkezik átlagosan a két kistérség megkérdezett tanyáinak 29 %-a, számítógéppel pedig 11 %-uk, ami azt jelenti, hogy átlagosan 60 %-uk ezek közül egyikkel sem rendelkezik. Mobiltelefonnal majdnem az összes háztartás rendelkezik, ez vált a

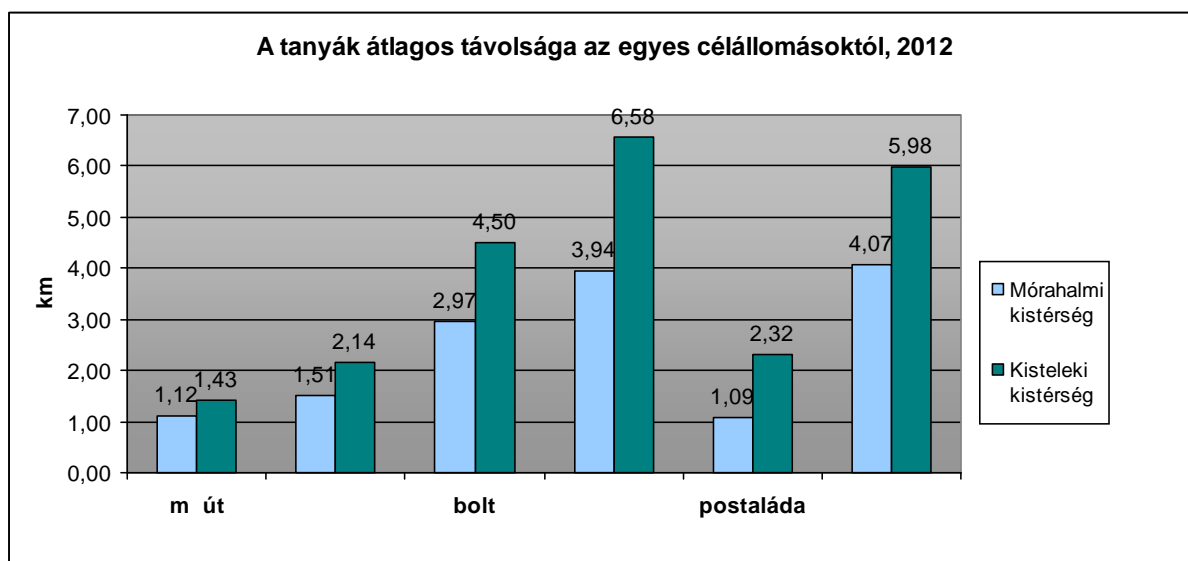
legalapvetően bb m szaki cikké a tanyavilágban az utóbbi id ben, ennek függvényében jelent sen lecsökkent a vezetékes telefonok használata a legutóbbi felmérés óta.

A külterületi lakosság számára az egyik legnehezebb feladat a belterülettel, más településekkel való kapcsolattartás, hiszen a **közlekedési feltételek** nem kedveznek egyik kistérségben sem, a távolságok viszont annál nagyobbak. Fontos szempont a lakosság igényeit figyelembe véve, hogy az egyes szolgáltatások és termékek lakóhelyükről kiindulva elfogadható nagyságú területen belül elérhetővé váljanak. Bár a község-hálózat sítésével lényegesen megváltoztak a tanyai életmód térbeli keretei, a termékek helyközelségéből fakadó elnyökért ma is jelentős társadalmi hátrányokat kell leküzdeniük a külterületen élőknek. Annak érdekében, hogy csökkenteni lehessen a hátrányokat, először a jelenlegi állapotokat kell feltérképezni. A kérdőívek adatai alapján a következőkben tárjuk fel, hogy mit jelent a települések tanyai lakosai számára a távolság, és milyen közlekedési eszközökkel tudják legyőzni azt.

Közlekedési eszközöket tekintve a legtöbben kerékpárral rendelkeznek, és majdnem minden családnak, háztartásnak van átlagosan egy személyautója is. Egyéb közlekedési eszközökkel jóval kevesebb arányban rendelkeznek, a mezőgazdasági munka miatt elterjedtek a munkagépek, traktorok, haszongépjárművek, azonban ezek elsősorban nem mindennapos közlekedési eszközként szolgálnak. Amennyiben egy háztartás rendelkezik autóval, úgy az a legtöbbet használt eszköz hosszabb-rövidebb utazások alkalmával. Emellett pedig mind a személyautóval rendelkezők, és természetesen az azt nélkülözők számára is a kerékpár a legfontosabb közlekedési eszköz. Ugyanakkor tömegközlekedést igénybe vevők és a gyalog

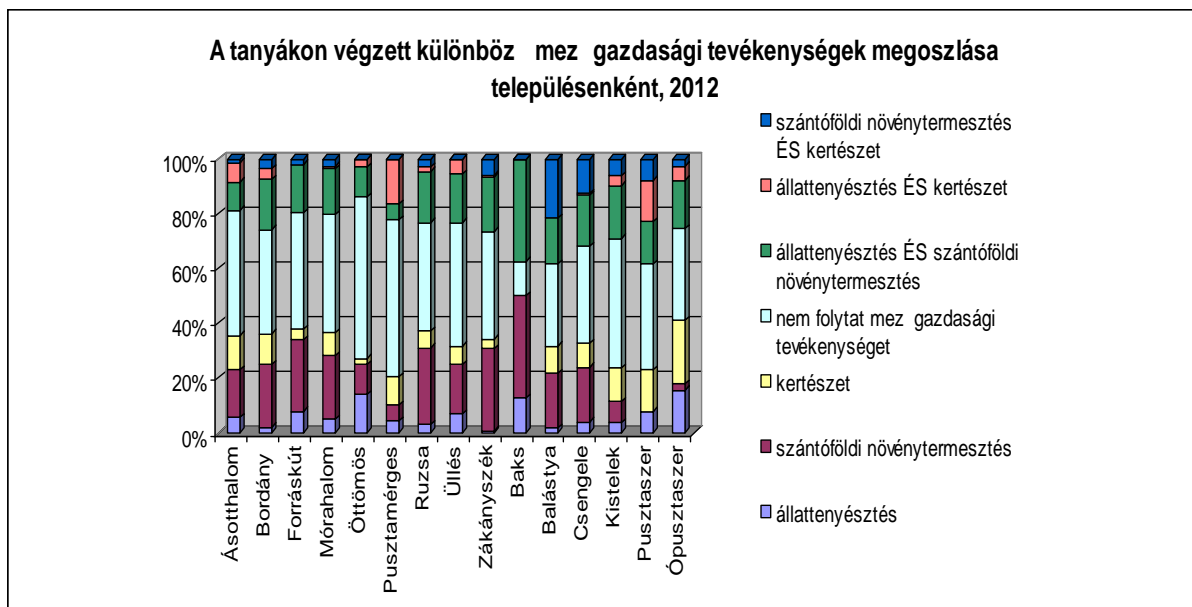
közlekedésk száma is jelentős, mely utóbbi féléként kerékpárral kombinálva, az autóval nem rendelkező háztartásoknál jellemző. A külterületen élő lakosok különböző településre szinte minden esetben autóval, vagy tömegközlekedést igénybe véve utaznak, mely egyértelműen a hosszabb távolságokkal magyarázható. Közelebbi célpont, általában a települések belterülete esetén már sokkal inkább a kerékpár az elterjedtebb. A közlekedési feltételek, útburkolat javítása a tekintetben is fontos, hogy ezeket a távolságokat gyalog, vagy kerékpárral is könnyedén és biztonságosan meg lehessen tenni, hiszen a háztartások többsége napi szinten beutazik a belterületre, hogy a különböző szolgáltatásokat igénybe vehesse. Az, hogy valaki milyen gyakran jár be települése belterületére, függ a szükségleteitől, közlekedési lehetőségeitől, a belterülettel való távolságától, valamint akár a korától is. Ezen okok bármelyikével magyarázható, hogy egy tanyai lakos hogyan és milyen időközönként vesz igénybe külterületen nem működő szolgáltatásokat. A Móraalmi kistérségben például Ásotthalom, Zákányszék és Bordány külterületi lakosai többségében naponta legalább egyszer utaznak településük belterületére, viszont a ruzsaiak és üllésiek már csak átlagosan hetente pár alkalommal. Ugyan elenyész az azok száma, akik havonta legfeljebb egyszer látogatnak a belterületre, azonban kérdéses, hogy ezek a személyek milyen ellátásban részesülnek, mennyire járul ez hozzá az elszigeteltség érzéséhez. A szociális ellátásra szoruló, önmagukról gondoskodni nem tudó idős körében jellemző ez a tendencia. A Kisteleki kistérségben szintén átlagosan naponta egyszer látogatnak el a tanyasiak településük belterületére, kivétel képez ez alól Balástya, ahol inkább hetente pár alkalommal teszik meg ezt a távolságot a legtöbben.

A kapcsolattartást, elérhetőséget leginkább a tanyák m úttól való távolsága határozza meg. Legközelebb m úthoz Üllés és Pusztamérges tanyái találhatóak, itt átlagosan 0,87 km-t

kell utazni, hogy szilárd burkolatú úthoz érjünk. Szintén átlagosan 1 km-nél kevesebb a távolság a legközelebbi m úttól a móraalmi, csengelei, pusztaszeri és a forráskúti tanyák esetében. A másik végletet Ópusztaszer és Baks képviseli, az itt él tanyasiaknak több mint 2 km-t kell utazni a m út eléréséhez, de közel hasonlóan rossz a helyzet Ruzsán (1,74 km) és Kistelek (1,56 km) külterületén is. Közlekedési szempontból a másik meghatározó a buszmegálló távolsága, hiszen a tömegközlekedés fontos lehet ség az utazásra azok számára, akik például nem rendelkeznek autóval. Buszmegállók közelsége szempontjából az Üllés külterületén él knek körülbelül 1 km-t kell megtennie tanyájuktól a célállomásig, k vannak a legjobb helyzetben a felmérés szerint. A m út távolságához hasonlóan pedig Ópusztaszer, Kistelek és Baks tanyai lakossága helyezkedik el a legmesszebb átlagosan a legközelebbi buszmegállótól. Átlagosan a két kistérségben 1,7 km-t kell megtenni a megállóhelyig, de ez nagy különbségeket hordoz magában. A külterületen él k között ugyanis akadnak olyanok, akiknek 5,5 km-t kell megtenniük egy buszmegállóig. Különböz szolgáltatások igénybevételéhez már jóval többet kell utaznia a külterületi lakosoknak otthonuktól. Az alapvet ellátásként m köd bármilyen bolt például átlagosan 3,5 km-re található a tanyáktól a két kistérségben. Ópusztaszeren ez a távolság átlagosan 7 km, Bakson 5 km, Ásotthalmon 4,4 km, legközelebb pedig Öttömös és Pusztamérges tanyái vannak valamilyen üzlethez (2 km, 2,3 km). Mindezek mellett fként a gyermekes családok számára fontos szempont az iskola távolsága, mely átlagosan messzebb található a boltoktól. A Móraalmi kistérségben az ásothalmi diákoknak átlagosan 6,6 km-t kell megtennie az iskolába jutáshoz, de a többi településen is átlagosan majdnem 4 km ez a távolság. A Kisteleki kistérségben ugyanez a távolság arányában még nagyobb, hiszen például a kistelekieknek 11 km-t is kell utazniuk oktatási intézményig. Ez kiugró adatnak számít a kistérségben, Kisteleket figyelmen kívül hagyva átlagosan 4,7 km az iskolák távolsága a külterület egyes tanyáitól. Szociális ellátás tekintetében az orvosi rendel megközelíthet sége minél rövidebb id alatt optimális, melyet a nagy távolság megtétele nehezít. Ezt figyelembe véve legközelebb a pusztamérgesiek, legtávolabb a baksiak találnak orvosi rendel t tanyájukhoz.

A külterület szerkezete alapvet en a tanyák mellett különböz nagyságú parcellákból, földterületekb l áll, a legtöbb esetben szerves egységet képezve a lakóhellyel. Mivel a tanyák alapvet en gazdálkodás miatt alakultak ki, így a velük járó földterületek nagyságának, mai hasznosításának vizsgálata elengedhetetlen ahhoz, hogy teljes képet kapjunk a tanyavilágról.

A felmérés során kiderült, hogy a Móraalmi kistérség tanyáinak körülbelül 56 %-án, a Kisteleki térség tanyáinak 40 %-án folytatnak valamilyen gazdasági tevékenységet. Ez a gazdasági tevékenység a legtöbb esetben mez gazdasággal kapcsolatos, hiszen a két kistérségben számottevően a mez gazdasági vállalkozók és az állattenyésztők együttes száma. A különböző mez gazdasági tevékenységeket nem csak önmagukban végzik a gazdák, az esetek nagy részében többféle tevékenységet egyszerre is végeznek. Az előforduló mez gazdasági tevékenységeket, és tevékenység-párokat egymáshoz viszonyított arányuk alapján ábrázoltuk településekre lebontva. E szerint a vizsgált tanyákon visszaszorulóban van az állattenyésztés a növénytermesztéshez képest, ezzel a tevékenységgel önmagában kevesebbszer találkozunk. A két kistérségben átlagosan a gazdák 5 %-a foglalkozik állattenyésztéssel és kertészettel együttesen. Emellett növénytermesztéssel már jóval több esetben találkozunk, ezen belül is a szántóföldi növénytermesztés egyértelműen elterjedtebb a kertészetekhez képest. A szántóföldi növénytermesztés gyakorisága inkább a Móraalmi, míg a kertészetek kialakítása a Kisteleki kistérségre jellemzőbb. A szántóföldi növénytermesztés Forráskúton, Ruzsán és Zákányszéken a legelterjedtebb gazdálkodási forma. Kertészetek igen nagy száma figyelhető meg Balástyán, Ópusztaszeren és Csengelén, melyet alátámaszt a vizsgálatban felmért fóliaházak és üvegházak száma is. Hasonlóan jelentős az azon gazdák aránya is, akik több mez gazdasági tevékenységet folytatnak egymás mellett. A kombinációk között a legelterjedtebb a szántóföldi növénytermesztés és az állattenyésztés együttese, mely szinte minden településen hasonló arányban van jelen, a két kistérségben átlagosan a tanyák 17 %-án jellemző. Legtöbbször Ruzsán, Zákányszéken és Csengelén foglalkoznak ezzel a két tevékenységgel a tanyákon. Állattenyésztéssel és kertészettel együttesen kevesebb településen

foglalkoznak, arányuk a térségben 3 %, így nem meghatározó, de számuk kiemelkedik Pusztamérgesen és Pusztaszeren. Növénytermesztéssel, tehát együttesen szántóföldi műveléssel és kertészetekkel az esetek 4 %-ában találkozunk, főként ott, ahol a kertészetek száma is magasabb, tehát a Kisteleki kistérség területén. Ezt a variációt tekintve Balástyán a vezető szerep, ott a mezőgazdasági tevékenységet folytatók több mint 20 %-a foglalkozik a növénytermesztés mindkét ágával.

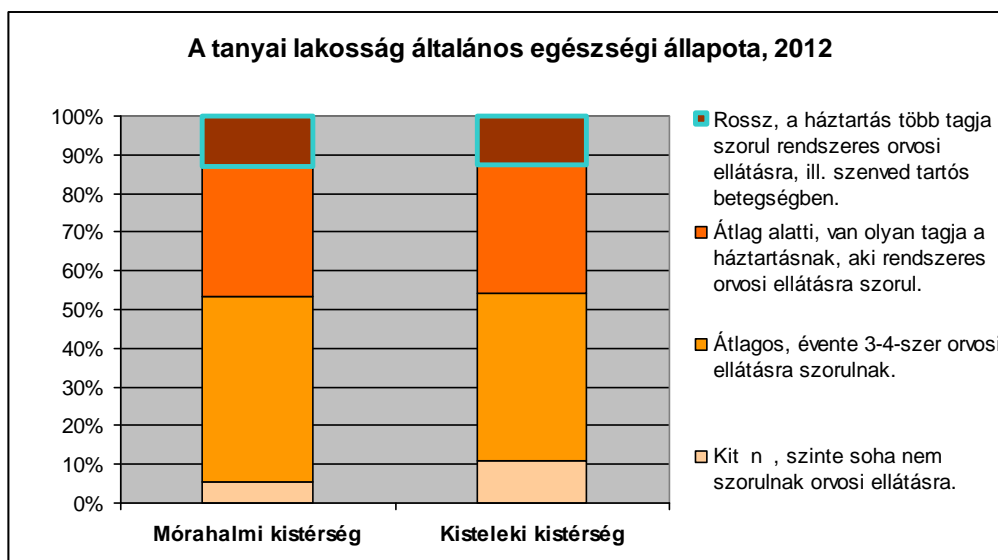
Így végeredményben a tanyatulajdonosok 57 %-a folytat valamilyen agrárjellegű tevékenységet, a fennmaradó hányad pedig azt nyilatkozta, hogy nem foglalkozik mezőgazdasággal. A gazdasági funkciókat tekintve eltéréseket tapasztalhatunk, melynek oka, hogy a lakatlan, de gazdasági funkcióval rendelkező tanyák tulajdonosaival nem minden esetben készült interjú.

A növénytermesztés elterjedtsége arra utal, hogy a termelők rendelkeznek földterülettel, ugyanakkor rendelkezhet földterülettel olyan gazda is, aki tenyésztett állatainak takarmányt kíván előállítani. Emiatt, és a bekezdés elején már említett tanyai gyökerek miatt célszerű megvizsgálni a **földtulajdon szerkezetét**. Mindkét kistérség esetében szántóföldekkel rendelkeznek legtöbben, valamint a többi földtípus között a szántóföldek parcellanagysága a legnagyobb. Általánosságban elmondható, hogy a birtokszerkezet elaprózott, és intenzíven műveltek, emiatt folyamatos tápanyag utánpótlásra van szükség a nagyrészt homoktalajon termesztett növények számára. A tápanyag utánpótlást trágyázással és műtrágyázással oldják meg a gazdák, ami káros következményekhez vezet. A szántóföldek mellett rétekkel, legelkkel rendelkeznek a külterületi lakosok, melyet legeltetés mellett inkább kaszálóként hasznosítanak. Erdőkkel elenyésző tulajdonos rendelkezik, az erdők tulajdonosonkénti átlagos területnagysága nem éri el az egy hektárt a legtöbb településen. Emellett pedig gyümölcsösökkel hagyományosan inkább a Móraalmi kistérségben rendelkeznek, ahol főként szibarackot, almát, néhány helyen szilvát, szilvát termesztenek. A Kisteleki kistérség jelentős kertészeti gazdasági értelemszerűen általában zöldség- és virágtermesztéssel foglalkoznak, emiatt érthető, hogy a gyümölcsösök száma és területe is kevesebb. Összességében nagyon változó az egy tulajdonosra jutó földterület nagysága, átlagosan a földdel rendelkezők 5-6 ha-os területet birtokolnak. A földterületek nagysága Ásotthalmon körülbelül 6 ha, Bordányban 3 ha, Öttömösön 2,5 ha, Zákányszéken 12 ha, Balástyán 8 ha, Csengelén 6 ha. A szántóföldek jellemző fordulója miatt a földeket abszolút többségben növénytermesztésre hasznosítják. Elenyésző azok száma, akik legeltetésre használják, vagy bérbe adják tulajdonukat (a bérbeadók száma Zákányszéken emelkedik ki-kissé). Megmunkálást figyelembe véve jóval kevesebben hagyják parlagon földjüket a növénytermesztés alkalmazásával szemben, azonban

a többi említett hasznosítási mód (legeltetés, bérbe adás) közül kiemelkedik a kihasználatlan, m veletlen parcellák száma.

A tanyai életmód egyik legnagyobb el nye az önellátásra való lehet ség, melynek elterjedtségét már a tanyák gazdasági funkcióinak vizsgálatakor is tapasztaltuk. A veteményes- vagy konyhakertek megléte mellett az esetek több mint felénél haszonállatot is tartanak a külterületi lakosok. A túlnyomórészt öngondoskodás céljából tartott haszonállatok közül a legelterjedtebb a baromfi, melyet „önmagában” is a legtöbben tartanak tanyájukon. Emellett a sertések nevelése meghatározó, de a tapasztalatok azt tanúsítják, hogy amelyik háztartásban sertések hizlalásával foglalkoznak, ott baromfitartás is jellemz . A harmadik legtöbbet tartott állat a tanyákon a juh, majd pedig a szarvasmarha, de ezek elterjedtsége jóval elmarad az el bbiekt l. Egyéb haszonállatként pedig meglehet sen sokan jelölték meg lovak és nyulak tartását, mely f ként hobbiként tartható számon.

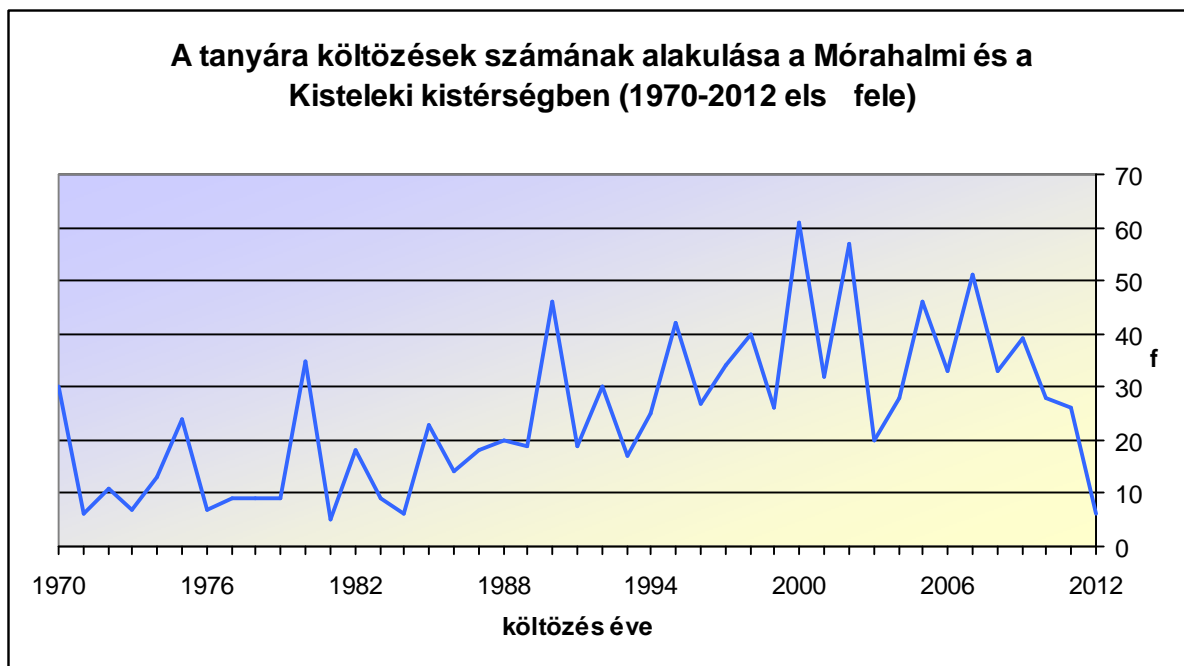
A tanyasi emberek életmódját, bizonyos körülményeit nagyban meghatározzák az el z eken kívül a jövedelmi viszonyok, valamint az egészségi állapot. **Jövedelmi viszonyokat** tekintve egyhangú a kép mindkét kistérségben. A háztartások átlagos egy havi bevétele az esetek 67 %-ában 100 000 Ft alatti, mely az átlagosan 2-3 f s háztartások esetében nem túl jó mutató. A megkérdezettek 27 %-a nyilatkozott úgy, hogy háztartásának egy havi bevétele meghaladja a 100 000 Ft-ot, de nem éri el a 200 000 Ft-ot, azok száma pedig, akik e fölötti bevétellel kalkulálhatnak havonta, csupán 6 %. A külterületi lakosok **egészségügyi állapotát** szintén saját bevallásukra bíztuk, a megkérdezés során a saját háztartásukban él ket együttesen kellett értékelni. A felmérés alapján a tanyasi lakosok 5 (Mórahalmi kistérség), ill. 11 %-a (Kisteleki kistérség) vallotta saját háztartásának egészségi állapotát kit n nek, ami azt jelenti, hogy ezek a lakosok kifejezetten ritkán szorulnak orvosi ellátásra.

A legtöbben egészségi állapotukat átlagosnak tekintik, mindkét kistérségben 40 % fölötti azoknak a háztartásoknak az aránya, amelyek évente 3-4-szer szorulnak orvosi ellátásra. Ugyanakkor aggodásra ad okoz az a tény, hogy a térség külterületi háztartásainak körülbelül felében, átlagosan 46 %-ában van olyan személy, aki rendszeres orvosi ellátásra szorul. A tanyák mintegy 13 %-ában ezen belül több olyan ember is van, aki rendszeresen orvosi ellátásra kényszerül, illetve tartós betegségben szenved. Rendszeres orvosi ellátásra, koruknál fogva legtöbbször az idős, 60 év feletti emberek szorulnak, mely a tanyavilágban fokozott figyelmet kívánó problémaforrás.

A tanya lakosságának, életkörülményeinek bemutatása után érdekes megfigyelni azt is, hogy ilyen mutatók, adottságok mellett szeretnek-e a megkérdezettek tanyán élni, illetve hogyan kerültek ide, mióta élnek külterületen. Az adatokból az utóbbi idők népesség mozgására, valamint a tanyasiak mentalitására is következtethetünk.

A kérdésre választ adó személyektől minden esetben megkérdeztük, **mióta élnek jelenlegi otthonukban**, mellyel arra szeretnénk volna választ kapni, hogy mennyien költöztek tanyára az elmúlt időkben, mennyire népszerű a tanyasi életmód és felfedezhető-e tendenciák a válaszokból. A válaszadók átlagosan 16 %-a születése óta tanyán él, a legtöbben Öttömösön (30 %) élnek születésük óta ugyanazon a tanyasi lakhelyen, de közel hasonló aránnyal bír Forráskút, Zákányszék, Balástya és Kistelek külterületi lakossága is; Bakson pedig senki nem nyilatkozott úgy, hogy egész életében jelenlegi otthonában élt volna.

A megkérdezettek többsége nem születése óta él jelenlegitanyáján, a kiköltözéseket évre lebontva ábrázoltuk a grafikonon 1970-től. Csúcspontnak a 2000-es év számít, azóta pedig 2002-ben és 2007-ben volt kiemelkedő a kiköltözők száma a térségben. 2007 óta nem egyenletesen, de csökken a tanyára költözők száma a felmérés szerint. A válaszadók 53 %-a elz leg is valamilyen tanyán élt, mely arra utal, hogy többségük elégedett ezzel az életformával, nem kívánt elszakadni a tanyasi lakhelytől. A válaszadók negyede azonban városi rangú településről költözött tanyára, ezen belül is 17 %-uk azelőtt nagyvárosi lakos volt, mely a városokból vidékre költözés – szuburbanizáció - egyik mutatója. Nagyvárosból főként Ásotthalom tanyáira költöztek, de megfigyelhető Mórahalom tanyáinak kiemelkedése is, mely valószínűleg Szeged közelségéből adódik. Ezen mutatók mellé fontos párosítani a költözés okát is, hiszen megfelelő következtetésekre csak azok birtokában jutunk.

Legtöbben családi okokkal indokolták tanyára költözésüket, mely magában foglalja a házasságkötéseket, öröklést, családalapítást is. Gazdálkodás miatt az esetek 13 %-ában költöztek külterületre a válaszadók, de meghatározó azok aránya is, akik mindig is tanyán szerettek volna élni, s tulajdonképpen a költözéssel egy vágyuk válhatott valóra, k azok, akik önként költöztek valamely település külterületére. Egészségügyi okokból nagyon kevesen választották ezt az életformát, de a várt könnyebb megélhetés már sokkal több embert vonzott. Ez alátámasztja, azt a megállapítást, miszerint elszegényed városiak keresik a jobb, könnyebb megélhetés lehet ségeit, és emiatt vásárolnak tanyát. Azonban sokszor ez az elképzelés nem bizonyul valóságnak, nem könnyen alkalmazkodnak a külterületi életformához a sokszor panelból tanyára csöppent családok, mindez társadalmi feszültségeket is okoz. Az egyéb okok megjelölése során pozitív és negatív indoklással egyaránt szolgáltak megkérdezettjeink, 100 esetben jelöltek meg a felkínáltakon kívüli okokat. Számos esetben a tanyai ingatlanok kedvez bb árfekvése miatt költöztek külterületre, mivel frekvenciáltabb helyen lév ingatlanra nem tudtak költeni az egyes családok, ugyanakkor a tanyáról tanyára költöztek egyik fontos szempontja a megközelíthet ség volt, sokan választottak belterülethez vagy m úthoz közelebbi lakhelyt maguknak. A másik legtöbbször említett ok a természet közelsége, valamint a nyugalmas életmód lehet sége, több esetben jelölik meg fontos szempontként a pihenés lehet ségét, csendet és a nyugalmat.

A költözések után a lehetséges lakhelyelhagyásra vonatkozó kérdések egybehangzó eredményt hoztak. A tanyai lakosság jellemz en nem tervezi, hogy a közeljöv ben elköltözik egy más jelleg településformába. A válaszadók tizede nyilatkozott ellenkez leg, k elvágynak otthonukból, tervezik, hogy a közeljöv ben elköltöznek. Az elköltözni vágyók jellemz en nem kívánnak elszakadni a falusi életformától, a legtöbb esetben egy falu belterületére költöznének. Mórahalom esetében azonban többen költöznének kisvárosba, mely valószínűleg magát az anyatelepülést takarja. Ugyanez a helyzet Csengele és Ópusztaszer esetében is, ahol többen költöznének kisvárosba, vélhetően a központi települést választva, valamint hasonlóan Mórahalomhoz, Kisteleken is anyatelepülésükre költöznének a legtöbben. Nagyvárosba legtöbben Ásotthalomról költöznének, mely valószínűleg a nagyvárosból való magas kiköltözések számának tudható be, a kiköltözöttek visszavágynak a városi életformába. Az elköltözni akarók között szintén sokan költöznének nagyvárosba Forráskútról is, a többi településen elhanyagolható az ilyen véleménnyel rendelkezők száma. A lakhelyelhagyás okára sokféle válasz született, közel egyenl arányban megjelölve minden válaszlehet séget. A nehezed életkörülmények, a megközelíthet ség problémája visszatérő indoklás, emellett pedig egészségügyi okokból költöznének el a gondozásra szoruló emberek.

Szerepet játszik az elköltözésben a munkahely vagy család távolsága is, de viszonylag kevesen érzik úgy, hogy a túlzott elszigeteltség miatt nem elégedettek tanyasi lakhelyükkel.

Végeredményben a felmérés adatai szerint számos esetben hátrányos helyzetben vannak a külterületi lakosok, valamint hátrányosabb körülmények között élik mindennapjaikat. Mindezek ellenére a legtöbben megtalálják a megélhetés kulcsát az egyedinek számító településformában, minden nehézség ellenére túlnyomórészt szeretnek tanyán élni. A legeggybehangzóbb válaszok e téren Mórahalmon, Pusztamérgesen, Ruzsán, Bakson és Pusztaszeren születtek. Arról azonban, hogy ide költöznének-e még egyszer, már kevésbé tapasztalhatók egységes vélemények. Ugyan a többség itt is igennel válaszolt, ám több nemleges választ kaptunk az el z kérdéshez képest. Ennek oka valószínűleg a tanyai életformához való ragaszkodás, családi gyökerek és a megszokottsággal kapcsolatos vegyes érzelmek.

5.2.4. A tanyavilág jellegzetes problémáinak bemutatása

A kérd íves felmérés segítségével feltártuk a tanyai lakosság napjainkban tapasztalható életkörülményeit, így a különböző nehézségeket, hiányosságokat és problémaforrásokat is kisz rtük. A tanyavilág jellegzetes problémáinak bemutatása kiinduló pontként szolgál a fejlesztési program prioritásainak, beavatkozási pontjainak kidolgozásához, hiszen ezekre a problémákra kell megfelelő válaszokat adnunk.

Több különböző megközelítésb l is kirajzolódik, hogy a tanyán él k helyzete hátrányosnak tekinthet . Els dleges szempontként a kapcsolattartás problematikája kerül el , mely több más nehézség meghatározója is egyben. A kapcsolattartás els sorban a belterülettel való együttm ködést, összeköttetést jelenti, hiszen a tanyasiak napi szinten rászorulnak a belterület nyújtotta szolgáltatásokra. A térségben lév külterületi úthálózat min sége közel sem kielégít , pedig igénybevétel szempontjából rendszeresen kihasznált úthálózatról beszélhetünk. A tanyán él k számára folyamatos problémát okoz az utazás megoldása, emellett pedig anyagiakat tekintve pluszkiadásokat jelent, hiszen az utak rossz min sége miatt sok esetben jelent sen n az autók fogyasztása. Mindemellett pedig az id járási körülményeknek rendkívül kitett földutak számos esetben alig vagy egyáltalán nem járhatók, akár gyalogosan, kerékpárral vagy személygépkocsival sem. A felmérés során bebizonyosodott, hogy a tanyasiak nagy része szorul rendszeres orvosi ellátásra, melynek gyors és megfelelő kivitelezése okvetlenül szükséges. Azonban az utak rossz állapota miatt az egészségügyi ellátás lassabb, akadályokba ütközik, hiszen a betegszállító, ügyeletes orvos

vagy ment autók közlekedése is nehezített, nem beszélve a tájékozódás nehézségeiről. Gyermekes családok esetében az oktatási intézmények napi legalább kétszeri megközelítése is komoly feladat a szülőknek, idősebb gyermekek esetén maguknak az iskolába járóknak is. Gyalog vagy kerékpárral is hosszú idő és fizikailag megterhelő az iskolába, buszmegállóba jutás egy sáros vagy éppen szárazság esetén felhomokosodott úton haladva.

A tanyasiak körösszetételét tekintve magas az idősek aránya, akik sajátos problémákkal küzdenek. Számukra az utazás még nagyobb gondot jelent, hiszen sokszor autóval nem rendelkeznek, vagy gépkocsi vezetésére, egyéb közlekedési eszközök használatára nem alkalmasak koruknál, betegségük miatt fogva, rokonokkal pedig a közelben vagy egyáltalán nem rendelkeznek. A község hivatott támogatni és segíteni a tanyagondnoki szolgálatot, de nekik is problémát jelent a napi több tíz kilométeres utazás a változó minőségű külterületi utakon még terepjáróval is, emellett pedig, ha rosszabb minőségűek az utak, akkor kevesebb idő jut egy ellátottra, így csökken a hatékonyságuk. Mindemellett pedig a megközelíthetőséggel nagy százalékban összefügg az ingatlanok eladhatósága is, a közlekedési nehézségek miatt sokszor eladhatatlanok, illetve csökkentett értékűek a tanyasi épületek.

A tanyasi épületek állapotának vizsgálatok során megdöbbentően sok olyan lakóhely került megkérdésre, ahol sem fürdőszobával, sem mellékhelyiséggel nem rendelkeztek a lakók és ezzel együtt természetesen a megfelelő szennyvízelvezetés sem volt megoldott. A külterületi lakosok hátrányait tekintve a komfort nélküli lakások száma egy mérvadó jelenség, mely fejlesztésre, korszerűsítésre szorul. A megfelelő és külterületen hatékonyan alkalmazható szennyvízelvezetés környezeti szempontokból is fontos prioritás a jövőre nézve, emellett pedig az élhetőbb, komfortos otthonok kialakítása higiéniai szempontokból alapvető.

Az infrastrukturális ellátottságot tekintve az egészséges ivóvízhez, de néhány esetben a villamos energiához jutás is probléma. Egészségügyi szempontból a víz minősége létfontosságú, de a sok esetben ásványi anyagokból származó víz olyan összetevőket tartalmaz, melyek károsak a tanyasiak egészségére. A probléma a megkérdések alapján köztudottnak és általánosnak mondható, megoldása sürgős feladat.

A tanyán élő hátrányos helyzetét fokozza, hogy a foglalkoztatottsági szerkezet egyik kistérségben sem kielégítő. A külterületen élő között számottevően a munkanélküliek száma, mely összefügg az alacsony iskolázottsággal is, és nagyban hozzájárul a jövedelmi viszonyokhoz. A foglalkoztatás növelése és a hátrányos helyzetűek felzárkóztatása fontos feladat, mely csökkentené a munkanélküliek számát, ezzel indirekt módon javítva az életkörülményeket. A munkanélküliek mellett a földműveléssel és állattenyésztéssel

foglalkozók helyzete is nehezményezhet, hiszen évek óta csökken a mez gazdaság jövedelmezése. Az el állított termékek eladhatósága bizonytalan, valamint sok esetben a munka körülményei sem kielégítők, fejlesztésre szorulnak a tanyasi gazdaságok mind termelési technológiát, mind eszközparkot tekintve. A külterületi térségekben a mez gazdaság elterjedtsége miatt ez az egyik fő problémaforrás, és egyben megfelelő beavatkozással kiugrási lehetőség, a tanyavilág létjogosultságát megalapozó tevékenység.

A tanyavilágba kijutó szolgáltatások mennyisége és minősége is elmarad a belterületétől. Problémát jelent a külterületi lakosoknak a hivatalos ügyek intézése, heti bevásárlás, napi szintű közlekedés, megfelelő hulladékgazdálkodás, melyeken rendszeres szolgáltatások megkövetelésével lehetne változtatni. A Kisteleki kistérségben hiányos a szemétszállítás megkövetelése, polgárok munkája külterületen, mezőrség, tanyagondnokság, valamint a megkérdezettek szerint sokszor az utak karbantartása is elmarad. Ugyanígy hiányolják a Mórahalmi kistérségben néhol például a vízvezeték csatornahálózat korszerűsítését, az utak minőségének jelentős javítását, valamint az internethálózat egységes elérésének lehetőségét.

Mindezek a problémák együttesen járulnak hozzá a tanyavilág mai helyzetéhez, elszenvedett hátrányaihoz, emiatt fejlesztésekre, megoldási javaslatokra várnak az önkormányzatok részéről.

5.3. A külterületen élők életkörülményeit javító szolgáltatások bemutatása

5.3.1. A Mórahalmi kistérségben megkövetelt külterületi szolgáltatások bemutatása

A tanyavilágot érintő legfontosabb és a települések széles körében megkövetelt szolgáltatás a tanyagondnoki szolgálat, melynek kezdetei egészen a 2000-es évek elejére nyúlnak vissza a Mórahalmi kistérségben. A Homokháti kistérségben – a mintegy 9000 tanyát és 15 települést érintő részletes kérdőíves helyzetfelmérés eredményei alapján - 2001-ben fogalmazódott meg a tanyai idősorúak ellátására irányuló speciális tanyagondnoki szolgálat terve, mely az azt követő modellkísérleti szakaszban bizonyította létjogosultságát. A Homokháti kistérségben végzett tanyafelmérés és egyéb megfigyelések is azt mutatják, hogy a tanya ma élhető és egyre népszerűbbé váló léttér. Emiatt az önkormányzatok fontos feladata a szociális infrastruktúra fejlesztése oly módon, hogy az ugyanúgy elérhetővé váljon a tanyai lakosok számára, mint a belterületen élőknek.

A Mórahalmi kistérségben 2006-ban létrehozott szociális ellátó intézmény neve Homokháti Kistérség Többcélú Társulása Integrált Szociális és Gyermekjóléti Központ, melynek székhelye Zákányszéken található. A Homokháti Szociális Központ egy integrált intézmény, mely kistérségi szinten működik, az egyes településeken kialakított tagintézmények, telephelyek együttes működésével. Az intézmény dolgozói végzik a tanyákon élő szociális ellátását az esélyegyenlőség jegyében. Alapvető szolgáltatásaik a következők:

- **Házi segítségnyújtás:** a házi segítségnyújtás olyan gondozási forma, amely az igénybe vevő önálló életvitelének fenntartását - szükségleteinek megfelelően - lakásán, lakókörnyezetében biztosítja. Célja főként, hogy gondoskodjon azokról az idősek közül, akik otthonukban önmaguk ellátására saját erővel nem képesek és róluk nem gondoskodnak. A házi segítségnyújtás keretébe tartozó tevékenységek a segítségkérés kialakítása és fenntartása, az orvos által javasolt gondozási, ápolási feladatok elvégzése, segítségnyújtás a higiénia megtartásában, közreműködés az ellátott háztartásának vitelében (bevásárlás, takarítás, mosás, meleg étel biztosítása), segítségnyújtás a gondozottnak a környezetével való kapcsolattartásában, részvétel az egyéni és csoportos szabadidős, foglalkoztató, rehabilitációs programok szervezésében.
- **Családsegítés:** a családsegítő szolgáltatás általános, segítségnyújtása keretében segítséget nyújt a működési területen élő szociális és mentálhigiénés problémái vagy krízishelyzete miatt segítséget igénylő személyeknek, családoknak, az ilyen helyzethez vezető okok megelőzése, a krízishelyzet megszüntetése, valamint az életvezetési képességek megőrzése céljából.
- **Szociális étkeztetés:** az étkeztetés célja, hogy legalább napi egyszeri meleg ételt biztosítson azok számára, akik azt önmaguknak, illetve önmaguk és eltartottjaik részére tartósan, vagy átmeneti jelleggel nem tudják biztosítani. Az étkeztetés a lakosság igényeinek megfelelően az étel elvitelének lehetővé tételével, vagy lakásra szállítással történik.
- **Nappali szociális ellátás:** tevékenységi körébe az említetteken túl a munkavégzés lehetőségének szervezése, életvitelre vonatkozó tanácsok, életvezetés segítése és a speciális önszerveződő csoportok támogatása, működésének szervezésének segítése tartozik.

- **Az Id sek nappali ellátása** a 18. életévét betöltött, egészségi állapota vagy id s kora miatt szociális és mentális támogatásra szoruló, önmaga ellátására részben képes személyek napközbeni gondozására, tartózkodására szolgál.
- **Tanyagondnoki szolgáltatás:** a szolgálatok alapvet küldetése, hogy a tanyagondnokok a társult települések kiterjedt külterületén él k hátrányait enyhítsék, alapvet szükségletek kielégítését segít szolgáltatásokhoz, közszolgáltatásokhoz, egyes alapellátásokhoz való hozzáférést el segítsék. A tanyagondnoki szolgáltatás biztosítja a helyi adottságokhoz és sajátosságokhoz igazodó egyéni és közösségi szint igények kielégítését. A szolgálatok feladatai: szociális étkeztetésben, házi segítségnyújtásban való közrem ködés és egészségügyi ellátáshoz való hozzájutás biztosítása (gyógyszerkiváltás, orvosi rendel be, laboratóriumba szállítás, gyógytornász, szakápoló kijuttatása, gyógyászati segédeszköz kölcsönzésében segítségnyújtás, gyógyfürd be szállítás). Az óvodás, iskoláskorú gyermekek intézménybe, szakköri foglalkozásra, sportversenyre, úszásoktatásra stb. történ szállítása, valamint az ellátottak szociális igényének továbbítása, esetenként pénzbeli ellátás, személyes gondoskodás kezdeményezése. Mindemellett kulturális, közösségfejleszt tevékenységek hozzáférésehez adott segítség (m vel dési, sport, szabadid s tevékenységben való közrem ködés).

A szolgáltatás megfelel és koordinált m ködése kiemelten fontos a tanyán él id skorúak számára, hiszen speciális problémákkal küzdenek a Homokhátság sajátosságaiból adódóan. Általánosságban véve az id sek távol vannak a belterület nyújtotta legalapvet bb szolgáltatásoktól (bolt, orvos, hivatalok, szolgáltatók), és nem ritka, hogy 8-10 km-t kell csak a településközpontig megtenni. A bevásárlás, hivatalos ügyek intézése vagy akár az orvoshoz jutás gondot jelent még az egészséges id skorúak számára is. A tanyákon az egészséges ivóvíz biztosítása sok esetben nem megoldott, így az ivóvíz beszerzése legalább olyan komoly feladat, mint a napi fogyasztási cikkek bevásárlása. Mindemellett az egész életen át tartó mez gazdasági munka miatt kiemelked en magas a mozgásszervi betegségben szenved k aránya, ami tovább fokozza a közlekedési nehézségeket. A felmérések eredményei szerint a külterületi id sek aránya jóval meghaladja a belterületen él két, sok id skorú él magányosan, elszigetelten a tanyán. Az id sek nagy része szinte a végs ig ragaszkodik tanyai otthonához, ezért alapvet feladat részükre olyan szociális szolgáltatást m ködtetni, mellyel a napi fizikai szükségletek kielégítésén túl a mentális igények kielégítését is biztosítani lehet.

A tanyagondnokok alapvet feladata gondoskodni arról, hogy a rászoruló külterületi tanyai lakosok mindennapi megélhetéséhez szükséges feltételei elérhet vé váljanak számukra.

A szolgálat szervezete négy részlegből áll: külterületi segély- és ellátóbázisok (tanyafelelők), tanyagondnokok, operatív központ, tanyagondnoki diszpécierszolgálat. A tanyagondnokok napi munkájuk során az alábbi szolgáltatásokat nyújtják a külterületi rászoruló lakosok részére:

- ebédszállítás,
- árubeszerzés és kiszállítás (bolti bevásárlás, ivóvíz, gázpalack),
- ügyintézés (hivatalos ügyintézés, gyógyszerfelírás és kiváltás, terményeladás, kerti munka szervezés),
- helyenként gyermekek iskolába, óvodába szállítása,
- a gondozottak orvoshoz, fürdőbe, rokonokhoz, misére, rendezvényre szállítása,
- védnői, családsegítői, házi gondozói kiszállítása.

Egy tanyagondnok napi munkája során általában 15-18 tanyaúra tud kijutni, a legfontosabb – legtöbb ember által igényelt – feladata az ebédszállítás és bolti bevásárlás. A tanyafelelők legfontosabb feladata, hogy látogatják a körzetükhöz tartozó idősket, és begyűjtik azokat az igényeket, melyet majd a tanyagondnokok teljesítenek, de sürgős esetben ket is felkereshetik, mivel elérhet távolságban vannak. A tanyagondnokok emellett nem csak a tanyai idős gondozottakkal tartanak fenn kapcsolatot, hanem a gyermekes családokkal is, ahová védnői, illetve a családsegítők járnak ki, valamint kapcsolatban vannak a jelző rendszeres házi segítségnyújtás rendszerébe csatlakozott személyekkel is.

Lényege tehát a speciális szervezeti felépítésében, és ennél fogva az ésszerű feladatmegosztásban, a fokozott szervezettségben, az új információs csatornák működésében rejlik. A tanyagondnoki szolgálat alkalmas arra, hogy az Alföld egész területén a jelentős lakott külterülettel rendelkező településeken alkalmazták. A módszer eredményességét a modellprogram bizonyította, a mintaprogram átvétele megoldást jelenthet a többi hasonló adottságú településen is.

A Móraalmi kistérségben a tanyagondnoki szolgálat munkája mellett érintik a külterületet egyéb szolgáltatások is. Ezek közül az egyik legfontosabb a külterületi utak karbantartása, mely minden településen működik valamilyen formában. Az önkormányzatok gondot fordítanak a tanyavilág infrastrukturális nehézségeinek enyhítésére, hiszen a külterületi portalanított utak hossza csekély mértékű, pedig az elérhetőség szempontjából igen fontos tényező az utak minősége. A kistérség útjai jellemzően homoktalajon helyezkednek el, amelyek szárazság és esős időszak esetén is nehezen járhatóvá válnak, nem beszélve a téli időszak során problémát okozó hó mennyiségéről, hófúvásokról. Az önkormányzatok ennek érdekében minden évben elkülönítenek egy bizonyos összeget a költségvetésükből az utak

karbantartására, melyet esetenként helyi vállalkozókkal végeztetnek el. A munkálatok során sor kerül az utak javítására, gréderezésére, kiszélesítésére, valamint az utak melletti fasorok, bokorsávok közlekedési viszonyokat javító nyírására. A költségvetésben elkülönített összeg a téli évszakban elengedhetetlen hóeltakarításra is kiterjed. Mindezek mellett azonban még mindig számos esetben járhatatlanok az utak, nem hiába kell a tanyagondnokoknak terepjárókkal közlekedni a külterületen. A külterületi vonalas infrastruktúra helyzetén még javítani kell, azonban ez költségigényes feladat, mely leterheli az önkormányzatokat.

A hulladékgazdálkodás problematikáját hivatott megoldani a kistérségben m köd külterületi szemétszállítás, azonban ez nem minden településen egységes. A legtöbb településen m ködik, költségeit a lakók állják, fizetni azoknak is kötelez , akik nem vagy ritkán veszik igénybe. Rendszeressége eltér a települések között, például Zákányszéken hetente elszállítják a hulladékot a tanyákról, Bordányban havonta vehetik csak igénybe a szolgáltatást a külterületi lakosok. A szemétszállítás elengedhetetlen feltétele a helyes hulladékgazdálkodásnak, hiszen a szolgáltatás bevezetése el tt a külterületen él k sok esetben elégették a keletkez szemetet, mely veszélyessége mellett környezetszennyez hatással is rendelkezik. Emellett pedig az esélyegyenl ség szempontjából sem elhanyagolható tényez , hiszen a belterületi lakosok számára a heti rendszerességgel történ hulladékelszállítás már régóta m köd szolgáltatás volt, így a tanyai lakosok is joggal vehetik igénybe.

Mindemellett m ködik a településeken mez ri és polgár ri szolgálat is, mely a külterület biztonságáért felel s. A mez ri feladatok ellátása lényegében településenként általában 1-2 f feladata, mely során a f ként gazdaságok terményeit, m velt földterületeit, esetenként állatállományát ért lopások, rongálások, vadállomány és ember okozta károk esetén intézkednek a feladatra alkalmazott szakemberek. A f ként mez gazdasággal foglalkozó tanyai lakosok számára fokozott jelent ség a mez rök munkája, akik bármikor riaszthatók az egyes káreseményt ért tulajdonosokhoz.

A közbiztonság növelése érdekében a polgár r csoportok munkája fontos szerepet játszik a települések külterületén. Munkájukat önkormányzati támogatással, önkéntesen végzik és szolgálatukat kiterjesztik a nagy kiterjedés tanyai területekre is. Feladatuk a közbiztonság javítása, a lakosság és a b nülöz szervezetek közötti bizalom és együttm ködés er sítése, céljuk a vagyonvédelem és a b ncselékmények megelőzése. A csoportok létszáma településenként változik, munkájuk azonban összehangoltan m ködik, hiszen valamennyi település polgár rei a Csongrád Megyei Polgár r Szövetség tagjai is egyben, melynek iránymutatását együttesen elfogadják. Külterületi munkájuk során a hetente több alkalommal m köd éjszakai rszolgálat mellett ügyelnek az illegális szemétlakó helyek kialakításának

megel zésére, valamint postai kézbesít k védelmére megel z jár rszolgálatokat indítanak. A szolgálatban lév polgár rök szintén bármikor értesíthet k káresemény bekövetkeztekor vagy várható bekövetkezte el tt, növelve ezzel a rend rség munkájának hatékonyságát és a külterületen él k biztonságérzetét.

5.3.2. A Kisteleki kistérség külterületén m köd szolgáltatások bemutatása

A Kisteleki kistérség külterületét érint szolgáltatások kevésbé mutatnak egységes képet az el z ekhez képest. Általános tendencia, hogy ebben a kistérségben a tanyai lakosságot kevesebb szolgáltatás érinti, ebb l a szempontból valamelyest a Móraalmi kistérséghez képest hátrányban van.

A szociális intézmények m ködése, ezzel együtt a tanyagondnoki szolgálat bemutatása már az el z fejezetben megtörtént, így arra részletesen már nem térünk ki. Tanyagondnoki szolgálat a kistérségben Balástyán, Csengelén és Ópusztaszeren m ködik, hasonló szolgáltatásokat nyújtva a külterületen él knek, mint a Móraalmi kistérségben, azonban integrációra még nem került sor. Az intézmények személyes gondoskodás keretében szociális alapszolgáltatásokat biztosítanak az arra rászorulóknak részére (étkeztetés, nappali ellátás, tanyagondnoki szolgálat). Balástyán például nappali ellátás keretében id sek klubja m ködik 20 f vel, valamint a tanyán él k ellátása érdekében 4 f vel m ködik a tanyagondnoki szolgálat. A térség többi településén a tanyai lakosságra nem fordítanak külön figyelmet, de a szociális ellátás alapszolgáltatásai fellelhet k: m ködik ugyanis minden településen házi segítségnyújtás, szociális étkeztetés, családsegítés és a nappali ellátás egyes formái, melyek a térség bármely lakosát érinthetik.

Egyéb szolgáltatások közül a külterületi utak karbantartása minden településen megoldott önkormányzati keretb l. A Móraalmi kistérséghez hasonlóan ezeken a területeken is sok a rossz min ség útszakasz, melyen a tanyaiak nehezen közlekednek, így romlik az elérhet ség és a kapcsolattartás a belterülettel. Ráadásul azokon a településeken, ahol nem m ködik tanyagondnoki szolgálat, ott az id skorúak életkörülményei még inkább nehezednek a problémás közlekedési lehet ségek miatt. Az utak javítása, gréderezése ezen problémák enyhítése érdekében évente lezajlik minden településen, beleértve a hóakadályok megszüntetését is.

Ezen kívül polgár r csoportok munkája említhet még külterületi szolgáltatásként, de nem minden településen. Amely településeken m ködik önkéntes polgár rség, ott a legtöbb esetben szolgálatuk a külterületekre is kiterjed, ugyanakkor például Kisteleken külterületi jár rözésük nem megoldott. Összességében azonban elmondható, hogy ugyanazon irányelvek

alján m ködik minden polgár r egyesület vagy csoport a kistérségben, hiszen azok is a csongrád megyei központhoz tartoznak, céljaik megegyeznek, csupán a hatósági körük változó.

Az ezzel a munkakörrel valamelyest összefügg mez ri szolgálat azonban egyik településen sem m ködik. Szolgálatuk ezzel szemben fontos volna, hiszen a terület jellegénél fogva f ként mez gazdasági profilú, kiterjedt tanyavilágában számos a vadállományban b velked terület. Egyéb más szolgáltatás (pl.: személyszállítás egyik településen sem megoldott) sem m ködik a kistérség külterületén, mely hiányosságokra korábban már utaltunk.

5.4. A tanyavilág megjelenése (kis)térségi, illetve településfejlesztési terv- és program dokumentumokban

A Móraalmi és a Kisteleki kistérségr l az elmúlt id szakban több terv- és programdokumentum készült, melyek a továbbiakban együtt kerülnek vizsgálat alá külterület szempontjából. Az elemzésre szánt hivatalos dokumentumok között találunk településfejlesztési tervet és egész kistérségre vonatkozó munkát is, melyek együttes vizsgálatával a tanyavilág sokoldalú, de hasonló témák mentén való megjelenése tapasztalható.

A Móraalmi kistérségben számos fejlesztés érintette a tanyavilágot, a tanya mint kiemelt prioritás szerepelt minden fejlesztési dokumentumban. A kistérségben kiemelt figyelmet szánnak a külterületen él k életkörülményeinek javítására, és folyamatosan keresik az innovatív fejlesztési megoldásokat. Sajnálatos módon a Kisteleki kistérségben kevesebb fejlesztési dokumentum íródott, s ezek közül is kevésben találunk információt a tanyákról. A tanyák említés szintjén jelennek meg, kiemelve a f problémákat, de kifejezetten tanyákkal kapcsolatos fejlesztési elképzelés ritkán fordul el , így e fejlesztési program fontos hiánypótlásnak min sül a kistérség tekintetében.

A fejlesztési dokumentumok mindegyikében megjelenik a tanyavilág, mint meghatározó jellegzetes településforma. A kiterjedt külterület speciális problémáira és azok kezelési lehet ségeire folyamatosan kitérnek az egyes fejezetekben. A tanyavilág sokoldalú bemutatása és fejlesztend prioritásként való megjelenése nem meglep , hiszen a kistérségek külterülete 95 % feletti arányt képvisel, mely szinte egyedülálló jelenség az országban, így ezeket a területeket nem hagyhatják figyelmen kívül a szakemberek.

A tanyavilág minden esetben kiemelt szerepet kap a település vagy kistérség általános bemutatójában, kitérve a külterület nagyságára, tanyák kialakulására és fennmaradásának körülményeire. Az általános információkból kiindulva, annak okán a tanyákon élők jelenkori életkörülményeit vázolják fel. Itt minden esetben az egyedi jellegű településszerkezet problémáira világítanak rá, kiemelve hátrányos helyzetüket és nehéz körülményeiket. Folyamatos említésre kerülnek a komoly infrastrukturális problémák, az információáramlás nehézségei, a megközelíthetőség kérdése, az elszegényedés lehetősége, az elmaradott helyzet, illetve a demográfiai problémák. A külterületeken élők szociális és egészségügyi esélyegyenlőségének fokozása mellett fontos probléma az, hogy a tanyákon élők kulturális szempontból is leszakadnak, így a hátrányos anyagi körülmények mellett komplex elzártságuk tovább fokozódik.

A problémák megoldása sok esetben nehezen valósul meg az anyagi források szűkössége miatt, írják a fejlesztési dokumentumokban. Felhívják rá a figyelmet, hogy az életkörülmények javítása sürgető, hiszen a tanyai életforma számos értékkel bír, melyek megőrzése, ápolása elengedhetetlen. A számos esetben építészeti értékek, kulturális és gazdasági hagyományok színtereként megjelölt tanyavilág fokozatos leépüléséről számolnak be, mely folyamat megfelelő beavatkozással megállítható.

A tanya, mint önálló lakó- és gazdasági egység a mezőgazdaság hagyományos színtereként jelenik meg, azonban kihangsúlyozásra kerül fokozatos funkcióváltásuk. A falusi, tanyasi turizmus alternatív bevételi forrásként való hasznosítását több helyen tekintik egyfajta megoldásnak a hátrányos helyzet enyhítésére. A települések adottságait tekintve a tanyasi vendéglátás, az ebben rejlő kihasználatlan lehetőségek, gasztronómia, idillikus környezetből származó erők számítnak a legfontosabb fejlesztési prioritásnak. A kistérségekben és ezzel együtt a tanyavilágban az elkövetkezendő időnként egy másik fontos feladatává válik a mezőgazdasági termelés szerkezetének átalakítása, a piaci igényekhez és a környezeti adottságokhoz való igazítása, a homoki-, tanyás- és hullámtéri gazdálkodás megfelelő kialakítása, a termelés és értékesítés összehangolása, illetve a termékek feldolgozásának bővítése. Ezeket egybevetve az egyik legjelentősebb prioritás, - mely kifejezetten a tanyákat érinti - a Kisteleki kistérség integrált területfejlesztési, vidékfejlesztési és környezetgazdálkodási programjában a tanyai gazdaság szélesítése, több lábon állás lehetőségeinek megteremtése. Ez a fejlesztési cél több-kevesebb módosítással minden tanyavilágot érintő jövőképpel fordul. Alapvető cél a tanyás területek felzárkóztatása, funkcionális megújítása, mely során a tanyavilág infrastrukturális és humán ellátórendszereinek fejlesztését is szorgalmazzák. Több esetben kiemelik, hogy a tanyai élet

és gazdálkodás modernizálásának, illetve az oktatási, szociális és egészségügyi ellátásnak egyaránt legfontosabb feltétele a megközelíthetőség javítása. Mindemellett néhány dokumentum megerősíti, hogy a külterületről származó tudásanyag hiányos, külön programterv még nem készült a területre, melynek pótlása elengedhetetlen a megfelelő fejlesztések elvégzéséhez.

Végeredményben mindkét kistérség programterveiben hasonlóan jelenik meg a tanyavilág. Folyamatos említésre kerülnek a hátrányos helyzetű különféle megjelenési formái és az ezekre adott válaszok, pozitív és negatív forgatókönyvek a jövőre nézve. Hangsúlyozzák, hogy megfelelő beavatkozás nélkül a jelenlegi folyamatok, például a szegényebb rétegek kiköltözése, mezőgazdaság gyenge jövedelmezősége és az infrastrukturális, kulturális hiányosságok, valamint az ezekből következő elszigeteltség, illetve elöregedés súlyos következményekkel járhat. A kistérségek fejlesztési céljai minden esetben figyelembe veszik a külterület térségspecifikus fejlesztési körülményeit és ezekre különféle megoldási lehetőségekkel szolgálnak.

6. A tanyavilág jövő képe

Az elvégzett felmérés eredményeit figyelembe véve a Program hosszú távon elérni kívánt átfogó célja a külterületen élők életkörülményeinek javítása. A tanyavilág ma is él és folyamatosan változó településszerkezeti egység, melynek létjogosultsága nem vonható kétségbe, fennmaradására a jövőben számítani lehet. Az élhetőbb körülmények kialakítása az önkormányzatok feladata, a sikerességhez azonban elengedhetetlen a külterületi lakossággal való együttműködés. A kooperáció megfelelő működéséhez az első lépés a tanyavilág megismerése, információszerzés az ott élőkkel, az őket érintő problémákról, és nem utolsósorban véleményalkotás lehetőségét megadva a számukra fontosnak megítélt fejlesztések elterjedésére, tehát a folyamatos és kölcsönös kommunikáció. Mindehhez a 2012-ben végzett külterületi felmérés megfelelő bázist nyújt, mely alapján megfogalmazhatók a tanyavilágot érintő fejlesztési prioritások és intézkedések.

Hosszú távú elképzelés	Átfogó cél: A tanyai életkörülmények javítása			
Rövid- és középtávú elképzelések	A tanyavilágot érintő fejlesztési prioritások			
	1. A tanyavilág infrastrukturális ellátottságának bővítése, javítása és korszerűsítése	2. A mezőgazdaságból élők foglalkoztatási, jövedelemszerzési viszonyainak stabilizálása, kiszámíthatóbbá tétele	3. A tanyai lakosság szociális ellátásbeli igényeinek kielégítése, külterületi szolgáltatások mennyiségének bővítése és minőségének javítása	4. A külterületi természetes és épített környezet állagmegóvása
	Intézkedések			
	A külterületi főgyjt és települési összekötő utak kimérése, javítása, karbantartása.	Az állattartás tanyai feltételeinek megteremtése, mintagazdaságok támogatása.	Tanyai képviselőtestület létrehozása a kistérségben (vagy településenként).	Erdésítés
	Külterületi útfelületi stabilizáció új módszerének meghatározása.	Tanyai termékek boltja.	Iskolabusz járatok megszervezése, munkáltatása külterületen.	Vizes élőhely rehabilitációs programok.
Külterületi útkarbantartás és fasor karbantartás kistérségi eszközparkjának bővítése.	Fűszerpaprika program.	Tanyagondnoki szolgálat kialakítása a Kisteleki kistérség minden településén.	Természetvédelmi területek további védelme, állagmegóvása, fenntartható hasznosítása.	

Ellátatlan területeken villamos energia termelés és villanyhálózat felújítás, tervezés, kivitelezés.	Háztáji termékek felvásárlási rendszerének és piaci viszonyainak kialakítása.	Tanyagondnoki szolgálat további m ködtetése a Móraalmi kistérségben.	Tanyai építészeti értékek védelme.
Vízvezet rendszerek felmérése, tulajdonviszonyainak tisztázása, a folyamatos karbantartás eszközparkjának kialakítása.	Tanyai gazdaságok felszereltségének b vítése, korszer sítése.	Táv munka informatikai és képzési feltételeinek kialakítása.	Korszer tájgazdálkodás el segítése (term föld védelme, környezetkímél m velési módok kialakítása).
Korszer informatikai és internetes hálózat kiépítése.	Min ségi biotermékek el állításának ösztönzése.	Szociális gazdaság vállalkozásainak támogatása, különös tekintettel a külterületi gyermeknevelés és id sgondozás b vítésére.	
Zöldenergia termelés infrastruktúrája tanyai ingatlanokon.	Öntözéssel kapcsolatos feltételeinek megteremtése a Homokhátság vízpótlási rendszerének kialakításával, valamint öntöz szövetkezetek megszervezésével.	Tanyai lakosok számára hitelszövetkezet szervezése.	
Egyedi szennyvízkezelési technológiák meghonosítása.		Közbiztonság javítása külterületen.	
Egészséges ivóvízzel való ellátás, törpe vízer m vek, egyedi víztisztító rendszerek kifejlesztése és elterjesztése.		Munkaer piaci és turisztikai oktatási, képzési programok szervezése a tanyai lakosság számára (egyéb alternatív bevételi források megismertetése a lakosokkal).	
Szeméttelpek m ködtetése, környezetszennyez források kiküszöbölése, a tanyai szelektív hulladékgy jtés megszervezése.			
Településeket összeköt kerékpárút-hálózat b vítése.			
Tanyai lakosságot érint közösségi közlekedés kialakítása.			

6.1. A tanyavilág infrastrukturális ellátottságának b vítése, javítása és korszer sítése

Intézkedés	A külterületi f gy jt és települési összeköt utak kimérése, javítása, karbantartása.
Cél	A külterületi elérhet ség javítása, kapcsolattartás növelése a települések, valamint a kül- és belterület között.
Indoklás és leírás	A külterület infrastrukturális ellátottsága, f ként az úthálózat tekintetében hiányos, s a legtöbb probléma forrása. A földutak állapota ki van téve az id járás viszontagságainak, megnehezítve ezzel a tanyasiak életét. Az utak jellemz en homoktalajon futnak, melynek tulajdonságairól tudni kell, hogy szárazság esetén felhomokosodnak (jelent sen megn a száraz homok mennyisége), míg hosszan tartó csapadékos id esetén a sár nehezíti a közlekedést, mivel az utak egyenetlensége miatt a gödrökben felhalmozódik a víz. Az utak rossz állapota hozzájárul a rajta közleked járm vek, f leg gépkocsik m szakai állapotának romlásához, illetve a fogyasztás növekedéséhez. A rendszeres útkarbantartás növelné a földutak járhatóságát, csökkentené az egyenetlenségeket és a rossz állapot fennállásának idejét. A karbantartás része az utak kiszélesítése is, mely biztonságosabb közlekedést tenne lehet vé azzal, hogy könnyedén elkerülhetnék egymást a szemben haladó különböz járm vek (rendszeresen járnak az utakat különböz munkagépek, melyek szélessége eltér az átlagos személyautókétól). Az utak melletti növényzet nyírása, illetve a hóeltakarítás is a karbantartás része, mely szintén a biztonságos közlekedéshez és a tanyasiak belterülettel való kapcsolattartásához és a külterület népességmegtartó képességéhez járul hozzá. A munkálatok elvégzése komoly feladat, hiszen a külterületi úthálózat igen s r és szövevényes rendszer, minden útvonalat rendszeresen javíttatni az önkormányzatok számára megterhel feladat lenne. Emiatt szükséges felmérni a legtöbbet használt útvonalakat, és hálózatosan kijelölni a legfontosabb összeköt vonalakat, melyek karbantartására a legnagyobb szükség van, és melyet a legtöbb tanyai lakos tud kihasználni.
Projektek	A legtöbbet használt útvonalak feltérképezése, hálózatos kijelölése. Az utak kiszélesítése, gréderezés évente 2 alkalommal minden településen. Útszéli növényzet nyírása, karbantartása. Hódúrás az érintett f bb útvonalakon, tanyákhoz vezet bejárókon.

Intézkedés	Külterületi útfelületi stabilizáció új módszerének meghatározása.
Cél	A külterületi úthálózat min ségének javítása, elérhet ség javítása.
Indoklása és leírás	Korábban említésre került, hogy a külterületi utak nagy része karbantartásra, javításra szorul, állapotuk nem megfelel . A külterületen kevés az olyan útszakasz hossza, mely szilárd burkolattal ellátott, azoknak is nagy része a ma már nem m köd mez gazdasági majorokhoz lett kiépítve. Az úthálózat s r sége miatt az összes út, de még a f bb útvonalak szilárd burkolattal való ellátása is komoly anyagi forrást igényelne, melyre az önkormányzatoknak nincs kapacitása. Emiatt szükséges más módszereket alkalmazni, melyek közel olyan hatékonysággal funkcionálnak, mint a m utak. A módszer megvalósításához megfelel tervek, és hatékonyan bizonyuló tölt anyagok beszerzése szükséges, legyen az akár újrahasznosított vagy felesleges hulladék, építkezésr l

	származó szétzúzott törmelékanyag.
Projektek	Építkezésekről származó hasznosítható törmelékanyag folyamatos beszerzése.
	Törmelékanyag, zúzalék, töltőanyag szórása egyes útvonalakra - modellprojekt.
	Az új útfelület hatékony alkalmazása a főbb útvonalakra.

Intézkedés	Külterületi útkarbantartás és fasor karbantartás kistérségi eszközparkjának bővítése.
Cél	A külterületi úthálózat minőségének javítása, elérhetőség javítása, biztonságos közlekedés a külterületen.
Indoklás és leírás	A külterületi úthálózat megfelelő javítása és karbantartása érdekében speciális eszközökre van szükség, melyekkel hatásosan, látható mértékű és tartós útfelületi javulást érhetünk el. A tanyákat összekötő földutak legtöbbször nagy terhelésnek vannak kitéve, igénybevételük során, tavasszal a rengeteg munkagép, mezőgazdasági vontató és lassú jármű közlekedése miatt magas, emiatt sokszor járhatatlanná válik például kerékpárral. A járművek közlekedése elengedhetetlen a célállomások között, azonban a nagy szélességű gépek nem minden esetben férnek el az utakat kísérő fasorok, bokorsávok közelsége miatt. Mindemellett pedig a benyúló ágak korlátozzák a látásviszonyokat a gépkocsik számára is, ami még a lassan közlekedő járművek esetén is balesetveszélyes. A balesetek, gépjármű-rongálódások elkerülése végett szükséges a fasorok, bokorsávok karbantartása, valamint a rossz minőségű utak javítása megfelelő eszközökkel.
Projektek	Az útkarbantartáshoz szükséges gépek beszerzése kistérségi szinten, közös használatra.
	Az géppark állandó tárolására alkalmas helyiség kialakítása kistérségi szinten.
	A fasor karbantartáshoz szükséges eszközök beszerzése települési szinten.

Intézkedés	Ellátatlan területeken villamos energia termelés és villanyhálózat felújítás, tervezés, kivitelezés.
Cél	A villamos energia hálózat teljessé tétele és korszerűsítése a külterületen.
Indoklás és leírás	A külterületi felmérés során még mindig akadnak olyan ingatlanok, ahová nem került bevezetésre a villany, és semmilyen más villamos energiához nem jutnak a benne élők, holott ezt a problémát évek óta szem előtt tartják az önkormányzatok. A kor követelményeinek megfelelően ez alapszolgáltatásnak minősül, melyre a háztartások legnagyobb igénye mutatkozik. Az alapvető háztartási gépek a kor színvonalának megfelelően mind elektromos árammal működnek, így az életminőség szempontjából a villamoshálózat teljes körű kiépítése alapvető feladat minden településen. Emellett pedig a hálózat régi kiépítése miatt problémák tapasztalhatók az áramszolgáltatásban, így annak helyenkénti felújítása is szükségszerű.
Projektek	Villamos energiát nélkülöző családok, háztartások hálózatba való bekapcsolása.
	Egyes helyeken helyi energiaforrásról üzemeltetett villany kiépítése.
	Az áramszolgáltatási gondokkal küzdő tanyák villanyhálózatának felújítása.
	Villamos energiához juttatás alternatív módszereinek elterjesztése.

Intézkedés	Vízvezetési rendszerek felmérése, tulajdonviszonyainak tisztázása, a folyamatos karbantartás eszközparkjának kialakítása.
Cél	Korszerűen és hatékonyan működő vízvezetési csatorna-rendszer kialakítása a térségben.

Indoklás és leírás	A külterületi vízelvezet rendszerek elhanyagoltsága a több éves szárazság miatt alakulhatott ki, hiszen a több évig tulajdonképpen funkció nélkül maradó csatornahálózat benádasodott, növényzete besűrűsödött. Emellett pedig problémát okozott, hogy a hálózat különböző földterületeken halad keresztül, ahol a tulajdonosok sok esetben nem törekedtek a lehetséges funkcióval, a földdel tették egyenlővé, nem vértelenítésre hasznosították. Ennek következtében az utóbbi évek csapadékosabb időjárása súlyos belvízproblémákhoz vezetett. Sok esetben az átereszek nem bírták a terhelést, így az utakat teljes egészében át kellett vágni, ami komoly közlekedési gondokat okozott. Ennek elkerülése érdekében fel kell készíteni a hasonló problémákra, vissza kell állítani eredeti állapotába a vízelvezet csatornahálózatot. Első lépésként meg kell vizsgálni a hálózati hibákat, majd pedig a tulajdonviszonyokat tisztázva folyamatosan karban kell tartani. A karbantartáshoz szükséges speciális eszközöket be kell szerezni, melyekkel hatékonyan megoldható a rendszer helyreállítása és folyamatos felügyelete.
Projektek	<p>A vízelvezet rendszerek nyomvonalának hivatalos kijelölése, állandóvá tétele.</p> <p>A vízelvezet csatornák medrének kitisztítása, átereszek behelyezése a szükséges pontokra.</p> <p>A karbantartási munkálatokhoz szükséges speciális eszközök beszerzése.</p> <p>Karbantartási munkálatok éves szinten elvégzése, vészhelyzet esetén felügyeleti szervek bevonása.</p>

Intézkedés	Korszerű informatikai és internetes hálózat kiépítése.
Cél	Az informatikai hálózat kiépítése, és elérhetőségének biztosítása az egész külterületen.
Indoklás és leírás	Korunk modern követelményeinek megfelelően az internet és a számítógépek használata egyre elterjedtebbé és fontos kapcsolattartó, tanuló- és munkaeszközzé válik. Hozzáférésehez ugyanúgy szükségük lehet a külterületen élőknek, mint a többi lakosnak a településen. Az informatikai hálózat kiépítése azonban külterületen nehezebben megoldott, lefedettséget tekintve nem teljes körű. Vannak olyan tanyák, ahol nagy szükségük lenne a lakóknak számítógép és internet használatára munkához vagy tanuláshoz, de a magas költségek miatt nem engedhetik meg maguknak, vagy éppen a kivitelezés nem megoldható technikai okokból. A mikrohullámú internet elérése sem nyújt minden tanyán megoldást, hiszen az sem ér el minden területre, a hálózati kódása pedig nem megbízható. Az informatikai hálózat elérhetővé tétele hozzájárul a társadalomba való könnyebb integrálódáshoz, valamint növeli az esélyegyenlőséget. Az informatikai eszközök használatával többen dolgozhatnak távmunkában, s magában az álláskeresésben is segítséget nyújthat. A tanuláshoz, különféle képzésekhez manapság elvárható infrastruktúra pedig külterületen is elérhetővé kell, hogy váljon, javítva ezzel a foglalkoztatás szerkezetét.
Projektek	<p>Rászoruló gyermekes családok számára kistérségi pályázat meghirdetése számítógéphez juttatás érdekében.</p> <p>Együttműködés az internetszolgáltató cégekkel a külterületi lefedettség biztosítása érdekében.</p> <p>Adó-vevőtornyok építése a még lefedetlen területeken.</p> <p>A külterületi internetelérhetővé tételének új, megbízható módjának keresése.</p>

Intézkedés	Zöldenergia termelés infrastruktúrája tanyai ingatlanokon.
Cél	Megújuló energia használatának elterjesztése, ezáltal költséghatékony, öfenntartó energiagazdálkodás kialakítása a külterületen.
Indoklás és leírás	Az energiaárak magas költségei manapság minden háztartást nehéz helyzetbe sodornak, és nincs ez másképp a külterületen él k életében sem. Napjaink egyik f és egyre nyilvánvalóbb problémája az energiaellátás drágulása, a nem megújuló energiák használatának környezetszennyez hatása és lassan kimerül forrásai. Ezt a szempontot szem el tt tartva a megújuló energiák használata felé kell fordulni, hiszen ez a jöv ben sokkal kifizet d bb. A szélenergia, napenergia, geotermikus energia, illetve a biogázból el állított energia használata mind lehetséges alternatíva a külterületen él k energiatermelése szempontjából. A két kistérség adottságai rendkívül jók zöldenergia tekintetében, hiszen a napfényes órák száma magas, síkság jellegének köszönhet en a szélenergia hatékony lehet, illetve köztudottan jelent s termálvízkezeléssel rendelkeznek a területek. Amellett azonban, hogy hosszútávon jó befektetésnek számít, illetve alacsony fenntartási költségekkel rendelkezik, kiépítéséhez még igen nagy t kére van szükség. Emiatt szükséges támogatni az alternatív energia elterjesztését, különösen a külterületen, ahol kiválóak az erre épül adottságok. A zöldenergia infrastruktúrájának kialakítása a kérd ívezés során nyilatkozó tanyai ingatlantulajdonosok véleménye szerint nagyon fontos fejlesztési lehet ség, mely indokolja a támogatás szükségességét.
Projektek	Zöldenergiát népszerűsít és bemutató kiadványok szerkesztése, fórumok szervezése a kistérségben. Napkollektorok beszerelésének támogatásához anyagi forrás el teremtése. Szélkerekek felállításának támogatásához anyagi forrás el teremtése. Üvegházak termálvízzel történ f tésének elterjesztése, támogatása. Biomassza éget er m vek, kazánok létrehozásának támogatása, energianövény ültetvények telepítése.

Intézkedés	Egyedi szennyvízkezelési technológiák meghonosítása.
Cél	Környezetkímél , külterületen hatékonyan alkalmazható szennyvízkezelési technológiák bevezetése külterületen.
Indoklás és leírás	A tanyai ingatlanokon általánosan felmerül probléma a megfelelő infrastruktúra kialakításának hiányosságai. A szennyvíz elvezetése sajnos a tanyák egy részében egyáltalán nem megoldott, a legtöbb helyen pedig szikkasztó kialakításával m ködik. Szennyvízelvezet csatornahálózat sok esetben belterületen is csak a tervezés fázisában van, külterületi alkalmazása pedig kivitelezhetetlen, illetve nem költséghatékony megoldás. A higiénia fenntartása, egészséges környezet meg rzése végett speciális szennyvízkezelési technológiák meghonosítására van szükség külterületen. A környezetkímél megoldások megakadályozzák a szennyez anyagok talajba jutását és ezzel a kés bbi lehetséges egészségkárosodást is.
Projektek	Egyedi szennyvízkezelési technológiák bevezetése a szennyvízelvezetést teljes mértékben nélkülöz tanyákon.

Intézkedés	Egészséges ivóvízzel való ellátás, törpe vízer m vek, egyedi víztisztító rendszerek kifejlesztése és elterjesztése.
Cél	Az ivóvízmin ség problémáinak megszüntetése, a külterületen él k egészséges ivóvízzel való ellátása.
Indoklás és leírás	Szintén infrastrukturális probléma a megfelelő ivóvízzel való ellátás a tanyavilágban. A két kistérség egészében tapasztalható valamilyen probléma az ivóvíz min ségével, melyet szakemberek igazolnak és a lakók is folyamatosan tapasztalnak. A tanyaiak többsége nem jut vezetékes vízhez, jelent s részük norton kútból, de nem ritka, hogy ásott kútból szerzi a háztartásának szükséges vízmennyiséget. Az ásott kútból nyert talajvíz az intenzív mez gazdasági tevékenység, a m trágyázás, a kemikáliák mind nagyobb mérv használata miatt emberi fogyasztásra alkalmatlan. Tehát az ásott kutak vizéb l fogyasztó lakosság egészsége közvetlen veszélyben van. A nortonkutak használata a korábbi években megnyugtató megoldásnak t nt, de a térség speciális talajviszonyai, és a talajvízszint ingadozása miatt a mez gazdaságban alkalmazott kemikáliák egyre mélyebb rétegekbe jutnak le. A nortonkutak vizének többsége mára nitrátossá, emberi fogyasztásra többségében alkalmatlanná vált. Ennek okán a vízben található összetev k károsak lehetnek az egészségre hosszú távon, melynek megszüntetése sürges feladat. Megoldást jelenthet egyedi víztisztító berendezések elterjesztése a súlyosan érintett településeken, valamint törpe vízer m vek kialakítása a külterület egyes pontjain. Ezek a kisebb központi bázisok tennék lehetővé az egészséges ivóvízhez jutást minden külterületi lakos számára, melynek fontossága nem megkérd jelezhet , kifejlesztése és alkalmazása kiemelten fontos prioritás.
Projektek	Vízmin ség vizsgálatok elvégzése több ponton, minden településen. A leginkább veszélyeztetett tanyákon víztisztító berendezések elhelyezése. Törpe vízer m vek kialakítása a települések külterületi kijelölt pontjain, ahonnan a közelben lakók egészséges ivóvízhez juthatnak.

Intézkedés	Szeméttelpek m ködtetése, környezetszennyez források kiküszöbölése, a tanyai szelektív hulladékgy jtés megszervezése.
Cél	A külterületi egészséges környezet fenntartása, korszer hulladékgazdálkodás megszervezése.
Indoklás és leírás	A tanyai háztartásokban, gazdaságokban felgyülemli hulladék mennyiségét nem hagyhatjuk figyelmen kívül, kezelésükkel foglalkozni elengedhetetlen feladat. A tanyákon a szokványos háztartási hulladékmennyiségen túl keletkeznek vegyi hulladékok is, hiszen a mez gazdasággal foglalkozó személyek jellemz en vegyszerekkel kezelik növényeiket, melyek után szemét keletkezik. Emellett pedig jellemz a különböz vállalkozások, gazdaságok hulladék-összetételére a sokféle, m helyb l kimaradó, elromlott termelési eszközökb l, járm vekb l származó szemét, melyet elégetni sem lehet. A szemétegetés els sorban külterületi jelenség, hiszen a sokáig nem megoldott szemétszállítás (számos település külterületén napjainkban sem m ködik) miatt a lakók csak így tudták „eltüntetni” a feleslegessé vált tárgyakat, anyagokat, eszközöket stb., komoly környezetszennyez hatást keltve ezáltal. A szeméttelpek m ködtetése ezt a problémát oldja meg, az ide elszállított szemetet megfelelő körülmények között tárolják tovább. A

	<p>hulladékgazdálkodás, a jelentős szemétermelés egyik jelenkori, környezetkímélő megoldást jelentő eleme a szelektív hulladékgyűjtés egyre szélesebb körben való elterjesztése. A szelektíven gyűjtött hulladékot megfelelő tárolókba kell helyezni, melyeket a tanyavilágban is elérhetővé kell tenni, hogy az ott termelőtől újrahasznosítható szemetet később feldolgozhatják. A sikeres megvalósításhoz a környezeti nevelés módszeréhez kell nyúlnunk, hiszen a tanyavilágban még egyáltalán nem terjedt el a szelektív szemétyűjtés, ezt a tanyasiak gondolkodásmódjába fokozatosan be kell építeni.</p>
Projektek	Szemétszállítás bevezetése külterületen legalább havi 1 alkalommal minden érintett településen.
	Az illegális személerakóhelyek felszámolása.
	Szelektív hulladékgyűjtőzsákok eljuttatása minden tanyára.
	Gyűjtőpontok kijelölése (pl. postaládák mellett, buszmegállóknál) vagy a szelektíven gyűjtött szemétszállítása és megfelelő helyre juttatása.
	Környezeti nevelés minden általános iskolában, szelektív hulladékgyűjtéssel kapcsolatos programok, akciók szervezése.

Intézkedés	Településeket összekötő kerékpárút-hálózat beépítése.
Cél	A kerékpáros közlekedés biztonságos feltételeinek kialakítása, a kerékpáros közlekedési mód népszerűsítése, kerékpáros turizmus elterjesztése.
Indoklás és leírás	<p>A tanyasiak számára az egyik leggyakrabban használt közlekedési eszköz a kerékpár, melynek magyarázata, hogy viszonylag kis fenntartási költségekkel jár és könnyen beszerezhető jármű. A kerékpárral való utazás sok esetben hátrányokkal is rendelkezik, például hogy nem szennyezi a környezetet és még az egészséges életmód fenntartásában is szerepet játszik. Hátrányai közé tartozik a rossz állapotú utakon való nehéz megkötés, valamint a fő útvonalakon, forgalmas útszakaszokon való veszélyeztetett haladás. A kerékpárutak települések közötti kiépítése lehetnévé tenné a biztonságos kerékpáros közlekedést, valamint a közlekedési kapcsolatok erősítését, egyébiránt pedig a tanyasiak és belterületi lakosok környező településekre való utazását. A kerékpárút-hálózat kiépítése a turizmusban is látványos fellendülést hozna, hiszen a kerékpárral közlekedő túrázók, kirándulók száma egyre nagyobb hazánkban, és az igény egyértelműen fennáll az ilyen úthálózatok kialakítása iránt.</p>
Projektek	Kerékpárút kiépítése Bordány-Zákányszék-Mórahalm között.
	Kerékpárút kiépítése Ópusztaszer és Kistelekek között. (?)
	?

Intézkedés	Tanyai lakosságot érintő közösségi közlekedés kialakítása.
Cél	A külterületi elérhetőség, kapcsolattartás javítása.
Indoklás és leírás	
Projektek	

6.2. A mez gazdaságból élők foglalkoztatási, jövedelemszerzési viszonyainak stabilizálása, kiszámíthatóbbá tétele

Intézkedés	Az állattartás tanyai feltételeinek megteremtése, mintagazdaságok támogatása.
Cél	Az állattenyésztés gazdaságos feltételeinek visszaállítása a külterületen, turisztikai célú hasznosítás elterjesztése.
Indoklás és leírás	<p>A mez gazdasági tevékenységeken belül az állattenyésztéssel foglalkozó gazdák száma egyre inkább csökken, sőt, az extenzív állattartás szinte teljesen eltűnt. A haszonállatok tenyésztése egyre kevesebb bevételt hozott a gazdáknak, illetve a szigorú állattartási körülményeknek, feltételeknek sem tudtak minden esetben megfelelni. Ugyanakkor az utóbbi pár évben újra fellendülni látszik a húsipar, főként a szarvasmarha tenyésztést illetően, illetve a turizmus tekintetében az otthonos állatok iránti érdeklődés is megnőtt. Ezt a tendenciát kihasználva az állattartás hagyományainak visszaállítására kiváló lehetőség nyílik, hiszen ez motiváló tényező lehet a tenyésztőknek. A gazdák a megfelelő eszközök és termelői, bemutató helyiségek kialakításával uniós szabályoknak megfelelő körülmények között, kiváló minőségű állatállomány tenyésztését tehetik lehetővé. A mintagazdaságok ösztönöz leg hatnak az állattenyésztés elterjesztésére, az otthonos állatokat bemutató mintagazdaságoknak pedig a hagyományos extenzív állattartás visszaállításában és a turizmus fellendítésében van szerepe. Egyéb hasznosításként a mez gazdasági szaktanácsadás bázisainak gyakorló, bemutató terepei a térségben kedvező hatást fejtenek ki a termelőkre. Szükség van, a fajta- és technológiai kísérletek bemutatására, az igényes, EU konform mez gazdaságok bemutatására a termelői és egyéb érdeklődők többször kinyilvánított nagy érdeklődése miatt. A tevékenység, a termelés bemutatásával az ágazat jobb piacra jutását is elősegíti.</p>
Projektek	<p>Vágóhídműködtetése kistérségi szinten, mely a szerződött helyi tenyésztőktől vásárol fel állatot. otthonos állattartó telepek létrehozásának támogatása, turisztikai célú hasznosítása.</p> <p>Helyi tenyésztők által előállított húsipari termékek védjeggyel ellátása, értékesítési lehetőségek biztosítása.</p> <p>Mintagazdaságok létrehozása bemutató jelleggel szakemberek és turisták számára az érdeklődők körének megfelelően.</p> <p>Lovas tanyák kialakításának támogatása, turisztikai célú hasznosítása.</p>

Intézkedés	Tanyai termékek boltja.
Cél	Tanyasi gazdaságokon el állított termékek piacra juttatása.
Indoklás és leírás	A külterületen él k egyik f megélhetési forrása a mez gazdaság, azonban a különböz el állított termékeknek nehéz megfelel piacot találni, az értékesítés évek óta problémákba ütközik, az eladhatóság maga is kiszámíthatatlan. A térségi piacokon nehéz érvényesülni azoknak, akik kisebb tételben árulnak, vagy ritkábban tudnak árut el készíteni. Ugyanakkor ezek a termékek kiváló min ség ek és egészségesek, csupán megfelel népszerűsítésre szorulnak. A magyar termékek értékesítése kiemelt feladat hazánkban, s ezen belül a tanyai termékek külön figyelmet érdemelnek. A marketingstratégia része a tanyai termékek boltjának kialakítása, mellyel növelhetjük a gazdák termékeinek értékesítési lehet ségeit és megfelel rangra emelhetjük azokat. A termékek sokfélesége miatt a bolt kínálata kiszolgálhatná a helyi lakosság, a turisták és egyéb vásárlók igényeit is. A tanyai termékek fontos értéket képviselnek a Homokhátságon, melyekre fel kell hívnunk az ország többi részének is a figyelmét, támogatva ezzel a települések gazdálkodó embereit.
Projektek	<p>Az el állított termékek védjeggyel való ellátása (Homokháti Portéka).</p> <p>A védjeggyel ellátott, bevizsgált termékek népszerűsít marketing stratégiájának kidolgozása.</p> <p>A bolt helyének kijelölése, megvásárlása a kistérségek számára.</p> <p>A bolt m kötéséhez szükséges alpinfrastruktúra beszerzése.</p>

Intézkedés	F szerpaprika program.
Cél	A f szerpaprika hagyományos értékének visszaállítása, termékfejlesztés.
Indoklás és leírás	A hazai f szerpaprika termelés fokozatosan zsugorodik, a piaci helyzet kaotikus, fokozatos a piacvesztés, és jelent s az import. A jövedelmez ség kiszámíthatatlan, a beruházások kockázatosak, t keháttér hiányzik a megfelel el állításhoz. A fogyasztói szokások változása miatt a termék presztízsértéke is csökkent, az rlemény alsóbb osztályba pozicionált, vidékies hangulatot áraszt. Megfelel marketingstratégia híján manapság a fiatalok körében sokkal népszerűbbek egyes helyettesít termékek (chili, mexikói ízek, curry, szószok, mártások). A f szerpaprika a hagyományos magyar ételek fontos alapanyaga, hagyományosan kiváló min ség magyar készítmény, mely a Szeged környéki tanyavilágban tradicionális mez gazdasági termék. Az rlemény értékvesztettségét megfelel marketingstratégia kidolgozásával és alkalmazásával vissza lehet fordítani. Mindehhez szükséges az együttm ködés a piaci szerepl k között, mely után akár külföld felé is nyitni lehet az értékesítés terén.
Projektek	<p>Új természetstechnológiai eljárások kifejlesztése.</p> <p>Új f szerpaprika termékek kifejlesztése</p> <p>A magyar f szerpaprika eredetének védelme</p> <p>A bolt m kötéséhez szükséges alpinfrastruktúra beszerzése.</p>

Intézkedés	Háztáji termékek felvásárlási rendszerének és piaci viszonyainak kialakítása.
Cél	A tanyai gazdaságokon el állított termékek piacra juttatása.
Indoklás és leírás	A mez gazdaság jövedelmez sége a kiszámíthatatlan értékesítési viszonyok miatt a külterületi gazdák számára súlyos probléma. A tanyákon el állított, feldolgozott termékeknek nincs biztos megélhetést nyújtó felvásárlási rendszere, ami évr l évre megalapozná a tanyavilág élhet bb körülményeit. Egy jól m köd értékesít hálózat lehet vé tenné a háztáji termékek megfelel áron való eladását, amely új kiegészít munkalehet ségeket teremtve biztosítaná a megélhetést a tanyavilág egy része számára.
Projektek	A tanyai háztáji gazdaságban el állított termékek védjeggyel való ellátása. A tanyai termékek felvásárlási hálózatának elméleti kidolgozása, m ködésének megszervezése.

Intézkedés	Tanyai gazdaságok felszereltségének b vítése, korszer sítése.
Cél	A tanyai gazdálkodás körülményeinek korszer bbé tétele, versenyképesség növelése.
Indoklás és leírás	A f ként agráriumban elhelyezked tanyasi lakosság munkája során több problémába is ütközik. A mez gazdaság átlagosan gyenge jövedelmez sége, értékesítési hálózat problematikája mellett, a gazdák sok esetben nem rendelkeznek hatékony technológiai háttérrel sem. A f ként kistermel k eszközparkja, m velési és termelési módszerei elavultak, melyekkel a munka még csekélyebb profittal jár. Lehet séget kapva azonban a termel k új technológiákat honosíthatnának meg a hagyományos tanyasi mez gazdaságban, növelve ezzel a termelékenységet, s több esélyt adva ezáltal a megfelel értékesítésnek. A modern felszerelések tulajdonba bocsátását követ en a gazdaságok hatékonysága megn , felvehetik a versenyt a kedvez bb adottságokkal rendelkező régiókkal, és a külföldi fejlett mez gazdasági kultúrával rendelkező országok gazdáival szemben, egyenl esélyeket biztosítva maguknak.
Projektek	A gazdaságok számára mez gazdasági gépbeszerzési pályázatok kiírása. Az új technológiákat alkalmazó gazdaságok támogatása. Modern betakarító eszközök beszerzésének támogatása. Korszer tárolóhelyiségek, állattartásra alkalmas épületek kialakításának támogatása (pl.: h t ház, raktár, istálló). Új vet magok, növényfajták használatának támogatása. Energianövények termesztésének támogatása. Vállalkozások beindításának ösztönzése, beindításához szükséges infrastruktúra biztosítása.

Intézkedés	Min ségi biotermékek el állításának ösztönzése.
Cél	Új típusú gazdálkodási formák meghonosítása és támogatása a külterületen.

Indoklás és leírás	A hagyományos mez gazdaság módszereit, alkalmazott technológiáit tekintve több szempontból nem felel meg a modern kor követelményeinek. Az intenzív m veléssel a homoktalajok nem jutnak elegend tápanyaghoz, így folyamatos utánpótlásra van szükség, a hiányt a gazdák m trágyák alkalmazásával enyhítik. Emellett a különböz gyomnövények, kártev k ellen vegyszerekkel védekeznek, melynek hatóanyagai károsíthatják a környezetet, a talajt és nem utolsó sorban a növényekbe való bekerülésük káros lehet a fogyasztók egészségére is. Ennek a problémásornak a megoldása a biogazdálkodás elterjedése, mely a m velés során semmilyen mesterséges anyagot nem alkalmaz. A termékeket csak természetes anyagokkal kezelik, a kártev ket természetes ellenségeikkel pusztítják, el állítva ezzel egy egészséges és ízletes élelmiszert. A tanyasi termékek népszerűsítése a min ségi biotermékek el állításával még eredményesebb lehet, hiszen egyre több ember választja az egészségtudatos életmódot, melynek szerves része a mesterséges anyagok mindennem elkerülése és így biopiacokon való vásárlás.
Projektek	<p>A biogazdálkodást ismertető és népszerűsítő kiadványok szerkesztése, fórumok szervezése.</p> <p>Egészséges életmód keretein belül bioélelmiszerekkel kapcsolatos rendezvények szervezése.</p> <p>Biopiac létrehozása a kistérségi központokban vagy hetente 1 napon bioélelmiszerek értékesítési és vásárlási lehet ségének biztosítása helyi kispiacokon.</p> <p>Biogazdálkodók kiemelt támogatása (értékesítés, védjegy, infrastruktúra, vállalkozás beindításához szükséges feltételek biztosítása, adminisztrációs terhek csökkentése helyi szinten).</p>

Intézkedés	Öntözéses kertészet feltételeinek megteremtése a Homokhátság vízpótlási rendszerének kialakításával, valamint öntöz szövethozók megszervezésével.
Cél	Vízkinccs meg rzés és okszer vízgazdálkodás a külterületen.
Indoklás és leírás	A száraz id szakokban a mez gazdaság egyik legnagyobb nehézséget okozó feladata a növények öntözésének megoldása. A napi szint folyamatos öntözés kánikulában elengedhetetlen a növények megfelelő fejl déséhez, azonban a vízhasználat sokszor nem megfelelő az ilyen id szakokban. A gazdák az öntöz berendezéseken át a talajba jutó vizet a legtöbb esetben fűrt kűtről, szivattyúval szerzik, mely súlyos vízvesztéssel jár mindkét kistérségben. Ugyanakkor túlságosan es s, belvizes id szakokban a felhalmozódó vízmennyiséggel sem tudnak mit kezdeni a helyiek, így az ilyen periódusokban összegyűl víz – károkat okozva – eltávozik a területr l. A széls séges id járás hatásainak enyhítésére célszerű lenne vízpótlási rendszerek kialakítása, s a víz öntözéshez szükséges mennyiségének víztározókban való összegyűjtése csapadékos id szakokban. Ezzel a komoly vízpazarlás lényegesen csökkenne és a száraz-nedves id szakok könnyebben átvészelték lennének. Kiszámíthatóvá és környezetkímél vé válna a mez gazdaság számára létfontosságú víz mennyisége és elérése, a vízkormányzás lehetővé tenné az okszer vízgazdálkodást, az erre alapozó öntözéses kertészetek kiváló m ködését.
Projektek	<p>Víztározók rendszerének kidolgozása és kialakítása.</p> <p>Öntöz szövethozók kialakítása a külterület megfelelő pontjain. (?)</p> <p>Korszerű öntöz rendszerek, berendezések beszerzésének támogatása.</p>

6.3. A tanyai lakosság szociális ellátásbeli igényeinek kielégítése, külterületi szolgáltatások mennyiségének b vítése és min ségének javítása

Intézkedés	Tanyai képvisel testület létrehozása a kistérségben (vagy településenként).
Cél	A külterületi lakosok esélyegyenl ségének növelése.
Indoklás és leírás	A kistérségek külterületének nagysága jelent sen meghaladja a belterületét, valamint a lakosság közel fele külterületen él. A külterület speciális problémákkal küzd, mely a szórványos beépítettség miatt alakult ki, melynek lényege a térbeli, fizikai elkülönülés a belterületh I, és a társadalmi hozzátartozás a belterülethez. A társadalmi hozzátartozást növelné és az érdekérvényesítést segítené el a tanyai képvisel testületek létrehozása, hiszen a külterület problémáit csak azok tudják igazán megoldani, akik maguk is ott élnek és nap mint nap tapasztalják a nehézségeket. A kifejezetten tanyai lakosok közül megválasztott testület reagálni tud a felmerül problémákra, továbbítva azt az önkormányzat képvisel testülete felé, gyorsítva ezzel a megoldás lehet ségét. A hátrányos helyzet az esélyegyenl ség el segítségével jelent sen csökkenne, hiszen így a tanyasiak jóval hatékonyabban tudnák érdekeiket érvényre juttatni.
Projekt	Településenként 4 f s külterületi lakhellyel rendelkező képvisel testület létrehozása. Tanyasiak számára külön lakossági fórumokon való véleménynyilvánítás lehet ségének biztosítása a külterületi problémák megoldása érdekében.

Intézkedés	Iskolabusz járatok megszervezése, m ködtetése külterületen.
Cél	A rászoruló családok gyermekeinek oktatási intézményekbe való eljuttatása napi szinten, a családok közlekedési terheinek csökkentése.
Indoklás és leírás	A külterületen él családok helyzete több szempontból is figyelmet érdemel. Számukra a kapcsolattartás a belterülettel kiemelten fontos, hiszen gyermekeiknek biztosítani kell az oktatási intézményekbe való eljutást. A feladatot minden nap teljesíteni kell, hiszen az egyes intézmények látogatása kötelező érvény , és gyermekeik társadalmi beilleszkedését, értékes feln tté válását teszi lehetővé. A naponta többszöri, általában több kilométeres út megtételét anyagi helyzet I, egyéb lehet ségekt I függ en sokféleképpen oldják meg. A hátrányosabb helyzet családok gyermekei akár kilométereket is gyalogolhatnak, míg elérnek az iskolába, vagy buszmegállóhoz, s emiatt jóval korábban is kell elindulniuk belterületi társaiknál. A kisebb gyermekek óvodába, vagy bölcs débe juttatása a gépkocsival nem rendelkező szül knél még nagyobb gondot okoz, mivel az utak sokszor nem járhatók kerékpárral sem, széls ségesebb esetben az autóval rendelkezők is nehézségekbe ütköznek, a felmerül pluszkiadásokkal már nem is számolva. Több gyermek esetén a változó id pontban való hazautaztatás is komoly szervezést igényel, így akár naponta 3-szor is be kell utazni belterületre a szül knek, ez természetesen munkahellyel (nem otthonukban dolgozók esetében) rendelkező szül k számára újabb gondokat vet fel. A családok életének

	könnyítése érdekében célszerű iskolabusz járatok szervezése külterületen, mely kijelölt útvonalakon közlekedve iskolába, vagy óvodába szállítaná a rászoruló gyermekeket, valamint a hazaszállítást is megoldaná egy optimális időpontban. A megkövetelés során figyelembe kell venni az olyan területeket, ahol több gyermekkorú személy él, így növelve a kihasználtságot és a költséghatékonyságot.
Projektek	Iskolabuszként alkalmazható kisbuszok beszerzése kistérségi szinten. Igények felmérése az iskolákban, óvodákban a szolgáltatás megfelelő megköveteléséhez.

Intézkedés	Tanyagondnoki szolgálat kialakítása a Kisteleki kistérség minden településén.
Cél	A Kisteleki kistérség egészére kiterjedő, integrált tanyagondnoki hálózat kialakítása, az idősek és rászorulóknak szociális ellátásának megoldása.
Indoklás és leírás	A Kisteleki kistérség külterületi lakosságának körülbelül 16 %-a 60 év feletti időse ember, akik közül a legtöbben rendszeres gondozásra vagy segítségnyújtásra szorulnak. A megfelelő szociális ellátás megoldásához elengedhetetlen tanyagondnoki szolgálat csak Balástyán, Ópusztaszeren és Csengelén működik, ugyanakkor a többi településen is hasonló számú rászoruló él. A kistérségben egy összehangoltan működő, integrált szociális intézményrendszer kialakítása javasolt, mely az idősek számára túl, a hátrányos helyzetű családokat is segítené. Az idősek önmagukat sok esetben ellátni képtelenek, nem jutnak meleg ételhez minden nap, valamint orvoshoz járásuk, hivatalos ügyeik intézése, bevásárlás is nehezen megoldható számukra. Ezekben nyújt segítséget a tanyagondnoki szolgálat az ételkihordáson, házi segítségnyújtáson keresztül, emellett pedig hozzájárul az idősek mentális egészségéhez is. Az idősek túl a külterületi rászoruló családokat is figyelemmel kísérik a szolgálat tagjai, családsegítéssel, védnői szolgálat megkövetelésével, mellyel a megfelelő családmodell kialakítását teszik lehetővé és csökkentik a külterületen élő hátrányos helyzetű, olykor nem megfelelő körülmények között élő gyermekek számát.
Projektek	Tanyagondnoki szolgálat kialakítása Pusztaszeren és Kisteleken. A szociális ellátó intézmények integrációjának kialakítása a kistérségben. A tanyagondnoki szolgálatok infrastrukturális és személyi feltételeinek biztosítása.

Intézkedés	Tanyagondnoki szolgálat további megkövetése a Mórahalmi kistérségben.
Cél	Egy hatékonyan működő szociális ellátó rendszer megkövetési feltételeinek további biztosítása.

Indoklás és leírás	A Homokháti Szociális Központ kialakítását megelőzte aanyagondnoki modellprogram, melynek kiváló működése bebizonyította, hogy a modell az egész kistérségre alkalmazható. Azóta a kistérség minden településén működik anyagondnoki szolgálat, néhol nappali ellátással, bentlakásos idők otthonával kiegészülve. A rendszer hatékonysága az integráció és a strukturált működés eredménye, minden település intézménye kapcsolatban áll egymással és szervezeten működik. Kialakításának és folyamatos működtetésének köszönhetően nőtt az ellátásban részesülő külterületi gondozottak száma, az idős korúak életkörülményei javultak, a szolgáltatást igénybe vevők pedig elégedettek a dolgozók munkájával. Nem utolsósorban pedig a településeken fontos munkahelyteremtő szerepe is van a szociális ellátásnak, így elengedhetetlen további működtetése. Az szolgálatok fenntartása mind a dolgozóknak, mind pedig az igénybe vevőknek kiemelten fontos szempont, valamint nélkülözhetetlen a tanyai életkörülmények jobbá tételéhez.
Projektek	A Homokháti Szociális Központ működési feltételeinek és forrásainak biztosítása. Folyamatos továbbképzési lehetőségek elvégzésének biztosítása aanyagondnokok számára.

Intézkedés	Táv munka informatikai és képzési feltételeinek kialakítása.
Cél	A munkanélküliség csökkentése, humán erőforrás fejlesztése.
Indoklás és leírás	A külterületiek foglalkoztatottsági szerkezete némileg problémás, hiszen magas a képzetlenség aránya, ami magas munkanélküliséget generál. A tanyasiak nagy része legfeljebb 8 általános iskolai osztályt végzett, ami miatt az elhelyezkedés is nehezebb a munkaerőpiacon. A tanyák térbeli távolsága miatt kiemelt jelentősége lehet a távmunka bevezetésének, elterjesztésének, melyhez azonban megfelelő képzettségre és eszközökre van szükség. Távmunka mellett akár mezőgazdasági munkát is végezhetnek a munkavállalók, így kiegészítő jövedelemhez juthatnak, mely az agrárprofittal rendelkező Móraalmi és Kisteleki kistérségben nem elhanyagolható pozitívum. A távmunka lehetősége miatt többen vennének részt különböző képzéseken, mellyel javul a humán erőforrás, ezt továbbgyorsítva pedig csökkenni fog a munkanélküliség, a jövedelmi viszonyok és várhatóan a tanyai életkörülmények pedig javulnak majd.
Projektek	Számítógép-kezelő, használó tanfolyamok indítása a külterületen élők részére. Gyors- és gépíró tanfolyamok indítása a település lakói számára. Informatikai infrastruktúra biztosítása a távmunkában résztvevő személyek számára. Munkalehetőségek biztosítása távmunkában a tartós munkanélküliek számára.

Intézkedés	Szociális gazdaságvállalkozásainak támogatása, különös tekintettel a külterületi gyermeknevelés és idős gondozás bővítésére.
Cél	
Indoklás és leírás	
Projektek	

Intézkedés	Tanyai lakosok számára hitelszövetkezet szervezése.
Cél	
Indoklás és leírás	
Projektek	

Intézkedés	Közbiztonság javítása külterületen.
Cél	A tanyavilág biztonságosabbá tétele.
Indoklás és leírás	A tanyavilágban elkövetett bűnesetek száma igen magas, hiszen a szórt elhelyezkedés, sokszor bekerítetlen, lakatlan vagy idős lakta távoli tanyák, ahol közvilágítás sem működik kiváló alkalmat jelentenek az elkövetők számára. A bűncselekmények nagy száma a lakók körében folyamatos aggodalomra ad okot, hiszen legtöbb esetben munkájukhoz nélkülözhetetlen eszközöket tulajdonítanak el tőlük, az esetek felderítése pedig az illetékesek számára nehéz feladat. A közbiztonság javítását a polgárok rendszeresebb járőrszolgálatával, és a rendszerrel való közvetlen összeköttetéssel, szoros együttműködéssel érhetjük el. Folyamatos programokkal kell tájékoztatni a tanyasiakat az őket érintő lehetséges veszélyekről, különös tekintettel a fiatalok gyermekekre, akik megfelelő neveléssel tudatos és törvényismerettel felntekké válhatnak.
Projektek	Heti többszöri járőrszolgálat a polgári egyesületek szervezésében minden település külterületén. Rendszeres tájékoztatók szervezése a felnőtt, idős és a fiatalok lakosság számára.

Intézkedés	Munkaerőpiaci és turisztikai oktatási, képzési programok szervezése a tanyai lakosság számára (egyéb alternatív bevételi források megismertetése a lakosokkal).
Cél	A külterületi lakosság munkaerőpiaci helyzetének javítása.
Indoklás és leírás	A munkanélküliek, állandó jövedelemmel nem rendelkezők nagy száma indokolja, hogy ezzel a problémával kiemelten kell foglalkozni a tanyavilágban. A munkába járás költséges, a munkaadók nem szívesen fizetik ki a munkavállaló drága közlekedési költségeit, és a tömegközlekedést is nehézkesen lehet csak a tanyákról igénybe venni. A foglalkoztatottak közül legnagyobb arányban az ingázók jellemzőek, a vállalatok a leépítéseknél elsősorban a bejáróktól igyekeznek megszabadulni. Fontos tehát, hogy a veszélyeztetett réteg szociális problémáit megelendő a munkaerőpiacon eladható tudással, képességekkel rendelkezzen, mivel a felmérés adatai alapján idáig ez nem valósult meg, a képzettség igen alacsony szintnek tekinthető. A foglalkoztatás speciális formái, mint a távmunka szintén lehetőséget jelenthet a tanyákon, mivel a kistérség egyik meghatározó problémája a lakosság helyben történő foglalkoztatásának megoldatlansága. A kistérségben lévő szabad munkaerő nem rendelkezik azokkal a speciális ismeretekkel, amelyeket a foglalkoztatók megkívánnak. A munkanélküliek képzéseit és átképzéseit a foglalkoztatók igényei szerint kell kialakítani. A kistérségben elterjedt a falusi-tanyai turizmus, melynek részeként több tanyatulajdonos is vendégfogadásra alkalmassá teszi tanyáját. Azonban ahhoz, hogy valóban felkészülten várják vendégeiket, el kell sajátítani a vendégfogadás

	alapot szabályait, a turisták igényeit ismerni kell és ki kell szolgálni. Képzési programokon meg kell tanulniuk, hogy olyan színvonalú szolgáltatásokat nyújtsanak, amelyek visszacsalogatják a vendégeket.
Projektek	Vendéglátó ismeretek képzés indítása a tanyasi turizmusban résztvevők számára.
	A külterületi szálláshelyet kialakító tulajdonosok számára reklámtevékenység kialakítása, hirdetési lehetőségek biztosítása.
	Szakképzések indítása a kistérségek központjaiban a tartósan munka nélkül maradók, ill. jövedelemkiegészítésre szorulóknak számára (a Munkaügyi Központokkal együttműködve).

6.4. A külterületi természetes és épített környezet állagmegóvása

Intézkedés	Erdősítés
Cél	Defláció csökkentése a tanyás térségekben.
Indoklás és leírás	Az alföldi táj jellegzetesen mezőgazdasági hasznosítású, mely a megművelt földterületek nagy számát rejtje magában. A Homokhátságon különösen nagy probléma a homokos talajok megkötése, melyet már a múlt évszázadban elkezdtek fásítani, felismerték annak fontosságát. A defláció mértékét növeli, hogy a gazdák a lehető legtöbb földet megművelik, így a szeles időszakok során homokfúvások keletkeznek, nincs, ami megakadályozza a szél romboló hatását. Ez részletesebben azt jelenti, hogy a csapadékszegény nyári hónapokban a talaj felső rétege szinte teljesen kiszárad, így ilyenkor a hevesebb szélökések hatására megindul a talajfelszínen a homokszemcsék mozgása. A levegőben levő homokszemcsék mellett, hogy károkat okoznak a növényzetben sokszor szinte teljesen eltemetik a külterületi utakat, lehetetlenné téve rajtuk a közlekedést. A felszín növényborítása, a növényfedettség jelentős védelmet nyújt a szélrózsió káros hatása ellen. A további környezetkárosítás megakadályozására deflációs erdő sávokat kell létrehozni. Ennek érdekében már megkezdtek a munkálatok, a településeken falkókat hoztak létre a későbbi kiültetés utáni erdő sített területek növekedése érdekében. A mezővédő erdő sávok telepítése révén a termőterületek defláció elleni védelme megoldódik, és a külterületi utak állaga is megóvásra kerül.
Projektek	Mezővédő erdő sávok helyének kijelölése szakemberek segítségével, majd a fák kiültetése. Az erdő sávok folyamatos karbantartása, szükség esetén gondozása települési szinten.

Intézkedés	Vizes élőhely rehabilitációs programok.
Cél	A tanyavilág természeti értékeinek védelme, a táj hagyományos értékeinek megőrzése.

Indoklás és leírás	A környezetvédelmi problémák felismerésével párhuzamosan világszerte új természetvédelmi koncepció alakult ki, mely a környezeti hatásokat ellensúlyozó aktív védelmi beavatkozásokra épül, és b víti a természetvédelem társadalmi funkcióit is. Hazai viszonylatban az utóbbi években életbe lépett természetvédelmi törvénykezés alapján hangsúlyossá vált a védett értékek és területek tényleges természetvédelmi kezelése. Ebben m szakai, gazdálkodási jelleg feladatok is helyet kapnak. Ilyen intenzív beavatkozást jelent a már leromlott, átalakított területeken az eredeti állapothoz hasonló helyzet visszaállítása. A külterületeken számos olyan különleges él helytel találkozunk, melyek védelme a környezeti egyensúly megtartása érdekében elengedhetetlen. Különösen értékes ökológiai helyszínek a vizes él helyek, melyeket sok helyen ma már s r nádas, és egyéb növényzet borít. A vizes él helyek nem csak egyedi növényviláguk miatt, hanem különleges madárvilág szempontjából is fontosak. Rehabilitációs programok megszervezésével ezek a tájak visszaállíthatók eredeti állapotukba, melyet jól példáz a Nagyszéksós-tó eredményes rehabilitációja.
Projektek	<p>Veszélyeztetett vizes él helyek feltárása a kistérségekben.</p> <p>Folyamatos rehabilitációs programok indítása a fokozott veszélyben lévő értékes vizes területek helyreállítására.</p> <p>A rehabilitációs programban részt vevő vizes él helyek bevonása a települések idegenforgalmába.</p>

Intézkedés	Természetvédelmi területek további védelme, állagmegóvása, fenntartható hasznosítása.
Cél	A védett és védelemre érdemes helyi természeti értékek további fokozott védelme, az eredeti tájkarakter meg rzése.
Indoklás és leírás	A privatizáció során számos olyan külterületi rész került magánkézbe, amelynek védett növény és állatvilága ritkaságnak számít. Utólag már nagyon nehéz gondoskodni e területek megóvásáról, de egy ésszer , a hasznosítást is bizonyos szinten megenged szabályozás, és a m velésben, esetlegesen a turizmusban a természetes módszerek alkalmazása hozzájárul e helyek védelméhez. Ösztönözni kell a védett értékek közösségi tulajdonba kerülését, mivel a magánkézben sokszor nem érvényesülnek a táj meg rzését célzó tevékenységek. Sok esetben a lakosságban nem tudatosul, hogy milyen természeti értékek közelében él, ezért el kell segíteni, hogy a tanyai lakosok tisztában legyenek e területek értékeivel, földrajzi elhelyezkedésével, és a védettségb l adódó követelményekkel. Ez természetesen szükségessé teszi a tudatformálást, illetve az iskolai oktatásban a helyi környezeti elemek bemutatását, mely már az erdei iskola program beindításával részben megvalósult. Azokon a területeken, amelyek magánkézbe kerültek, ösztönözni kell a tájmeg rz gazdálkodást, esetleg az ökoturizmusba való bekapcsolódást. Mindezt el adások, célzott tájékoztatók segítségével, valamint önkormányzati vagy civil szervezés közösségek alakításával lehet elérni.
Projektek	<p>A védett természeti területek önkormányzati tulajdonba kerülésének el segítése.</p> <p>Települési tájékoztatók szervezése, kiadványok szerkesztése a helyi természeti értékek bemutatása és fontosságának tudatosítása érdekében.</p> <p>Az erdei iskolák programjaihoz hasonló természetvédelmi, oktatási, turisztikai célú programok szervezése a védett természeti értékekkel rendelkező településeken.</p> <p>Ökoturizmus népszerűsítése a természeti értékekkel rendelkező településeken.</p>

	Természetvédelmi, turisztikai célok érdekében civil szervezetek létrehozása önkéntes helyiek aktív közreműködésével.
--	--

Intézkedés	Tanyai építészeti értékek védelme.
Cél	A térség építészeti értékes tanyáinak védelme, megőrzése az utókor számára, valamint turisztikai vonzerővé tétele.
Indoklás és leírás	A külterületen található tanyák építési idejüket tekintve nagy részben 1945 előtt tehetők, számos olyan esettel is találkozhatunk, ahol 150-200 éves tanyaépületek maradtak fenn, akár máig lakott ingatlanként. Az egyes tanyák építészeti stílusa vagy módja, hagyományos kialakítása hozzátartozik nemzetünk gyökereihez, melyet ővni és megőrizni szükséges. A meglévő, nem lakott, tehát kihasználatlan tanyai építészeti értékek hasznosíthatók a tanyasi turizmus számára, hiszen a turisták nagyon nyitottak az ilyen látványosságok felé, keresik a tradíciók jelenkori megjelenési formáit. Megőrzésük természetesen, nem csak a turisták vonzása miatt fontos, hanem a helyi néprajzi kultúra részeként hagyományaink feltárásában, megőrzésében és ápolásában is lényeges elem.
Projektek	<p>A tanyai építészeti értékek feltárása településenként önkéntesek, civil szervezetek, szakemberek bevonásával.</p> <p>A települések külterületi épített értékeinek (tanyák, tanyasi iskolák, útszélek keresztjei, emlékhelyek, viharharangok, stb.) kiadványban való megjelentetése a helyiekkel való megismertetés, valamint turisztikai célok érdekében.</p> <p>A kiemelkedő néprajzi jelentőséggel bíró építmények helyi védelem alá vonása.</p> <p>Egyes önkormányzati tulajdonba kerülő tanyai épületek tájházként, hagyományörző programok helyszíneként való üzemeltetése.</p> <p>A magántulajdonban lévő értékes tanyaépületek turisztikai célú hasznosításának ösztönzése, illetve állagmegővésének támogatása.</p>

Intézkedés	Korszerű tájgazdálkodás elősegítése (termőföld védelme, környezetkímélő művelési módok kialakítása).
Cél	A termőföld védelme, környezetkímélő művelési módok kialakítása.
Indoklás és leírás	A tájgazdálkodás a táj fenntartására irányuló tevékenységek összessége, olyan emberi tevékenység, mely egyfelől a táj lényeges elemeinek fenntartására, folyamatos újratermelésére irányul, másfelől hozzájárul a szélsőségek kiegyenlítéséhez, a táji adottságok fennmaradásához. A tanyavilág jelentős része mezőgazdasági hasznosítású földterület, amelyet rendszeresen megművelnek. A folyamatos talajlazítás, a műtrágyázás és vegyszeres permetezés során a talajba kerülő nitrátok, sók, egyéb kemikáliák károsítják a talajt, bejutnak a talajvízbe felborítva ezzel az ökológiai rendszert is. A földterületek egyre inkább kimerülnek az intenzív gazdálkodás miatt, így veszítenek értékükből. A korszerű tájgazdálkodás elősegítése segíti a táj arculatának helyreállítását, ezzel több lesz a turisztikai lehetőség is, mindez pedig a vidék fejlődését segíti elő. A táj közel optimális állapota megfelelő emberi beavatkozásokkal visszaállítható.
Projektek	A hagyományos gazdálkodási formák (pl. extenzív állattartás) újbóli elterjedésének támogatása.

Vegyszermentes, vagy szigorú engedélyezési szabályoknak megfelelő gazdálkodók támogatása.
Biogazdaságok kialakításának támogatása.
Gyümölcsösök, erdők telepítésének támogatása.

Források

- A Kisteleki Kistérség Turisztikai Helyzetelemzése, 2010.
- A Kisteleki Kistérség Integrált Területfejlesztési, Vidékfejlesztési és Környezetgazdálkodási Programja, 2006.
- A Kisteleki Kistérség Gazdaságfejlesztési Konceptiója, 2005
- A Homokháti Kistérség Kulturális Stratégiája, 2009.
- A Homokháti Kistérség Agrárstruktúra és Vidékfejlesztési Stratégiai Programja, 2004.
- Bordány Község Gazdasági Programja 2011-2014.
- Helyi Vidékfejlesztési Stratégia – Homokhátság (Mórahalmi és Kisteleki kistérség közös programja), 2009.
- A Homokháti Kistérség Területfejlesztési Konceptiója, 1998.
- Homokháti Kistérség Többcélú Társulása Közös Helyi Hulladékgazdálkodási Terv, 2011.
- Mórahalom Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája, 2008
- A Homokháti Kistérség Tanyafejlesztési Programja, 2000., 2001.
- TeIR adatbázis
- KSH adatbázis
- Az érintett települések honlapjain olvasott információk.

Függelék

1. számú melléklet: A felméréshez alkalmazott kérdőív.

TANYAFEJLESZTÉSI PROGRAM

A Mórahalmi és a Kisteleki Kistérség Tanyafejlesztési Programja

Kérdőív

TÁJÉKOZTATÓ

VIDÉKFEJLESZTÉSI
MINISZTERIUM

Jelen kérdőív a Mórahalmi és a Kisteleki Kistérség Tanyafejlesztési Programjának kidolgozásához nyújt segítséget.

A kérdőív kitöltése nem kötelező.

A kérdőív célja, hogy valós képet kapjunk az érintett kistérségek tanyavilágának állapotáról, lakosságáról, az őket érintő problémákról, és így megfelelő fejlesztési javaslatot tudjunk kialakítani a tanyai életkörülmények javítására. A felmérés kizárólag a tanyai lakosságot érinti és az ott élők, dolgozók érdekeit szolgálja. A fejlesztési programba a kérdőívre adott válaszok által kirajzolódó sarkalatos problémák és teendők kerülnek be annak érdekében, hogy a jövőben reális gazdasági, társadalmi fejlesztéseket tudjanak megvalósítani a települések térségi szinten a tanyákon élők és/vagy dolgozók számára.

Köszönjük, hogy válaszaival hozzájárul a Mórahalmi és a Kisteleki Kistérség Tanyafejlesztési Programjának megvalósulásához.

Kistérség:
Település neve:
Tanya házszáma:
(Tanya helyrajzi száma:)
Kérdező biztos neve:

0. Összedlt, romos tanya: igen (1) (ebben az esetben a kérdőív kitöltése befejeződik)
nem (2)

A következő kérdések az Ön háztartására vonatkoznak.

1. Hányan élnek egy háztartásban?

2. Kb. mekkora alapterület az Önök háza?m²

3. Mikor épült az Önök háza?
1945 előtt (1)
1945-1989 között (2)
1990-2000 között (3)
2000 után (4)

4. Milyen a falazat anyaga?
tégla (1)
vályog (2)
vert fal (3)
egyéb.....(4)

5. Milyen komfortfokozatú az Önök háza?
összkomfortos (fürdőszoba, WC, központi fűtés) (1)
komfortos (fürdőszoba, WC) (2)
félkomfortos (fürdőszoba vagy WC) (3)
komfort nélküli (4)

6. Milyen módon oldják meg a ház fűtését?
gáz (1)
villanyenergia (2)
fa, szén (3)
napenergia (4)
egyéb.....(5)

7. Hogyan oldják meg a vízellátást?
vezetékes víz (1)
fűtőkút (2)

8. Van-e a víz min ségével probléma? igen (1) nem (2)

9. Hogyan jutnak villamos energiához?

vezetékes villannyal (1)

helyi energiaforrásról üzemeltetett villannyal (2)

nincs villany (3)

10. A következ k közül mi tartozik a házhoz, illetve hány darab van bel le?

	db		db		db
a) szoba		e) m hely		i) ól (baromfi, sertés, stb.)	
b) konyha		f) gazdasági épület		j) kocsiszín	
c) fürd szoba		g) pince		k) fólia, üvegház	
d) garázs		h) istálló		l) góré	

11. A következ m szaki cikkek, szolgáltatások közül mi található meg az Ön háztartásában?

parabola-antenna (1)

internet (2)

vezetékes telefon (3)

mobiltelefon (4)

számítógép (5)

házi-mozi rendszer (6)

automata mosógép (7)

mosogatógép (8)

mikrohullámú süt (9)

fagyasztóláda (10)

12. Milyen/hány darab gépjárm vel/gépjárm vekkel rendelkeznek?

a) kerékpár db

b) motorkerékpár db

c) autó db

d) haszongépjárm db

e) munkagép, lassú járm db

13. Leggyakrabban mivel közlekednek a település belterületére? (Maximum kett t jelölhet meg.)

gyalog (1)

kerékpárral (2)

motorkerékpárral (3)

autóval (4)

tömegközlekedéssel (5)

egyéb: (6)

14. Leggyakrabban mivel közlekednek más településekre? (Maximum kett t jelölhet meg.)

gyalog (1)

kerékpárral (2)

motorkerékpárral (3)

autóval (4)

tömegközlekedéssel (5)

egyéb: (6)

15. Általában milyen gyakran jár be a belterületre?

naponta többször (1)

naponta egyszer (2)

- hetente párszor (3)
- hetente egyszer (4)
- havonta párszor (5)
- ritkábban (6)

16. Milyen messze található k tanyájuktól a következ k?

- a) m út km
- b) buszmegálló km
- c) bolt km
- d) iskola km
- e) postaláda km
- f) városközpont km
- g) orvosi rendel km

17. Milyen mez gazdasági tevékenységet folytat? (Többet is megjelölhet.)

- állattenyésztés (1)
- szántóföldi növénytermesztés (2)
- kertészet (3)
- nem folytat mez gazdasági tevékenységet (0)

18. Milyen földterülettel rendelkezik portáján kívül? nem rendelkezik (0) (→ 20. kérdés)

földterület	területnagyság (ha)
Szántó (1)	
rét-legel (2)	
Erd (3)	
Gyümölcsös (fajta:)	

19. Mire használja a földterületet?

- növénytermesztés (1)
- legeltetés (2)
- bérbe adja (3)
- parlagon hagyja (4)
- egyéb.....(5)

20. Milyen haszonállatot tart? (Többet is megjelölhet.)

- baromfi (1)
- sertés (2)
- marha (3)
- kecske, juh (4)
- egyéb.....(5)
- nem tart (0) (→ 22. kérdés)

21. Milyen célból?

- önellátás (1)
- árutermelés (2)

22. Melyik kategóriába sorolható az Ön háztartásának egy havi bevétele?

- 0-100.000 Ft (1)
- 100 001-200 000 Ft (2)
- 200.001-350 000 Ft (3)

350.001-x Ft (4)

23. Értékelje a háztartásban lakók általános egészségi állapotát!

Kit n , szinte soha nem szorulnak orvosi ellátásra.(1)

Átlagos, évente 3-4-szer orvosi ellátásra szorulnak.(2)

Átlag alatti, van olyan tagja a háztartásnak, aki rendszeres orvosi ellátásra szorul.(3)

Rossz, a háztartás több tagja szorul rendszeres orvosi ellátásra, ill. szenved tartós betegségben.(4)

A következő kérdések a tanya funkcióira vonatkoznak:

24. Tanyája a felsoroltak közül melyik kategóriába tartozik?

állandóan lakott (1)

állandóan lakott, rendszeres szociális ellátásra szoruló lakosokkal (2)

lakatlan tanya gazdasági funkcióval (3) (→ 31. kérdés, kivéve 25. kérdés)

lakatlan tanya gazdasági funkció nélkül (4) (→ 31. kérdés, kivéve 25. kérdés)

hobbitanya (saját célú üdülés, pihenés) (5)

25. Jelölje be, hogy a tanya mely gazdasági funkcióval/funkciókkal rendelkezik! (Többet is megjelölhet.)

mez gazdasági nagytermelés (*Keresked nek, felvásárlónak értékesíti a termékeket.*) (1)

mez gazdasági kistermelés (*A tanyán vagy helyi, térségi piacon értékesíti a termékeket*) (2)

mez gazdasági önellátás (3)

tanyai turizmus, vendéglátás (4)

egyéb gazdasági tevékenység (*helyi feldolgozás, stb.*) (5)

nem rendelkezik gazdasági funkcióval (6)

Az egy háztartásban él k személyes adatai:

26. A háztartásban él k korcsoport szerinti megoszlása:

a) 18 év alatti: f

b) 18-60 éves: f

c) 60 év fölötti: f

27. A háztartásban lév k nem szerinti megoszlása:

a) férfi: ... f

b) n : ... f

28. A háztartásban él k nemzetiség szerinti megoszlása:

a) magyar: f

b) szerb: f

c) román: f

d) német: f

e) roma: f

f) egyéb: f

29. A háztartásban él k foglalkozás szerinti megoszlása:

- a) f foglalkozású munkaviszonyú / részmunkaid s: f
- b) mez gazdasági vállalkozó: f
- c) egyéb vállalkozó: f
- d) stermel : f
- e) munkanélküli: f
- f) tanuló: f
- g) nyugdíjas:f

30. A háztartásban él k legmagasabb iskolai végzettség szerinti megoszlása:

- a) kevesebb, mint 8 általános: f
- b) 8 általános: f
- c) szakmunkásképz , szakiskola: f
- d) szakközépiskola: f
- e) gimnázium: f
- f) f iskola/egyetem: f
- g) egyéb: f

A következ kérdések az Ön véleményére vonatkoznak:

31. Mennyire elégedett Ön a következ kkel? Értékelje 1-t 15-ig!(1: egyáltalán nem, 5: teljes mértékben)

- a) a környezet tisztaságával települése külterületén?
- b) tanyájának állapotával?
- c) gazdaságának (ha van) felszereltségével, fejlettségével?
- d) települése belterületének megközelíthet ségével?
- e) a közbiztonsággal a település külterületén?
- f) a külterületi utak állapotával általában?
- g) szolgáltatások mennyiségével külterületen?

32. Ön szerint fejl dött-e a külterület településén, jobbak-e a körülmények, mint 10 évvel ezel tt?

- igen, jelent sen (1)
- igen, de alig észrevehető (2)
- nem változott semmi (3)
- nem tudom megítélni (4)
- inkább romlott a helyzet (5)

33. Ön szerint a felsoroltak közül melyekre van a legnagyobb szükség a tanyasi életkörülmények javításához? (Maximum 4-et jelölhet meg.)

- úthálózat (1)
- ivóvízellátás (2)
- villamosáram ellátás (3)
- csatornázottság (vízelvezet k) (4)
- informatikai hálózat (5)
- szemétszállítás (6)
- telefonellátottság (7)
- gázellátás (8)

34. Ön szerint mennyire fontosak a következő fejlesztések a tanyán élők számára? (1: egyáltalán nem, 5: teljes mértékben)

- a) tanyasi turizmus és egyéb alternatív bevételi források erősítése
- b) örökségvédelem (építmények, kulturális értékek védelme)
- c) természeti értékek feltárása, védelme
- d) bio-, ökoturizmusok létrehozása
- e) iskolabusz járatok megkövetése külterületen
- f) idős gondozás
- g) korszerű hulladékgyűjtés
- h) megújuló energia használatának támogatása

35. Mióta él jelenlegi otthonában? születése óta (1) (→ 38. kérdés) óta (évszám)

36. Hol lakott előzőleg?

- másik tanyán (1)
- egy falu belterületén (2)
- kisvárosban (3)
- nagyvárosban (4)

37. Miért költözött jelenlegi otthonába?

- gazdálkodás miatt (1)
- egészségügyi okokból (2)
- várt könnyebb megélhetés miatt (3)
- mindig tanyán szeretett volna élni (4)
- családi okok miatt (5)
- egyéb(6).

38. Gondolkodik-e azon, hogy a közeljövőben elköltözik?

- igen (1)
- nem (2) (→ 41. kérdés)

39. Ha igen, hova költözne?

- másik tanyára (1)
- egy falu belterületére (2)
- kisvárosba (3)
- nagyvárosba (4)

40. Ha igen, miért költözne el?

- nehezebb életkörülmények miatt (1)
- nehéz megközelíthetőség miatt (2)
- úgy érzi, elszigetelten él (3)
- munkahely/ család távolsága miatt (4)
- egészségügyi okokból (pl. gondozásra szorul) (5)

41. Szeret-e tanyán élni? igen (1) nem (2)

42. Ha választhatna, ide költözne-e még egyszer? igen (1) nem (2)

**Kérd ívünkre a válaszadás nem kötelez . Válaszaival hozzájárul kistérsége
Tanyafejlesztési Programjának elkészítéséhez, melynek célja a tanyákon él k
életkörülményeinek javítása.**

Válaszait kizárólag e program megvalósításához használjuk fel, és bizalmasan kezeljük.

Köszönjük, hogy válaszaival segítette munkánkat!

Elérhet ség: Homokháti Kistérség Többcélú Társulása

6782 Mórahalom, Millenniumi sétány 2.

Tel./ fax: 62/280-124

e-mail: info@homokhat.hu

Szatymaz Község

P O L G Á R M E S T E R É T L

6763 Szatymaz, Kossuth u. 30.
Tel.: 62/583-560 Fax: 62/283-311
E-mail: pmhivatal@szatymaz.hu

Iktatószám:

Tárgy: Sportegyesület pályázatához
hiánypótlás

Szatymaz Község Képvisel -testülete **Szatymaz**

Tisztelt Képvisel -testület!

A Szatymazi Sportegyesület „sportpályát kiszolgáló öltöz blokk és hozzá kapcsolódó rekreációs épület építése” tárgyú pályázatban hiánypótlási felhívást kapott a Magyar Labdarugó Szövetségt l. A hiánypótlási felhívás szerint a beruházással érintett ingatlan tulajdonosának hozzájáruló nyilatkozata szükséges arról, hogy a beruházás üzembe helyezését követ 30 napon belül hozzájárul ahhoz, hogy a Magyar Állam javára a beruházás üzembe helyezését követ legalább 15 évre a folyósított támogatás mértékéig jelzálogjog bejegyzésre kerüljön sor.

Fentiekre figyelemmel az alábbi határozati javaslatot terjesztem a T. képvisel testület elé.

Határozat

Szatymaz Község Képvisel -testülete megtárgyalta a „ sportpályát kiszolgáló öltöz blokk és hozzá kapcsolódó rekreációs épület építése „ tárgyú pályázat hiánypótlási felhívását és az alábbi döntést hozta:

Szatymaz Község Képvisel testülete hozzájárul ahhoz, hogy a „ sportpályát kiszolgáló öltöz blokk és hozzá kapcsolódó rekreációs épület építése „ tárgyú beruházás üzembe helyezését követ 30 napon belül az Önkormányzat tulajdonát képez Szatymaz, 359/1 hrsz-ú ingatlanra, a Magyar Állam javára a beruházás üzembe helyezését követ legalább 15 évre a folyósított támogatás mértékéig jelzálog bejegyzésre kerüljön sor.

A képvisel -testület felhatalmazza a polgármestert, a szükséges intézkedések megtételére.

Felel s: polgármester

Határid : azonnal

Határozatról jegyz könyvi kivonaton értesítést kap:

1. Dr. Kormányos László polgármester
2. Mákos Istvánné jegyz
3. Magyar Labdarugó Szövetség

Szatymaz, 2012. július 18.

dr. Kormányos László
polgármester

Száma: 189-7/2012/U1

Tárgy: NetChannel Kft. kérelme

Szatymaz Község Képvisel -testülete
Szatymaz

Tisztelt Képvisel -testület!

A NetChannel Kft. 2011. 06. 22. -én bérleti szerz dést kötött az önkormányzattal a hidroglóbusz meghatározott részein ismétl állomás telepítése céljából. A bérleti szerz d és határozott id re 2016. 03. 01-ig szól. Bérll azzal a kéreéssel fordult a testülethez, hogy a bérleti szerz d est „írják át” a NetChannel Plusz Kft részére.

A NetChannel Plusz Kft nem jogutódja a Channel Kft-nek, ezért a NetChannel Plusz Kft –vel csak akkor lehet megállapodást megkötni, ha a NetChannel Kft. az eredeti megállapodást felmondja, vagy kéri a közös megegyezéssel történ megszüntetését.

Nyilvántartásunk szerint a NetChannel Kft-nek 62.250.- Ft bérleti díj tartozása van az Önkormányzat felé.

Fentiekre figyelemmel az alábbi határozati javaslatot terjesztem a T. Képvisel -testület elé.

Határozati javaslat

Szatymaz Község Képvisel testülete megtárgyalta a Net Channel Kft. kérelmét, és az alábbi döntést hozta:

Szatymaz Község Képvisel testülete azzal a feltétellel járul hozzá a NetChannel Kft-vel kötött bérleti szerz d és közös megegyezéssel történ megszüntetéséhez, ha a Kft. a megszüntetés napjáig esedékes bérleti díjat az önkormányzat részére megfizeti.

A képvisel testület hozzájárul ahhoz, hogy a NetChannel Plusz Kft-vel bérleti szerz d est kössön a NetChannel Kft-vel kötött megállapodás szerinti tartalommal.

A képvisel testület felhatalmazza a polgármestert a szükséges intézkedések megtételére.

Határozatról jegyz könyvi kivonaton értesítést kap:

1. Dr. Kormányos László polgármester
2. Mákos Istvánné jegyz

Szatymaz, 2012. június 24.

dr. Kormányos László
polgármester

Tisztelt Testület!

Alulírott Sárfi Tamás, mint a NetChannel Kft. és a NetChannel Plusz Kft ügyvezetője, azzal a kéréssel fordulok önökhöz, hogy a szatymazi víztoronyra NetChannel Kft ként kötött bérleti szerződésünket, kérném átírni az abban vállalt kötelezettségekkel együtt, a NetChannel Plusz Kft. részére!

Ha megoldható, az új cég 2012.07.01 –ével vállalná át a kötelezettségeket.

Az új szerződő fél adatai:

NetChannel Plusz Kft

6724 Szeged, Tópart u. 4. 4/17.

Adószám: 23708417-2-06

Cg.j.sz.: 06-09-018078

Bank: 10700433-67018389-51100005

Szatymaz Községi Önkormányzat		
2012 ERŐSÍTÉS: JÚL. 23	HATÁRIDŐ: 6/2/5	
TÁM: 155-6/2012	Mé:	db
ELŐSZÁM:	UTÓSZÁM:	CSYINTÉZŐ: S. Sárfi

Tisztelettel:

Sárfi Tamás Pál

Ügyvezető

NetChannel Kft. / NetChannel Plusz
Kft.

Kelt: Szeged, 2012-07-20

Bérlő köteles a saját költségén elvégezni mindazokat a munkákat, amelyek az ismétlőállomás az ismertetett célra történő megépítéséhez és üzemletetéséhez szükségesek.

Bérlő kötelessége, hogy az általa használt bérleményt, az oda felszerelt berendezéseket rendszeresen és előírászerűen karbantartsa, állapotukat ellenőrizze.

Bérlő feladata, hogy alkalmazottai, megbízottai a bérlemény, illetve a bérbeadó üzemletetési rendjét, előírásait, valamennyi tűz-, munka balesetvédelmi és más egyéb kötelező előírásokat megismerjék és betartsák.

Bérlő bérleményen végzendő tevékenységéhez, annak műszaki feltételeinek megteremtéséhez szükséges hatósági engedélyek beszerzése a bérlő feladata.

4. Bérbeadó kötelezettségei

Bérbeadó szavatol azért, hogy tulajdonában van a jelen szerződés 1. pontjában meghatározott, és a szerződés elválaszthatatlan részét képező 1. számú mellékletben ismertetett bérleményt magában foglaló ingatlan, és azon harmadik személynek nem áll fenn olyan joga, amely a bérlő jogainak gyakorlását korlátozná vagy kizárná, továbbá, hogy az ingatlan permentes.

Bérbeadó a bérleménnyel kapcsolatos építési munkák elkezdéséhez jelen szerződés aláírásával hozzájárul. Az engedélyezési hatóságok felé az esetleg szükséges hozzájárulását az aláírással egy időben megadja. A bérlő építési engedélyhez kötött munkálatokat csak hatósági engedély birtokában végezhet.

Bérbeadó, bérlő felkérésére köteles megfelelően együttműködni annak érdekében, hogy bérlő alkalmazottai, megbízottai a bérlemény illetve bérbeadó üzemletetési rendjét előírásait valamennyi tűz-, munka balesetvédelmi és más egyéb kötelező előírásokat megismerhessék.

6.

Bérleti díj:	240.000 forint+ áfa /év
Bérleti díjfizetés esedékessége	számla kibocsátását követő 15 napon belül.
Időarányos bérleti díj a 2011. évben	120.000,-FT+áfa
Bérbeadó bankszámlaszáma:	10402142-50495355-55501004

Bérleti díjat a bérlő banki átutalással teljesíti a bérbeadó által megküldött számla alapján, jelen szerződés 6. pontjában meghatározott bankszámlaszámra. Bérbeadó köteles a bérlőt írásban értesíteni, amennyiben bankszámlaszáma megváltozik. A bérbeadó az esedékessé váló számláját, az esedékesség napját legalább 15 banki nappal megelőző időpontban köteles a bérlő számára megküldeni.

6721...
A...
6721...
A...

www.netchannel.hu

info@netchannel.hu

+3620-255-8553

Ha internet kell Netchannel

Távközlés
szolgáltatások
grafika

Bérlő a bérleti díjat a szolgáltatás tényleges megkezdésének napjától köteles fizetni. A bérlő köteles a szolgáltatás megkezdését legkésőbb 15 napon belül bérbeadónak jelezni.

Bérbeadó a mindenkori tárgyévi bérleti díjat jogosult a tárgyévet megelőző évre (az év január-december időszakára) vonatkozó KSH által hivatalosan közzétett ipari termelői árindex változás mértékéig módosítani, első alkalommal 2012. január 1. hatállyal. A díjmódosítás érvényesítéséhez nem szükséges mindkét fél részéről aláírt szerződésmódosítás, elegendő a Bérbeadó által megküldött díjközlő levél. A módosított bérleti díj tárgyév január 1 napjától hatályos.

7. Tulajdonjog és átruházás.

Bérbeadó kötelezettséget vállal arra, hogy vagyonekezelői jogának megvonása esetén erről a bérlőt, jelen bérleti szerződés tartalmáról pedig a közművagyon tulajdonosait tájékoztatja.

Bérbeadó tudomásul veszi, hogy a már üzembe helyezett ismétlőállomás működését befolyásoló tevékenységet bérlő előzetes beleegyezése nélkül nem végez.

8. Bejutás a bérleménybe

Az ismétlőállomás kiépítésének megkezdésére vonatkozó értesítés kézhezvételét követően bérbeadó bérlőnek és megbízottainak illetve vállalkozóinak bérlő tevékenységéhez évi 365 napon keresztül biztosít az ingatlan közösen használt részeibe, az ismétlőállomás megépítéséhez és üzemeltetéséhez szükséges berendezések és eszközök szállításához és elhelyezéséhez bejutást.

Bérbeadó tudomásul veszi, hogy mind a telepítés, mind a karbantartás során a hét bármely napján jogosultak bérlő által megbízott személyek a bérleményen lévő berendezésekkel kapcsolatos feladatok elvégzésére, a szükséges biztonsági előírások betartása mellett. Bérlő tevékenységével kapcsolatban az ingatlan területére belépő személyek magatartásáért úgy felel, mintha saját alkalmazottja volna.

A bérlő tudomásul veszi, hogy a bérleménybe való bejutás csak a bérlemény üzemeltetőjével történő egyeztetés után történik. (üzemeltető elérhetősége)

9. Ismétlőállomás energiaellátása

Bérbeadó engedélyezi az ismétlőállomás áramszolgáltatói hálózatba való csatlakozását.

NETCHANNEL
6724 Szeged
Adószám: 13811659-2-06 Bank: 10700062-44211804-51100005

www.netchannel.hu

info@netchannel.hu

+3620.275.4562

Ha internet kell Netchannel

távközlés
számítástechnika
grafika

Abban az esetben, ha a csatlakozás a fentiek szerint nem kivitelezhető, felek az áramellátását egymás között szerződéssel rendezik, az áramvételezést almérővel mérik, az ellenértéket külön számlával rendezik.

10. Zavaró hatások tilalma

Amennyiben a Tulajdonos más szolgáltató számára is lehetővé teszi hasonló jellegű (mikrohullámú adatátviteli szolgáltatás) tevékenység végzését a bérleményen, akkor erről a szolgáltatót írásban értesíti. Erről előzetesen műszaki egyeztetést tartanak. A Tulajdonos az újonnan betelepülő szolgáltatót kötelezi, hogy az általa telepítésre kerülő berendezések ne zavarják a jelenlegi megállapodás szerinti szolgáltató berendezéseit, tevékenységét.

11. Szerződés időtartama

Szerződő felek jelen szerződést határozott időtartamra, 2016.03.01-ig kötik meg.

12. Megszűnés

A határozott idejű szerződés a megkötésétől számított egy évig nem kerül felmondásra. Egy év eltelte után a felmondási idő 6 hónap.

A felek a szerződést közös megegyezéssel a megkötésétől számított egy évig nem szüntetik meg, egy év eltelte után azonban ilyen módon bármikor megszüntethetik.

A felek megszüntethetik a szerződést Továbbá azonnali felmondással a törvényben szabályozott módon.

13. Ismétlőállomás lebontása

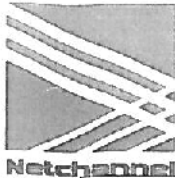
Az ismétlőállomás minden bérlő által felszerelt és odaszállított alkatrésze és tartozéka bérlő és megbízottja tulajdona és a jelen szerződés lejártát vagy megszűnését követően is az marad. Bérlő – hacsak a felek írásban másként meg nem állapodnak – a szerződés lejártát, vagy felmondását követő 30 napon belül köteles az ismétlőállomást annak minden tartozékával együtt a saját költségén, a bérlemény (beleértve ingatlant és minden azon lévő dolgot) károsítja, illetve bérbeadó és más bérlők tevékenységének zavarása nélkül eltávolítani.

14. Bejelentések értesítések

Bérbeadó vagy bérlő által másik félnek tett bármely bejelentés, értesítés, felszólítás akkor tekintendő kellőképpen megtettnek, ha azt a fogadó fél írásban konkrétan visszaigazolta vagy, ha ajánlott vagy tértivevényes küldeményként a fogadónak a következő címre kikézbesítették:

Bérbeadó címe:

10700062-44211804-51100005
6701 Szeged, Topárt utca 4.
Adószám: 13811659-2-06 Bank: 10700062-44211804-51100005

www.netchannel.hu

info@netchannel.hu

+3620-255-0583

Ha internet kell Netchannel

távközlés
számítástechnika
optika

Önkormányzat	
Név	Szatymaz Község Önkormányzata
Cím	6763 Szatymaz, Kossuth utca 30.
Telefonszám	+3662/583560
Fax szám	+3662/283311

Bérlő címe:

Név	NetChannel Kft
Cím	6724 Szeged, Tópart utca 4.
Telefonszám	+3620/2558583
Fax szám	-

Felek késedelem nélkül értesítik egymást 14. pont szerinti telefonszámon, illetve a bérlő 24 órás hálózat-felügyeleti szolgálatának a +3620/2558583 mobilszámon az ismétlőállomás építéséből, változtatásából, karbantartásából vagy üzemeltetéséből keletkezően keletkezett a másik fél, más fél alkalmazottai vagy megbízottai, bármely harmadik fél, vagy saját tulajdonban, illetve használatban álló eszközben okozott kárról. A már üzemelő ismétlőállomással kapcsolatos ügyekben bérlő 24 órás hálózat-felügyeleti szolgálata értesítendő.

15. Kártérítés

Bérlő helytáll az ismétlőállomás építése, üzemletetése és karbantartása során bérbeadó tulajdonában felmerülő, bérlő alkalmazottai és/vagy megbízottai által okozott kárért.

Bérbeadó helytállni köteles bérlőnek a bérleményben a bérbeadó hanyagságával bérlő berendezéseiben, azok tartozékaiban okozott bármely kárért, a polgári törvénykönyv általános kárfelelősségi szabályai szerint.

A bérlemény részleges vagy teljes megsemmisülése, a szerződés célja szerinti használhatóságának korlátozása, vagy kizárása esetén amennyiben az nem a bérbeadó felróható magatartásának az eredménye, bérlőt kártérítés nem illeti meg.

16. Irányadó jog

A jelen szerződésben nem szabályozott kérdésekben a jelen szerződés tárgyával összefüggő jogszabályok az 1993. évi LXXVIII.tv. valamint, a polgári törvénykönyv vonatkozó rendelkezései, különösen a dologbérlet szabályai az irányadóak.

17. Vegyes Rendelkezések

6724 Szeged, Tópart utca 4.
10700062-44211804-51100005

www.netchannel.hu

info@netchannel.hu

+3620-255-8558

Ha internet kell Netchannel

távközlés
számítástechnika
grafika

Netchannel

Bérlő tudomásul veszi, hogy a bérleményben bármely átalakítást igénylő munkát elvégzésére kizárólag a bérbeadó előzetes, írásbeli hozzájárulásával jogosult.

Abban az esetben, ha a jelen szerződés egy vagy több pontja érvénytelen kikötéseket tartalmaz, az az egész szerződés érvényességére nem hat i. Szerződő felek megállapodnak, hogy ilyen esetben a kérdéses szerződési pontot ügyleti akaratukhoz leginkább közel eső rendelkezéssel pótolják.

Szerződő felek jelen szerződés aláírásával kapcsolatban valamennyi közvetlen és közvetett költsége azt a felet terheli, amelyiknél az adott költség felmerül.

Jelen szerződés aláírásával a szerződő felek kijelentik és elismerik, hogy ezen szerződésben foglaltakkal egyetértenek és azt magukra kötelezőnek ismerik el.

Jelen szerződést aláírók kijelentik, hogy jelen szerződés aláírásához szükséges felhatalmazással rendelkeznek.

Jelen szerződést a felek cégszerű aláírásával 4 (négy) eredeti példányban készül, melyből 2 (kettő) példány a bérbeadót, 2 (kettő) a bérlőt illeti meg.

Szatymaz, 2011.06.22.

Bérbeadó	Bérlő

Száma: 192-2/2012/E

Tárgy: Tervezési árajánlat

Szatymaz Község Képvisel -testülete
Szatymaz

Tisztelt Képvisel -testület!

A CBA el tti parkoló és térburkolat fennmaradási engedélyéhez engedélyezési terv szükséges, melyre Slyuch György az el terjesztés mellékletét képez árajánlatot adta. Az engedélyezési terv az ajánlat szerint bruttó 101.600 Ft.

Fentiekre figyelemmel az alábbi határozati javaslatot terjesztem a T. Képvisel -testület elé.

Határozati javaslat

Szatymaz Község Képvisel testülete megtárgyalta az Útterv '83 Mérnöki Iroda BT (6726 Szeged, Vöcsök u. 11.) árajánlatáról szóló el terjesztést és az alábbi döntést hozta:

Szatymaz Község Képvisel testülete felhatalmazza a polgármestert, hogy a Dózsa György utcai áruház el tti parkoló és térburkolat fennmaradási engedély terv elkészítésre szerz dést kössön az Útterv '83 Mérnöki Iroda Bt- vel (6726 Szeged, Vöcsök u. 11.) az árajánlat szerinti tartalommal.

A képvisel testület a tervezési díjat - bruttó 101.600.- Ft-ot - a 2012. évi költségvetés általános tartaléka terhére biztosítja.

A képvisel testület felhatalmazza a polgármestert, hogy a fennmaradási engedélyezési eljárásban a szükséges intézkedéseket tegye meg.

Határozatról jegyz könyvi kivonaton értesítést kap:

1. Dr. Kormányos László polgármester
2. Mákos Istvánné jegyz

Szatymaz, 2012. július 24.

dr. Kormányos László
polgármester

Útterv '83 Mérnöki Iroda BT
6726.Szeged Vöcsök utca 11.
Tel/fax: 62/438-058
uttermv@tizsanet.hu

Tárgy: Tervezési árajánlat
Dózsa Gy.utcai kisáruház előtti parkoló és
térburkolat fennmaradási engedély ter-
vezésére.

SZATYMAZ KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZATA
POLGÁRMESTERI HIVATAL
Szatymaz Kossuth u. 30
Tel: 62/583-560 fax: 283-311

Dr. Kormányos László úr
polgármester részére

Köszönettel vettük árajánlat kérésüket tervezési feladatra.
I., A tervezés műszaki tartalma :

Geodéziai felmérés, alapján tervezési alaptérkép készítése,
közműegyeztetések. (Dégáz, Démász, Invitel, Magyar Telekom, Vízű, Kábeltv.)
Fennmaradási engedélyhez, engedélyezési ter-
vezésére.

II.,Tervszállítás:

5 példányban + engedélyezési és szakhatósági példányok (kb.20 pld)

III.,Tervkészítési határidő: 30 nap (tervezési szerződés aláírásától)

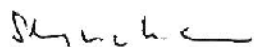
IV., Tervezési árajánlat:

Engedélyezési ter-
vezésére: 80.000,-Ft/km+27%áfa= 101.600,-Ft

Kijelentjük, hogy rendelkezünk a tervezési feladat elvégzéséhez szükséges
jogosultsággal és gyakorlattal, a munka elkezdéséhez szabad kapacitással.

Szeged, 2012. július 20.

Tisztelettel:

Slyuch György
tervező, bt.képviselő

ÚTTERV '83
MÉRNŐKI IRODA BT.
6726 SZEGED, Vöcsök utca 11.
Adószám: 21755413-2-06
OTP: 11735005-20472225

10. sz. melléklet

iktsz.: 2012/K-1795

Szatymaz
Község Önkormányzata
Műszaki osztály

Bartók Gábor úr részére!

Tárgy:
Alapcsérés burkolat javítás - Árajánlat.

Tisztelt Cím!

Köszönettel vettük megkeresésüket, amelyre az alábbi ajánlatot adjuk:

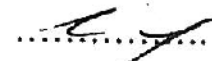
1. Út burkolat helyreállítása kézi erővel, alapcsere készítéssel és aszfaltozással:
 - Útburkolat alap kitermelése kézi erővel 25cm vtg.-ban.
 - Tükör készítés, tömörítéssel.
 - Geotextilia terítése
 - Tört anyag terítése 25cm vtg.-ban, tömörítéssel.
 - Aszfalt burkolat készítés kézi erővel 5cm vtg.-ban, AC-11 min. hengerelt aszfaltból.

Egység ár: 9.780 Ft,- / m² + Áfa,-

Szeged, 2012.07.19

Alapközmű Kft.
6771 Szeged, Gőzmalom u. 2.
Adószám: 13754606-2-06

Tisztelettel:

Szabó János

ügyvezető

iktsz.: 2012/K-...*176k*...

Szatymaz
Község Önkormányzata
Műszaki osztály

Bartók Gábor úr részére!

Tárgy:
Kátyúzás - Árajánlat.

Tisztelt Cím!

Köszönettel vettük megkeresésüket, amelyre az alábbi ajánlatot adjuk:

1. Út burkolat helyreállítása kézi erővel AC-11 hengerelt aszfaltból élvágással, bontással, törmelék elszállítással.
6.550 Ft/m²/5cm + Áfa,-
2. Út burkolat helyreállítása kézi erővel AC-11 hengerelt aszfaltból, élvágás és bontás nélkül.
5.500 Ft/m²/5cm + Áfa,-

Szeged, 2012.07.17

Alapközmű Kft.
6771 Szeged, Gőzmalom u. 2.
Adószám: 13754606-2-06

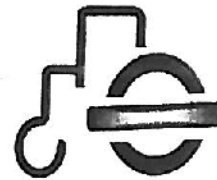
Tisztelettel:

.....*[Signature]*.....

Szabó János

ügyvezető

HARMAT-BAU Kft.
6725 Szeged, Harmat u.16
Csongrád Megyei Cégbíróság, Cg.06-09-013548
Tel.: 30/ 968-0978
Fax: 62/ 486-219
e-mail: harmatbau@yahoo.com

HARMAT-BAU

Szatymaz Község Önkormányzata

6763 Szatymaz, Kossuth utca 30.

Bartók Gábor műszaki előadó

Tárgy: Ajánlat aszfaltozási munkákra

Tisztelt Bartók Gábor!

Közös bejárásunk során megállapítottuk, hogy a burkolati hibák javítása szükséges. Társaságunk ajánlatát az alábbiakban adja meg.

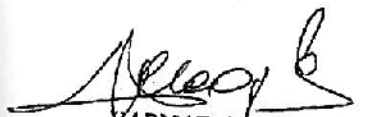
1)	Kátyúzás szélvágás nélkül	4200 Ft/m ²
2)	Kátyúzás szélvágással	4800 Ft/m ²
3)	Kátyúzás szélvágással és útalappal	7200 Ft/m ²

Az árak az ÁFA-t nem tartalmazzák.

Fizetés tételes felmérés alapján.

Ajánlatunk 2012. október 31-ig érvényes.

Szeged, 2012. július 19.

HARMAT-BAU KFT.
6725 Szeged, Harmat u. 16.
Adószám: 14631089-2-08
Bankszámlasz.: 57400217-11101789

Pereg Imre

Ügyvezető igazgató